

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1901

Θ Α Ϊ Σ

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ὅταν ἐζητήθη ἀπὸ μίαν γαλλικὴν ἐφημερίδα ἡ γνώμη τῶν Γάλλων συγγραφέων καὶ ποιητῶν πρὸς ἀνακέρυξιν ἑνὸς πρίγκιπος τῶν γαλλικῶν γραμμάτων, σχεδὸν παμψηφεί ὑπὸ ὄλων, ἄνευ διαταγμῶν πολλῶν, ὑπεδείχθη καὶ ἐχρίσθη ὁ Ἀνατὸλ Φράνς. Πρὸ πολλοῦ ἄλλως τε καιροῦ ὁ Λεμαίτρ τὸν εἶχεν ἀνακηρύξει μᾶλλον τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, *magicien des lettres françaises*, καὶ ἡ τίτλος αὐτός, μολονότι ὀλιγώτερον πορφυροῦς ἀπὸ τὸν πρῶτον, ὑποθέτομεν ὅτι ἐμπρέπει καὶ περισσότερον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς *Θαΐδος*.

Δὲν ἔχομεν νὰ καθορίσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» τὸ τάλαντον τοῦ Φράνς, ἀφοῦ ἡ μετάφρασις τοῦ πανθομολογουμένου ἀριστουργήματός του — πρώτη μετάφρασις ἐκτεταμένου τοῦ ἔργου εἰς τὴν ἑλληνικὴν. — ἔρχεται νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ παρουσιάσῃ ὁλόκληρον τὸν Γάλλον ἀριστοτέχνην εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον.

Τὴν φράσιν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν προφέρομεν ἀρχόμενοι τοῦ μυθιστορήματος, — τὴν προσωνομίαν τοῦ μάγου, — θὰ τὴν προφέρῃ, ἐλπίζομεν, κάθε ἀναγνώστης μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἔργου γραμμὴν.

Περισσότερον παρὰ εἰς κάθε τοῦ ἔργου, τῶντι, εἰς τὴν *Θαΐδα* ὁ Φράνς ἐσχόρπισε μὲ ἀφειδίαν ὅλα τὰ δῶρα τῆς φιλοσοφίας του, ὅλα τὰ δῶρα τῆς εἰρωνείας, ὅλα τὰ δῶρα τοῦ κωμικοῦ καὶ μολαταῦτα μελαγχολικωτάτου φακοῦ, μὲ τὸν ὅποιον βλέπει τὰς διηγετικὰς τραγωδίας καὶ τὰς διηγετικὰς κωμωδίας, τὰς ὑποίας ἡ φύσις καὶ τὸ μοιραῖον ἀενάως παίζουσι μαζὺ μας. Καὶ κατὰ εὐτυχὴν σύμπτωσιν ἐπίσης, ὅλη ἡ ψυχὴ ἡ ἑλληνικὴ, τὴν ὁποίαν ἐλάτρευσε ἰδιαιτέρως ὁ Φράνς, — καὶ τὴν ὁποίαν εἰς τοὺς *Κορινθιακοὺς Γάμους* διὰ πρώτην φοράν ἐξύμνησεν, ὅλος ὁ χρυσοῦς εἰδωλολατρισμός, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς εἶνε τέκνον, ὅλη ἡ θρησκεία τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῶν μαρμαρινῶν θεῶν τῆς πατρίδος μας, — ἀντιτιθέμενα πρὸς τὴν ἀσχημίαν, τὴν στέρωσιν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀσκητισμοῦ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, — ἀναλάμπουν εἰς τὰς σελίδας τῆς *Θαΐδος*, ἡ ὁποία εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἑλληνοποτισμένον βιβλίον τοῦ Φράνς.

Καὶ θὰ ἰδῆτε εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ἑνὸς μάγου, προσπαθοῦντος νὰ σαγηνεύσῃ εἰς τὴν θρησκείαν μίαν ἀμαρτωλὴν καὶ αὐτοσαγηνευομένου εἰς τὴν ἀμαρ-

τίαν, ὅτι ὁ Φράνς ἔχει τὸ δῶρον νὰ ἐκτυλίσῃ γύρω πάσης ἀπλῆς ἱστορίας τὴν ἱστορίαν τοῦ σύμπαντος καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς Θαΐδος διεκτραγωδεῖ ἀκόμη τὴν ἱστορίαν τοῦ αἰωνίου μυστηρίου τῆς γυναικός, καὶ τὸν οἶστρον ὁ ὁποῖος συμπαρασύρει εἰς τὸν στρόβιλον τῆς ἀγάπης τὰ πλάσματα, καὶ ὅτι συμβολίζει ἀκόμη τὴν τραγῳδίαν τῆς ἀδυναμίας μας, ἡ ὁποία μᾶς δένει τὰς χεῖρας εἰς πᾶσαν πτῆσιν πρὸς τὸ ἰδανικόν.

Ἄλλὰ τί νὰ εἶπη κανεὶς εἰς τόσον στενὸν χώρον διὰ τὸ ὅλον ἔργον καὶ διὰ τὴν ποιητικὴν καὶ τὸ ὕψος τοῦ Γάλλου συγγραφέως. Δὲν θὰ ἠδυνάμην ποτὲ νὰ δώσω ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν εὐρημάτων τῆς εἰρωνείας, τῶν εὐρημάτων τῆς φιλοσοφικῆς παρατηρήσεως, τῶν βαθειῶν περιγραφῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὰς ὁποίας δίδει ὁ Φράνς. Ἄλλως τε ὅλον τὸ τάλαντον τοῦ συγγραφέως συνίσταται εἰς μίαν λεπτότητα αἰθεριώδη, τὴν ὁποίαν πᾶσα κριτικὴ ταράσσει καὶ καταστρέφει. Συμβαίνει μὲ τὸ τάλαντον τοῦ Φράνς, τὸ ἔλεγα κάπου, ὅ,τι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἰριδοκονίαν τῶν χρυσαλλιδίων, ὅ,τι συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ πράγματα τὰ φευγαλέα, μὲ ὅλα τὰ πράγματα τὰ ἐξαρτώμενα ἀπὸ πολυπλόκους συνδυασμούς χρωμάτων, ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὰς πολυσυνθέτους ἀποχρώσεις τῶν ἀνθέων καὶ τοὺς πολυσυνθέτους ἤχους τῶν δασῶν, διὰ τὰ ὁποῖα νομίζει κανεὶς ὅτι ἡ φύσις ἐξαντλεῖ τοὺς συνδυασμοὺς ὅλους καὶ τὴν καλαισθησίαν τῆς, βάζει ὅλα τῆς τὰ δυνατά, καταναλίσκει ὅλην τῆς τὴν συνθετικὴν δύναμιν, ὅπως προσεγγίση εἰς τὸ ὑπερφυσικόν.

Τὰ βιβλία τῶνόντι τοῦ Ἀνατόλ Φράνς καὶ περισσότερο ὅλων τῶν Θαΐδα τὴν αἰσθανόμεθα μᾶλλον ὡς ναρκωτικὸν ἠδύ, ὡς ἀγνωστον ἄρωμα, ὡς μακρινὴν δύσιν, τῆς ὁποίας τὰ χρώματα φευγαλέα, ἀερώδη—ὅλα εἰς ἀποχρώσεις καὶ εἰς λεπτότητα, ὅλα εἰς ἀντανάκλασεις καὶ σκιὰς, διαφεύγουν χρωστήρα καὶ γραφίδα καὶ εἶνε μολαταῦτα ὑπέροχα καὶ εἶνε μεθυστικά καὶ εἶνε ἀλησμόνητα.

Ἡ Θαῖς ἄλλως τε μὲ ἑλληνικὸν ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον προσεπάθησα νὰ καταστήσω ὅσον τὸ δυνατόν ὁμοίωτον καὶ πιστότερον μὲ τὸ γαλλικὸν ἀμίμητον ἔνδυμά τῆς, εἶνε ἐδῶ ὅπως σὰς δῶση πλήρη ἰδέαν τοῦ Ἀνατόλ Φράνς.

N. E.P.

A

Ο ΔΩΤΟΣ

Ἐκείνον τὸν καιρὸν ἡ ἔρημος ἦτο γεμάτη ἀπὸ ἀσκητᾶς. Ἀπειράριθμοι καλύβαι, κτισμέναι μὲ κλαδιά καὶ μὲ χῶμα ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀναχωρητῶν, εὐρίσκοντο ἐσπαρμέναι εἰς τὰς δύο

ὄχθας τοῦ Νείλου εἰς κάποιαν ἀπόστασιν ἢ μία τῆς ἄλλης οὕτως ὥστε οἱ κατοικοῦντες νὰ ζοῦν μονωμένοι καὶ μολαταῦτα νὰ βοηθοῦνται ἐν ἀνάγκῃ μεταξύ των.

Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὑψοῦντο ἐκκλησίαι ὑπεράνω τῶν καλυβῶν μὲ τὸ σῆμα τοῦ σταυροῦ εἰς τὴν κορυφὴν των, καὶ οἱ μοναχοὶ ἐσυναζόντο ἐκεῖ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας διὰ νὰ παρέρυσκονται εἰς τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων καὶ νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς λειτουργίας. Ἦσαν ἐπίσης καὶ οἰκήματα εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ὅπου οἱ κοινοῦνται, κλεισμένοι ἕκαστος εἰς ἓνα στενὸν κελλίον, δὲν ἐσυναζόντο παρὰ μόνον διὰ νὰ αἰσθανθοῦν καλύτερον τὴν μόνωσιν.

Ἀναχωρηταὶ καὶ κοινοῦνται ἔζων μὲ στερήσεις, δὲν ἔτρωγον παρὰ μόνον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ ἐγεύοντο ἀντὶ πάσης τροφῆς τὸν ἄρτον των μὲ ὀλίγον ἄλας καὶ ὀλίγας ρίζας ὑσσώπου. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐβυθίζοντο εἰς τὴν ἄμμον καὶ ἐξέλεγον ὡς καταφύγιον σπήλαιον ἢ τάφον καὶ διήρχοντο ζῶν ἀκόμη παραδοξοτέρων.

Ὅλοι ἔζων ἐν ἀποχῇ. Ἐφερον τὸ ράσον καὶ τὴν καλύπτραν, ἐκοιμῶντο ἐπὶ τοῦ ξηροῦ χῶματος μετὰ μακρὰς αὐπνίας, προσηύχοντο, ἔψαλλαν καὶ ἐξέτελουν, οὕτως εἰπεῖν, καθημερινῶς ἀριστουργήματα μετανοίας. Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἠρνοῦντο εἰς τὸ σῶμά των ὅχι μόνον τὴν ἠδονὴν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν ἀλλὰ καὶ τὴν καθαριότητα ἀκόμη ἐκείνην, ἡ ὁποία κατὰ τὰς ἰδέας τῆς ἐποχῆς ἰθεωρεῖτο ἀπαραίτητος. Ἐθεώρουν ὅτι αἱ ἀσθένειαι τοῦ σώματός μας θεραπεύουν τὰς ψυχὰς μας, καὶ ὅτι ἡ σὰρξ δὲν δύναται νὰ στολισθῇ ἐνδοξότερα κοσμήματα ἀπὸ τὰ ἔλκη καὶ τὰς πληγὰς.

Καὶ οὕτως ἐπραγματοποιεῖτο τὸ ρῆμα τῶν προφητῶν, οἱ ὁποῖοι εἶπον: «Ἡ ἔρημος δι' ἀνθρώπων καλυφθήσεται». Ἀγγελοὶ ὅμοιοι μὲ νεανίας ἤρχοντο ὡς ταξειδιῶται μὲ βακτηρίαν εἰς τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς ἐρημίτας, ἐνῶ καὶ δαίμονες, μεταμορφούμενοι εἰς ζῶα ἢ αἰθιοπας, ἐπλανῶντο γύρω τῶν ἐρημιτῶν προσπαθοῦντες νὰ τοὺς ἐμβάλουν εἰς πειρασμόν. Ὅταν τὸ πρῶτ' οἱ ἐρημίται ἐπήγαιναν νὰ γεμίσουν τὰς ὑδρίας των εἰς τὴν πηγὴν, ἐβλεπαν βήματα σατύρων καὶ κενταύρων ἀποτυπωμένα εἰς τὴν ἄμμον.

Θεωρουμένη ὑπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ πνευματικὴν αὐτῆς ὄψιν, ἡ Θαῖς ἦτο ἐν πεδίον μάχης, ὅπου εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ πρὸ πάντων τῆς νυκτὸς διεξήγαγον ἓνα θαυμάσιον πόλεμον ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις.

Οἱ ἀσκηταὶ μανιωδῶς προσβαλλόμενοι ἀπὸ

λεγεῶνας κολασμένων ὑπερησπίζοντο μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγγέλων διὰ νηστειῶν, μετανοίας καὶ καταπονήσεων. Κάποτε ὁ σκῶληξ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν τόσον σκληρῶς τοὺς κατέτρωγεν, ὥστε ὠρύνοντο ἀπὸ τὸν πόνον καὶ οἱ κλαυθμοὶ των ἀπήντων ὑπὸ τὸν κατάστερον οὐρανὸν εἰς τὰ μιουλίσματα τῶν πεινασμένων ὑαινῶν. Τότε ἀκριβῶς οἱ δαίμονες παρουσιάζοντο εἰς αὐτοὺς προσλαμβάνοντες μορφὰς γοητευτικὰς. Διότι μολονότι οἱ δαίμονες εἶναι ἐκ φύσεως δυσειδεῖς, ἐνδύονται μολαταῦτα κάποτε φαινομενικὴν καλλονὴν, ἡ ὁποία μᾶς ἐμποδίζει νὰ τοὺς διακρίνωμεν. Οἱ ἀσκηταὶ τῆς Θαῖδος μὲ τρόπον ἐβλεπον εἰς τὰ κελλία των εἰκόνας ἠδονῆς, ἀγνώστους καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς διεφθαρμένους τοῦ αἰῶνος, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ τοὺς ἐφύλαττε, δὲν ὑπέκυπτον εἰς τὸν πειρασμόν καὶ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα ἀναλαμβάνοντα τὴν πραγματικὴν των μορφήν ἔφευγον κατησχυμμένα καὶ μανιωδῶς εἰς τὴν πρώτην λάμψιν τῆς αὐγῆς.

Οἱ γρηαιότεροι τῆς ἐρήμου ἐξέτεινον τὴν κυριαρχίαν των ἐπὶ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν ἀσεβῶν. Ἡ ἀγαθότης των κάποτε ἦτο φοβερά. Εἶχον κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους τὴν δύναμιν νὰ τιμωροῦν τοὺς ὑβριστὰς τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ σώσῃ ἐκείνους τοὺς ὁποίους κατεδίκαζον. Διηγούντο μὲ τρόπον εἰς τὰς πόλεις, μέχρις Ἀλεξανδρείας, ὅτι ἡ γῆ ἠνοίγετο καὶ κατεβρόχθιζε τοὺς πονηροὺς, τοὺς ὁποίους ἐκτύπων μὲ τὴν ράβδον των οἱ μοναχοὶ. Διὰ τοῦτο τοὺς ἐφοβοῦντο πολὺ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι διήγον κακὴν ζωὴν καὶ πρὸ πάντων οἱ μίμοι, οἱ ἠθοποιοί, οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς καὶ αἱ ἑταίραι.

Καὶ ἦτο τοιαύτη ἡ ἀρετὴ των εὐσεβῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, ὥστε ὑπέτασσε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία. Ὅταν ἓνας ἐρημίτης ἐπρόκειτο νὰ ἀποθάνῃ, ἓνας λέων ἤρχετο νὰ σκάψῃ λάκκον μὲ τοὺς δυνάχας του ὁ δὲ ἅγιος ἄνθρωπος διαγινώσκων τότε ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἐκάλει πλησίον του, ἐπήγαινε καὶ ἐφίλει εἰς τὴν παρεῖαν τοὺς ἀδελφοὺς ὄλους. Ἐπειτα κατεκλίνετο εὐθύμως διὰ νὰ κοιμηθῇ ἐν Κυρίῳ.

Ἀπὸ τὸν καιρὸν λοιπὸν ὅπου ὁ Ἀντώνιος ὑπερεκατοντούτης εἶχεν ἀποχωρήσει εἰς τὸ Κολζίνον ὄρος μὲ τοὺς ἀγαπητοὺς του μαθητὰς Μακάριον καὶ Ἀνάθαν, δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν Θαῖδα ὄλην μοναχὸς ὀνομαστότερος ἀπὸ τὸν Παφνούτιον, ἱερεὰ τῆς Ἀντινόης. Βεβαίως ὁ Ἐφραεὶμ καὶ ὁ Σεραπίων διώκουν περισσότεροους μοναχοὺς καὶ διηύθυνον ἐξαιρέτως τὰ μοναστή-

ριά των. Ἄλλ' ὁ Παφνούτιος ὑπεβάλλετο εἰς τὰς αὐστηροτέρας νηστείας καὶ, πολλάκις ἔμενεν ἐπὶ τριήμερον ἄσιτος ἑφόρει πληθήκιον ἐκ τριχῶς ἀδροντάτης, ἐμαστίγωνεν ἑαυτὸν πρῶτ' καὶ ἐσπέρας καὶ ἔμενε πολλάκις χαμαὶ μὲ τὸ μέτωπον ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα. Οἱ εἰκοσιτέσσαρες μαθηταὶ του, κτίσαντες τὰς καλύβας των πλησίον τῆς ἰδικῆς του, ἐμιμοῦντο τὰς στερήσεις του. Τοὺς ἠγάπα τρυφερῶς ἐν Κυρίῳ καὶ τοὺς προσεκάλει διηνεκῶς εἰς μετάνοιαν. Μεταξὺ αὐτῶν διεκρίνετο ὁ διάκονος Φλάβιος, ὅστις ἐγίνωσκε τὰς γραφὰς καὶ ὠμίλει μὲ δεξιότητα. Ἄλλ' ὁ θαυμασιώτερος μαθητῆς τοῦ Παφνουτίου ἦτο νεαρὸς χωρικός ὀνομαζόμενος Παῦλος καὶ ἐπιλεγόμενος ὁ Ἀπλοῦς ἕνεκα τῆς ἀπειροῦ του ἀφελείας. Οἱ ἄνθρωποι τὸν περιεγέλων διὰ τὴν ἀβρότητα του, ἀλλ' ὁ Θεὸς τὸν ἠνῶει ἀποστέλλων εἰς αὐτὸν ὀπτασίας καὶ χαρίζων εἰς αὐτὸν τὸ δῶρον τῆς προφητείας.

Ὁ Παφνούτιος ἠγίαζε τὰς ὥρας του διδάσκων τοὺς μαθητὰς του καὶ ἀσκητῶν. Πολλάκις ὡσαύτως ἐμελέτα τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ ἐζήτηε νὰ εὕρῃ ἀλληγορίας. Διὰ τοῦτο, νέος ἀκόμη, ἦτο πλήρης προτερημάτων καὶ οἱ διάβολοι, οἱ ὁποῖοι προσέβαλλον τόσον βιαίως τοὺς καλοὺς μοναχοὺς, δὲν ἐτόλμων νὰ τὸν πλησιάζουν. Τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης ἐπτά μικροὶ θῶες ἐκάθηντο πρὸ τῆς καλύβης του ἀκίνητοι ἐπὶ τῶν ὀπισθίων των, σιωπηλοὶ, τείνοντες τὸ οὖς. Καὶ πιστεύουν ὅτι ἦσαν ἐπτά δαίμονες, τοὺς ὁποίους ἀνεχαίτιζε πρὸ τῆς θύρας μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἀρετῆς του.

Ὁ Παφνούτιος ἐγεννήθη εἰς Ἀλεξανδρείαν καὶ οἱ γονεῖς του, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εὐγενεῖς, τοῦ εἶχον ἐκμάθει τὴν σοφίαν τῶν εἰδωλολατρῶν. Εἶχε μάλιστα τόσον θαμβωθῆ ἀπὸ τὰ ψεῦδη των ποιητῶν καὶ τοιαύτη ἦτο κατὰ τὴν νεότητά του ἡ πλάνη τοῦ πνεύματός του, ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶχε πνιγῆ ὑπὸ τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Δευκαλιωνος καὶ συνεζήτηε μὲ τοὺς συμμαθητὰς του διὰ τὴν φύσιν, τὰς ιδιότητας καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ. Ἐζῆ τότε ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ὅπως οἱ Ἐθνικοὶ, καὶ ἐνθυμεῖτο τάρτα τοὺς χρόνους αὐτοὺς μὲ καταισχύνην καὶ πρὸς τιμωρίαν του.

—Ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἐσυνήθιζε νὰ λέγη εἰς τοὺς ἀδελφοὺς του, ἔβραζα εἰς τὴν κάμινον τῆς ψευδοῦς εὐφροσύνης.

Μὲ τοῦτο ἐσήμαινε ὅτι ἔτρωγε κρέατα ἐπιτηδείως παρεσκευασμένα καὶ ὅτι ἐσύχναζεν εἰς τὰ δημόσια λουτρά. Ἐφῶντι μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους διήγαγε καὶ αὐτὸς τὴν ζωὴν ἐκείνην τοῦ αἰῶνός του, τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ὀνομάσῃ

κανείς θάνατον ἢ ζωὴν. Ἀκούσας ὁμοῦ τὰ μαθήματα τοῦ ἱερέως Μακρίνου μεταμορφώθη εἰς ἄνθρωπον νέον. Ἡ ἀλήθεια τὸν ἐνεπότησεν ὀλοκλήρον καὶ ἐσυνήθισε νὰ λέγῃ ὅτι τὸν εἶχε διαπεράσει ὡς ξίφος. Ἠσπάσθη τὴν θρησκείαν τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἐλάτρευσε τὸν σταυρωθέντα Ἰησοῦν. Μετὰ τὸ βάπτισμά του ἔμεινεν ἀκόμη ἐν ἔτος μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν, εἰς τὸν κόσμον ὅπου τὸν συνεκράτουν οἱ δεσμοὶ τῆς συνήθειας. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἤκουσεν ἕνα διάκονον, ὁ ὁποῖος ἀνεγίνωσκε τὸ χωρίον τῆς Γραφῆς: «Ἔπαγε καὶ πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δώσον αὐτὰ πτωχοῖς». Ἀμέσως τότε ἐπώλησε τὰ κτήματά του, διένειμε τὰ χρήματα εἰς ἐλεημοσύνας καὶ ἠσπάσθη τὸν μοναστικὸν βίον.

Ἀπὸ δέκα ἐτῶν τώρα εἶχε φύγει μακρὰν τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ἔβραζε πλέον εἰς τὴν κάμινον τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ἀλλ' ἐκολύμβη ἐπωφελῶς εἰς τὸ βάλαμον τῆς μετανοίας. Μίαν ἡμέραν ἐνθυμούμενος κατὰ τὴν εὐσεβῆ του συνήθειαν τὰς ὥρας τὰς ὁποίας εἶχε ζήσει μακρὰν τοῦ Κυρίου καὶ ἐξετάζων τὰ σφάλματά του ἐν πρὸς ἐν διὰ νὰ συλλάβῃ ὅλον τὸν μέγεθος, ἀνεμνήσθη μίαν κωμῶδον ὠραιότατην, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἰδεῖ εἰς τὸ θέατρον τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ ὁποία ὠνομάζετο Θαίς. Ἡ γυνὴ αὕτη ἐπεδεικνύετο εἰς τὰς παραστάσεις καὶ παρεδίδοτο εἰς χορούς, τῶν ὁποίων αἱ κινήσεις ἐπιτηδεῖως ὑπερβολικαί, ἐνθymiζαν τὰς κινήσεις τῶν φρικτοτέρων παθῶν. Κάποτε μάλιστα ἐπιτηδεύετο τὰς ἐπισχύοντους πράξεις, τὰς ὁποίας οἱ μῦθοι τῶν εἰδωλολατρῶν ἀποδίδουν εἰς τὴν Λήδαν καὶ τὴν Πασιφάην καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐφλεγε τοὺς θεατὰς ὄλους μὲ τὸ πῦρ τῆς λαγνείας καὶ ὅταν ὠραιοὶ νεανίαὶ ἢ πλούσιοι γέροντες ἤρχοντο πλήρεις ἔρωτος νὰ ἀναρτήσουν ἄνθη εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας τῆς, παρεδίδοτο εἰς αὐτοὺς εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τῆς ἰδικῆς τῆς παρέσυρε καὶ ἄλλας ψυχὰς εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ὀλίγον ἔλειπε καὶ αὐτὸν τὸν Παφνούτιον νὰ ἐμβάλῃ εἰς πειρασμὸν καὶ εἶχε τὸσον ἀνάψει τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας εἰς τὰς φλέβας του, ὥστε μίαν φοράν εἶχε πλησιάσει τὸν οἶκον τῆς Θαίδος. Ἀλλ' ἡ δειλία ἢ φυσικὴ διὰ τὴν ἡλικίαν του (ἦτο τότε δεκαπενταετής) καὶ ὁ φόβος ὅτι θὰ ἐδιώκετο ὡς μὴ ἔχων χρήματα, τὰ ὁποῖα οἱ συγγενεῖς του χάριν προφυλάξεως τοῦ ἔστελλαν μετὰ φειδοῦς, τὸν ἀνεχαίτισαν. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ εὐσπλαγγνίᾳ του εἶχε μεταχειρισθῆ τὰ δύο ταῦτα μέσα διὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὸ μέγα ἔγκλημα, ὁ Παφνούτιος ὁμοῦ δὲν τὸν εὐγνωμόνει κατ' ἀρχάς, διότι δὲν ἐγνώριζε τότε νὰ διακρίνῃ τὸ συμφέρον του καὶ ἐπεθύμει τὰς ματαίας ἡδονάς.

Γουπετής λοιπὸν ἐν τῷ κελίῳ του πρὸ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ σωτηρίου ἐκείνου ξύλου, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς εἰς πλάστιγγα ἐκρυσθῆ ἡ ἐξαγορὰ τοῦ κόσμου, ὁ Παφνούτιος ἤρχισε νὰ σκέπτεται τὴν Θαίδα. Διότι ἡ Θαίς ἦτο τὸ ἀμάρτημά του. Καὶ ἐσκέφθη πολὺ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἀσκητισμοῦ τὰς φοβερὰς καὶ ἐπαχθεῖς σαρκικὰς ἡδονάς, τῶν ὁποίων τὴν βρεξίν τοῦ εἶχεν ἐμπνεύσει ἡ γυνὴ ἐκείνη κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ πειρασμοῦ καὶ τῆς ἀγνοίας. Μετὰ τινὰς ὥρας συγκεντρώσεως ἢ εἰκῶν τῆς Θαίδος τοῦ ἐνεφανίσθη ἐν ἀπολύτῳ διαυγείᾳ. Τὴν ἐπανεῖδεν ὁποῖα τοῦ εἶχεν ἐμφανισθῆ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, ὠραία σαρκικῶς, καὶ ἐνεφανίσθη πρῶτον ὡς Λήδα, νωχελῶς κεκλιμένη ἐπὶ κλίνης ἐξ ὑακίνθου, μὲ ἀνεστραμμένην τὴν κεφαλὴν, ὑγρούς καὶ πλήρεις ἀστραπῶν τοὺς ὀφθαλμούς, φρίσσοντας τοὺς ῥώθωνας, ὑπανοιγμένον τὸ στόμα καὶ τὸ στήθος ἐξέχον καὶ τοὺς βραχίονας δροσεροὺς ὡς δύο ρύακας. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν ἐκείνην ὁ Παφνούτιος ἔτυπτε τὸ στήθος του καὶ ἔλεγε:

— Ὁ Θεὸς ἔστω μάρτυς μου, ὅτι ἐτάξω τὸ ἀμαρτήματός μου τὸ ἀποτρόπαιον.

Ἐν τῷ ὅσῳ τῷ ἢ εἰκῶν ἠλλάξεν ἀνεπαίσθητος τὴν ἔκφρασιν, καὶ τὰ χεῖλη τῆς Θαίδος καταπίπτοντα εἰς τὰς δύο τοῦ στόματος γωνίας ἀπεκάλυπτον ὀλίγον κατ' ὀλίγον μυστηριώδη τινὰ θλίψιν. Οἱ ὀφθαλμοὶ μεγεθυμένοι ἦσαν πλήρεις δακρύων καὶ λάμψεων. Ἐκ τοῦ στήθους, τοῦ ἐξωγκωμένου ἀπὸ στεναγμοῦς, ἀνῆρχετο πνοὴ ὁμοία μὲ τὰ πρῶτα τῆς θεῆλης φυσήματα. Εἰς τὴν θέαν αὐτὴν ὁ Παφνούτιος ἠσθάνετο ταραχὴν νὰ εἰσδῆ εἰς τῆς ψυχῆς του τὰ βάθη καὶ γονυκλινῆς ἀνέπεμπε τοιαύτην προσευχὴν:

— Σὺ ὁ ἐμβάλλον τὴν εὐσπλαγγνίαν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ὡς τὴν δροσὴν τῆς πρωΐας ἐπὶ τῶν πεδιάδων, Θεὲ δίκαιε καὶ πολυέλεε, ἔσο εὐλογημένος. Κύριε ἐλέησον.

Ἀπόστρεψον ἀπὸ τὸν δούλόν σου τὴν ἀπατηλὴν τρυφερότητα, ἣτις ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ δὸς ἐμοὶ τὴν χάριν νὰ ἀγαπῶ ἐν σοὶ μόνον τὰ πλάσματα, ἅτινα παρέρχονται, ἐν ᾧ διαμένεις αἰώνιος. Ἡ γυνὴ αὕτη μὲ ἐνδιέφερον ὡς ἔργον τῶν χειρῶν σου. Οἱ ἄγγελοι κύπτουν μετ' ἐνδιεφέροντος ἐπ' αὐτῆς. Δὲν εἶναι αὕτη τῶν χειρῶν σου ἢ πνοή, Κύριε; Ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀμαρτάνουσα μετὰ τῶν ἐγχωρίων καὶ ξένων. Μεγάλῃ εὐσπλαγγνίᾳ ἐγεννήθη ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὑπὲρ αὐτῆς. Τὰ παραπτώματά της εἶνε ἐπαίσχυντα καὶ ὁ ἀναλογισμὸς τῶν μόνων προξενεῖ φρίκην καὶ αἰσθάνομαι νὰ ὀρθοῦνται ἀπὸ τρόμον ὄλαι τῆς σαρκὸς μου αἱ τρίχες· ἀλλ' ὅσον περισ-

σότερον εἶναι ἔνοχος, τόσο περισσότερο τὴν οἰκτεῖρα καὶ κλαίω ἀναλογιζόμενος ὅτι οἱ διάβολοι θὰ τὴν κολάζουν εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Βυθισμένος εἰς τοιοῦτους συλλογισμοὺς εἶδε μικρὸν θῶα καθήμενον πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ ἐξεπλάγη πολὺ, διότι ἡ θύρα τοῦ κελίου του ἦτο κλειστὴ ἀπὸ πρωΐας.

Τὸ ζῶον ἐφαινετο ἀναγνώσκον εἰς τὴν σκέψιν τοῦ καλογήρου καὶ ἔσειε τὴν οὐρὰν ὡς κύων. Ὁ Παφνούτιος ἐσταυροκοπήθη καὶ τὸ ζῶον ἐξηφανίσθη. Ἀναγνώριζων τότε πρώτην φοράν ὅτι ὁ διάβολος εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἶπε βραχυσίαν προσευχὴν. Ἐπειτα ἀνελογίσθη ἐκ νέου τὴν Θαίδα:

— Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἶπε καθ' ἐαυτόν, θὰ τὴν σώσω.

Καὶ ἀπεκοιμήθη.

Τὴν ἐπομένην, πρωί, ἀφ' οὗ προσπυχήθη, μετέβη πλησίον τοῦ σεβασμίου Παλαίμωνος, ὅστις διήγε τὸν βίον τοῦ ἀσκητοῦ ἐκεῖ πλησίον. Τὸν εὗρεν ἤρεμον καὶ γελῶντα νὰ σκάπτῃ, κατὰ τὴν συνήθειάν του, τὴν γῆν. Ὁ Παλαίμων ἦτο γέρων καὶ ἐκαλλιέργει μικρὸν κῆπον. Τὰ ἄγρια θηρία ἤρχοντο καὶ ἔλειχον τὰς χεῖράς του, οἱ δὲ διάβολοι δὲν τὸν ἠνώχλουν πλέον.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἀδελφε Παφνούτιε, εἶπε στήριζόμενος ἐπὶ τοῦ πτυαρίου του.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἀπήντησεν ὁ Παφνούτιος. Ἡ εἰρήνη ἔστω μετὰ σοῦ.

— Ἡ εἰρήνη ἔστω μετὰ σοῦ, ἀδελφε Παφνούτιε, ἀπήντησεν ὁ μοναχὸς Παλαίμων σπογγίζων διὰ τῆς χειρὶδος τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του.

— Οἱ λόγοι μας, ἀδελφε Παλαίμων, πρέπει νὰ ἔχουν ὡς μόνον σκοπὸν τὴν δοξολογίαν Ἐκείνου, ὅστις ὑπεσχέθη νὰ εὐρίσκειται ἐν μέσῳ τῶν συνερχομένων ἐν τῷ ὀνόματί του. Διὰ τοῦτο ἔρχομαι νὰ σοῦ ὁμιλήσω δι' ἐν σχέδιον, τὸ ὁποῖον συνέλαβον ὅπως δοξάσω τὸν Κύριον.

— Ὁ Κύριος ἄς εὐλογήσῃ τὸ σχέδιον τοῦ Παφνουτίου ὅπως ἠύλογησε τοὺς θρίδακας μου. Κάθε πρωί σκορπᾷ τὴν χάριν του μετὰ τῆς δροσῆς εἰς τὸν κῆπόν μου καὶ ἡ ἀγαθότης του μὲ βοηθεῖ νὰ τὸν δοξάζω εἰς τὰς κολοκύνθας καὶ τοὺς ὑδροπέπονους τοὺς ὁποῖους μοῦ δίδει. Ἄς παρακαλέσωμεν Αὐτὸν ὅπως μᾶς δώσῃ τὴν εἰρήνην, διότι τίποτε δὲν εἶνε μᾶλλον ἐπιφοβὸν ἀπὸ τὰς βιαιὰς ἐμπνεύσεις, αἱ ὁποῖαι ταρασσούν τὰς καρδίας μας. Ὅταν αἱ ἐμπνεύσεις αὗται μᾶς ταρασσούν, ὁμοιάζομεν μὲ ἀνθρώπους μεθυσμένους καὶ περιπατοῦμεν παραπαίοντες καὶ ἔτοιμοι νὰ πέσωμεν ἐπισχύοντες. Κάποτε αἱ παραφο-

ραὶ αὗται μᾶς βυθίζουν εἰς ἀκατάσχετον χαρὰν, καὶ ὅστις εἰς αὐτὴν παραδίδεται ἀφίνει εἰς τὸν μολυσμένον ἀέρα τὸν βαρὺν γέλωτα τῶν κτηνῶν. Ἡ οἰκτρά αὕτη χαρὰ παρασύρει τὸν ἀμαρτωλὸν εἰς παντοειδῆ παραπτώματα. Ἄλλοτε πάλιν αἱ ταραχαὶ αὗται τῆς ψυχῆς καὶ τῶν αἰσθήσεων μᾶς βυθίζουν εἰς ἀσεβῆ λύπην χιλιᾶκις ὀλεθριωτέραν καὶ τῆς χαρᾶς. Εἶμαι ἕνας πτωχὸς ἀμαρτωλός, ἀδελφε Παφνούτιε, ἀλλὰ διέγνωσα κατὰ τὴν μακρὰν μου ζωὴν ὅτι ὁ ἀσκητὴς δὲν ἔχει μεγαλειότερον ἐχθρὸν ἀπὸ τὴν μελαγχολίαν· ἐνοῶ τὴν μελαγχολίαν ἐκείνην τὴν ἐπίμονον, ἡ ὁποία καλύπτει τὴν ψυχὴν μας καὶ μᾶς ἐμποδίζει νὰ βλέπωμεν τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Τίποτε δὲν εἶνε περισσότερο πολέμιον τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὴν μελαγχολίαν αὐτὴν καὶ ὁ μέγας τοῦ σατανᾶ θρίαμβος εἶνε νὰ χύνη ὀξείαν καὶ μαύρην θλίψιν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἱερωμένων. Οὔτε κατὰ τὸ ἡμισυ δὲν θὰ ἦτο ἐπιφοβὸς ἂν μᾶς ἔστελλε μόνον σκέψεις εὐθύμων. Ἀλλὰ, δυστυχῶς, ἐπιτυγχάνει ἰδιαιτέρως εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀπελπίζῃ. Δὲν ἐνθυμίζομαι ὅτι ἔδειξεν εἰς τὸν πατέρα μας Ἀντώνιον ἐν παιδίῳ μελανὸν τόσο ὠραῖον, ὥστε ἡ θεὰ του ἐπροκάλεε τὰ δάκρυα; Ἀλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ὁ πατὴρ Ἀντώνιος ἀπέφυγε τὰς παγίδας τοῦ σατανᾶ. Τὸν ἐγνώρισα ὅταν ἔζη ἀκόμη μαζί μας. Διεσκεδάζε μὲ τοὺς μαθητὰς του καὶ ποτὲ δὲν ἐδοκίμασε τὴν μελαγχολίαν. Ἀλλὰ ἦλθε, ἀδελφε μου, νὰ μοῦ ὁμιλήσῃς δι' ἐν σχέδιον τὸ ὁποῖον συνέλαβες. Θὰ με εὐνοήσῃς ἰδιαιτέρως ἂν μοῦ τὸ ἐμπιστευθῆς, ἀφ' οὗ τὸ σχέδιον αὐτὸ ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

— Τῷ ὄντι προτίθεμαι, ἀδελφε Παλαίμων, νὰ δοξάσω τὸν Κύριον. Ἐνίσχυσέ με διὰ τῶν συμβουλῶν σου, ἐπειδὴ τὰ φῶτά σου εἶνε πολλὰ καὶ ὁ πειρασμὸς δὲν ἐσκοτίσει τῆς διανοίας σου τὴν διαύγειαν.

— Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λύσω τοὺς ἱμάντας τῶν σανδάλων σου καὶ τὰ ἀμαρτήματά μου εἶνε ἀναριθμητὰ ὡς ἡ ἄμμος τῆς ἐρήμου. Ἀλλ' εἶμαι γέρων καὶ δὲν θὰ σοῦ ἀρνηθῶ τὴν βοήθειαν τῆς πείρας μου.

— Σοῦ ἐμπιστεύομαι λοιπὸν, ἀδελφε Παλαίμων, ὅτι ἡ καρδία μου διαπεράται ἀπὸ θλίψιν ὅταν σκέπτομαι ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν μιὰ ἐταῖρα ὀνομαζομένη Θαίς, ἡ ὁποία ζῆ ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ εἶναι ἀντικείμενον σκανδάλου διὰ τὸν λαόν.

— Τῷ ὄντι, ἀδελφε Παφνούτιε, εἶνε εὐλογὸν νὰ θλίβεται κανεὶς διὰ τοιοῦτον αἰσχος. Πολλὰ γυναῖκες μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ζοῦν παρόμοιον βίον.

Ἐσκέφθη κανὲν φάρμακον, τὸ ὅποιον νὰ ἐφαρμόζεται εἰς τὸ μέγα αὐτὸ κακόν;

— Ἀδελφε Παλαίμων, θὰ ὑπάγω νὰ εὔρω τὴν γυναῖκα αὐτὴν εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ τὴν φέρω εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. Αὐτὸ εἶνε τὸ σχέδιόν μου. Τὸ ἐπιδοκιμάζεις, ἀδελφέ μου;

— Εἶμαι ἕνας δυστυχὴς ἀμαρτωλός, ἀδελφέ Παφνούτιε. Ἄλλ' ὁ πατὴρ μας Ἀντώνιος ἐσυνήθειζε νὰ λέγῃ: «Μὴ σπεύδῃς ποτὲ νὰ ἐξέλθῃς ἀπὸ οἶον δῆποτε μέρος καὶ ἐν εὐρίσκεισαι ὅπως μεταβῆς ἀλλαχοῦ».

— Ἀνακαλύπτεις τίποτε πονηρὸν εἰς τὸ σχέδιόν, τὸ ὅποιον συνέλαβα, ἀδελφέ Παλαίμων;

— Ὁ Θεὸς νὰ με φυλάξῃ, γλυκύτατε Παφνούτιε, ἀπὸ τὸ νὰ ὑποπτεύσω τὰς διαθέσεις τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἄλλ' ὁ πατὴρ μας Ἀντώνιος ἐλεγεν ἀκόμη: «Οἱ ἰχθύες οἱ ὅποιοι ἐξέρχονται εἰς μέρος ξηρὸν εὐρίσκουν τὸν θάνατον». Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μετὰ τοὺς μοναχοὺς, οἱ ὅποιοι ἐξέρχονται ἐξ ὧ τῶν κελλίων των καὶ ἀναμιγνύονται μετὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς των ἀπομακρυνόμενοι τῆς καλῆς ὁδοῦ.

Εἰπὼν ταῦτα ὁ γηραιὸς Παλαίμων ἐβύθισε διὰ τοῦ ποδὸς εἰς τὸ χῶμα τὸ πτύον του καὶ ἤρχισε νὰ σκάπτῃ ζωηρῶς τὸ ἔδαφος περὶξ μιάς συκῆς φορτωμένης καρποῦς. Καὶ ἐνῶ ἔσκαπτε, μία ἀντιλόπη πηδήσασα, ἐν μέσῳ θορύβου τῶν φύλλων, τὸν φράκτην, ὁ ὅποιος περιέκλειε τὸν κῆπον, ἐσταμάτησεν ἐκπληκτός, ἀνήσυχος, μετὰ τὴν κνήμην φρίσσουσαν, ἔπειτα δὲ ἐπλησίασε μετὰ δύο ἀνασαιρήματα τὸν γέροντα καὶ ἀκούμβησε τὴν λεπτήν τῆς κεφαλῆν εἰς τὸ στῆθος τοῦ φίλου τῆς.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἐν τῇ δορκάδι τῆς ἐρήμου, εἶπεν ὁ Παλαίμων, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν καλύβην του ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸν ζῶον, ἔφερε τεμάχιον μελανοῦ ἄρτου, τὸν ὅποιον ἢ ἀντιλόπη ἔφαγεν εἰς τὸ κοῖλον τῆς χειρὸς του.

Ὁ Παφνούτιος ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ σκεπτικὸς μετὰ τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τῶν λίθων τοῦ δρόμου. Ἐπειτα ἐπέστρεψεν ἡσύχως εἰς τὸ κελλίων του, συλλογιζόμενος ὅσα εἶχεν ἀκούσει πρὸ ὀλίγου. Μεγάλῃ ἐργασίᾳ ἐγένετο εἰς τὸ πνεῦμά του.

— Ὁ μοναχὸς αὐτός, ἐσκέπτετο, με συμβουλεύει πολὺ ὀρθά. Ἐχει μέσα του τὸ πνεῦμα τῆς συνέσεως. Δὲν τοῦ φαίνεται φρόνιμον τὸ σχέδιόν μου. Ἐν τούτοις θὰ μοῦ ἦτο σκληρὸν νὰ ἐγκαταλείψω ἐπὶ πλέον τὴν Θαῖδα αὐτὴν εἰς τὸν δαίμονα ὁ ὅποιος τὴν κατέχει. Ὁ Θεὸς ἄς με φωτίξῃ καὶ ἄς με ὁδηγῇ.

Ἐπιστρέφων εἶδε καθ' ὁδὸν ἕνα πτηνόν, συλληφθὲν εἰς πλεκτάνην τὴν ὅποιαν κάποιος κυνηγὸς εἶχε τοποθετήσῃ ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ ἠννόησεν ὅτι ἦτο θῆλυ, διότι ὁ ἄρρην ἰπτάμενος πλησίον τῆς πλεκτάνης ἔκοπτεν ἐν πρὸς ἐν τὰ δικτυωτὰ μετὰ τὸ ράμφος του καὶ προσεπάθει νὰ ἀνοίξῃ ὀπὴν, διὰ τῆς ὁποίας νὰ φυγαδευθῇ ἢ συντροφός του. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ παρετήρησε τὸ θέαμα καὶ ἐπειδὴ ἡ δύναμις τῆς ἀγιωσύνης του τοῦ ἀποκαλύπτει τὴν μυστικὴν αἰτίαν τῶν φαινομένων, ἠννόησεν ὅτι τὸ αἰχμάλωτον πτηνόν ἦτο ἡ Θαῖς συλληφθεῖσα εἰς τὰ δίκτυα τῆς ἀπωλείας καὶ ὅτι ὅπως τὸ πτηνόν ἔκοπτε τὴν κἀνναβὴν διὰ τοῦ ράμφους, οὕτω καὶ αὐτὸς θὰ διερρήγγυε διὰ ῥημάτων παντοδυνάμων τὰ ἀόρατα δεσμά, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Θαῖς συνεκρατεῖτο εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Ὅθεν καὶ ἐδόξασεν τὸν Θεὸν διότι τὸν ἐστερέωνεν εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Ἐπειτα ὁμοῦ ἰδὼν ὅτι τὸ ἄρρην εἶχε συλληφθῆ καὶ ἐκρατεῖτο εἰς τὴν πλεκτάνην, τὴν ὅποιαν εἶχε διαρρήξῃ, ἐπανάπεσεν εἰς τὴν ἀμφιβολίαν του.

Ὁ Παφνούτιος δὲν ἐκοιμήθη καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς εἶδε μίαν ὄπτασίαν. Ἡ Θαῖς τοῦ ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν. Τὸ πρόσωπόν τῆς δὲν ἐξέφραζεν ἐνόχους ἡδονὰς καὶ δὲν ἦτο κατὰ τὴν συνήθειάν τῆς ἐνδεδυμένη διαφανῆ πέπλον. Ἐνα σουδάριον τὴν ἐκάλυπτεν ὀλόκληρον καὶ τῆς ἐκάλυπτε μάλιστα καὶ μέρος τοῦ προσώπου οὕτως ὥστε ὁ μοναχὸς ἔβλεπε μόνον δύο ὀφθαλμούς, οἱ ὅποιοι ἔχυναν λευκὰ καὶ βαρῆα δάκρυα.

Εἰς τὴν θέαν ἐκείνην δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ καὶ ἔκλαυσε καὶ, σκεπτόμενος ὅτι ἡ ὄπτασία ἐστὲλλετο ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν ἐδίστασε πλέον. Ἠγέρθη, ἔλαβε τὴν ὀζώδη ράβδον, σύμβολον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐξῆλθε τοῦ κελλίου, τοῦ ὁποίου ἐκλείσεν ἐπιμελῶς τὴν θύραν, ὥστε τὰ ζῶα τὰ διαιτώμενα εἰς τὴν ἄμμον καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ ἀέρος νὰ μὴ δύνανται νὰ εἰσελθῶν καὶ μολύνωσι τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὴν ὅποιαν ἐφύλαττε παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του, καλέσας δὲ τὸν διάκονον Φλάβιον τοῦ ἐνεπιστεῦθη τὴν διοίκησιν τῶν εἰκοσιτριῶν μαθητριῶν του. Ἐπειτα, ἐνδυθεὶς μόνον μακρὸν ῥάσον, ἔλαβε τὴν πρὸς τὸν Νεῖλον ὁδόν, σχεδιάζων νὰ ἀκολουθήσῃ πεζὸς τὴν Λιθυκὴν ὁχθὴν μέχρι τῆς πόλεως τῆς κτισθείσης ὑπὸ τοῦ Μακεδόνα.

Περιεπάτει ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς διὰ μέσου τῆς ἄμμου περιφρονῶν τὴν κόπωσιν, τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν. Ὁ ἥλιος εἶχε κατέλθει ἤδη εἰς τὸν ὀρίζοντα, ὅταν εἶδε τὸν φοβερὸν ποταμόν, ὅστις ἐκύλιε τὰ αἱματηρὰ του ὕδατα μεταξὺ βράχων

χρυσῶν καὶ πυρίνων. Ἠκολούθησε τὸ τεῖχος ζητῶν τὸν ἄρτον του εἰς τὰς θύρας τῶν μεμονωμένων καλυβῶν καὶ δεχόμενος μετὰ φαιδρότητος τὰς ὑβρεῖς, τὰς ἀρνήσεις καὶ τὰς ἀπειλὰς. Δὲν ἐφοβείτο οὔτε τοὺς ληστὰς οὔτε τὰ ἀγρία θηρία, ἀλλὰ παρέκαμπτεν ἐπιμελῶς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τὰ ὅποια εὐρίσκειν εἰς τὸν δρόμον του, φοβούμενος μήπως συναντήσῃ παιδιὰ παίζοντα πρὸ τῆς οικίας τοῦ πατρὸς των ἢ μήπως ἴδῃ πρὸ τῶν φρεάτων γυναῖκας μετὰ κυανοῦς χιτῶνας νὰ ἐναποθέτουν τὰς ὑδρίας των μειδιώσαι. Τὸ πᾶν ἐνέχει κίνδυνον διὰ τὸν μοναχὸν καὶ κάποτε εἶνε ἐπιφοβὸν δι' αὐτὸν καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ ἀκόμη εἰς τὰς Γραφὰς, ὅτι ὁ θεὸς διδάσκαλος μετέβαινεν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἐγευματίε μετὰ τῶν μαθητῶν του. Αἱ ἀρεταὶ τὰς ὁποίας οἱ ἀσκηταὶ κεντοῦν ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς πίστεως εἶνε τόσον εὐθραυστοὶ ὅσον καὶ θαυμασταί, ἀρκεῖ δὲ κάποτε τὸ φύσημα κοσμικῆς πνοῆς διὰ νὰ θαμβώσῃ τὰ εὐχάριστα χρώματά των. Διὰ τοῦτο ὁ Παφνούτιος ἀπέφυγε νὰ εἰσελθῇ εἰς τὰς πόλεις φοβούμενος μήπως ἡ καρδιά του ἐμαλάσαστο εἰς τὴν θέαν τῶν ἀνθρώπων.

Μετὰ ἐξαήμερον πορείαν ἔφθασεν εἰς πόλιν ὀνομαζομένην Σιλισιαίαν. Ὁ ποταμὸς ἐκεῖθεν ῥεεῖ διὰ στενῆς κοιλάδος, τὴν ὅποιαν περιστοιχίζει διπλῆ σειρά γρανιτωδῶν ὀρέων. Ἐκεῖ, οἱ Αἰγύπτιοι τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὅποιον ἐλάτρευον τοὺς δαίμονας ἐλάτρευον τὰ εἰδωλάτων, καὶ ὁ Παφνούτιος εἶδε γιγαντιαίαν κεφαλὴν σφιγγὸς χαραγμένην ἐπὶ τοῦ βράχου, φοβούμενος δὲ μήπως ἡ μορφή ἐκείνη ἐνεῖχε διαβολικὴν τινὰ δύναμιν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐπρόφερε τοῦ Ἰησοῦ τὸ ὄνομα. Ἀμέσως μία νυκτερίς ἐπέταξεν ἀπὸ τὸ οὐρ τῆς σφιγγὸς καὶ ὁ Παφνούτιος ἐνόησεν ὅτι εἶχε διώξῃ τὸ κακὸν πνεῦμα, τὸ ὅποιον πρὸ αἰῶνων εὐρίσκειτο ἐντὸς τῆς μορφῆς ἐκείνης. Τότε ὁ ζῆλος του ἠξήσῃ καὶ, ἀρπάσας χονδρὸν λίθον, τὸν ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τοῦ εἰδώλου. Τὸ μυστηριώδες πρόσωπον τῆς σφιγγὸς ἐξέφρασε τόσον βαθεῖαν θλίψιν, ὥστε ὁ Παφνούτιος συνεκινήθη. Ἀληθῶς ἡ ἐκφρασις τῆς ὑπερανθρώπου θλίψεως, ἡ ὅποια εὐρίσκειτο ἀποτυπωμένη εἰς τὴν λιθίνην ἐκείνην μορφήν, θὰ συνεχίνοι καὶ τὸν μᾶλλον ἀναίσθητον τῶν ἀνθρώπων.

Διὰ τοῦτο ὁ Παφνούτιος εἶπεν εἰς τὴν σφίγγα:

— ὦ ζῶον, ὅπως οἱ σάτυροι καὶ οἱ κύν-

ταυροὶ τοὺς ὁποίους εἶδεν ὁ πατὴρ μας Ἀντώνιος εἰς τὴν ἐρήμον, ὁμολόγησον καὶ σὺ τὴν θεῖαν ὑπόστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ σὲ εὐλογήσω ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Εἶπε καὶ μία ροδόχρους λάμψις ἐξῆλθε τῶν ὀφθαλμῶν τῆς σφιγγὸς καὶ τὰ βαρῆα βλέφαρα τοῦ ζῶου ἐταράχθησαν καὶ τὰ χεῖλη τοῦ γρανιτωῦ ἠθρῶσαν ἐπιτόπως ὡς ἡχώ τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Παφνούτιος, ὑψῶνων τὴν δεξιάν, ἠύλογησε τὴν σφίγγα τῆς Σιλισιαιᾶς. Μετὰ τοῦτο ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του καὶ εὐρυθείσης τῆς κοιλάδος, εἶδε τὰ ἐρείπια μεγάλης πόλεως.

Οἱ ναοὶ ἔρημοι ἀκόμη ἐστηρίζοντο ἐπὶ εἰδώλων, τὰ ὅποια ἐχρησίμευαν ὡς κίονες καὶ μετὰ τὴν ἀδειαν τοῦ Θεοῦ κεφαλαὶ γυναικῶν μετὰ ἀγελάδων προσήλωναν ἐπὶ τοῦ Παφνούτιου μακρὸν βλέμμα, τὸ ὅποιον τὸν ἔκαμε νὰ ὠχρῆξ.

Ἐπὶ δεκαεπτὰ ἡμέρας περιεπάτει τοιοῦτοτρόπως μασῶν ἀντὶ πάσης ἄλλης τροφῆς ὀλίγα ὠμὰ χόρτα καὶ κοιμώμενος τὴν νύκτα εἰς ἀνάκτορα ἠρειπωμένα μεταξὺ τῶν ἀγρίων βάτων καὶ τῶν ποντικῶν τοῦ Φαραῶ, μετὰ τῶν ὁποίων ἤρχοντο καὶ ἀνεστρέφοντο γυναῖκες, τῶν ὁποίων ὁ κορμὸς ἀπέληγεν εἰς οὐρανὸν λεπιώδους ἰχθύος. Ἄλλ' ὁ Παφνούτιος ἐγνώριζεν ὅτι αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἤρχοντο ἀπὸ τὴν κόλασιν καὶ τὰς ἐδίωκε κάμναν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Τὴν δεκάτην ὀγδόην ἡμέραν ἀνακαλύψας μακρὰν παντὸς χωρίου καλύβην ἐκ φύλλων φοινίκος, ἐνταφιασμένην σχεδὸν ὑπὸ τὴν ἄμμον, τὴν ὅποιαν ἔφερε τῆς ἐρήμου ὁ ἄρρ, ἐπλησίασεν ἐλπίζων ὅτι ἡ καλύβη θὰ ἐκατοικεῖτο ἀπὸ εὐσεβῆ τινος ἀναχωρητῆ. Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε θύρα, εἶδεν ἐντὸς τῆς καλύβης μίαν ὑδρίαν, σωρὸν κρομμύων καὶ κρᾶθβατον ἐκ ξηρῶν φύλλων.

— Ἐπιπλά ἀσκητοῦ, εἶπε καθ' ἑαυτὸν. Συνήθως οἱ ἐρημίται δὲν ἀπομακρύνονται πολὺ τῆς καλύβης των, ὥστε θὰ συναντήσω ταχέως τὸν κατοικοῦντα ἐδῶ. Θέλω νὰ τοῦ δώσω τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου ἐρημίτου Ἀντωνίου, ὅστις μεταβάς παρὰ τῶ ἀσκητεῦσιν Παύλῳ, τρίς τὸν ἠσπάσθη. Θὰ ὀμιλήσωμεν διὰ τὰ αἰῶνια καὶ ἴσως ὁ Κύριος μᾶς ἀποστείλῃ διὰ τινος κόρακος ἕνα ἄρτον, τὸν ὅποιον ὁ ξενίζων θὰ μετὰ προσκαλεσθῇ ἐντίμως νὰ γευθῶ.

Ἐπεται συνέχεια.

ΟΥΡΑΝΙΟΙ ΓΑΜΟΙ

Μέσ' στ' οὐρανοῦ τὰ πλάτη
Στὴ μουσικὴ ἁρμονία
Γροικιέται ἡ λειτουργία
Ποῦ ψάλλονν θεϊκά.

Ἀνήσυχο τὸ βλέμμα
Ἡ πλειὸ μεγάλη φύσι
Προσμένει νὰ φωτίσῃ
Μ' ἀπόκρυφο καῦμό,

Φέγγουν χιλιάδες ἄστρα,
Λάμπουν χιλιάδες ἥλιοι
Κ' ἑκατομμύρια χεῖλη
Ἀνοίγονται γλῶκκά.

Μὲ τὰ κεριά τοῦ γάμου
Ποῦ σιωπηλὰ προσμένει,
Κάτι ποῦ ἐκεῖ διαβαίνει,
Τὸν πλειὸ τρανὸ νεκρό.

Η ΠΑΛΗ

Τρέχω σ' αὐτὴ τῇ χτίσι
Μ' ἓνα σταυρὸ σιὸν ὦμο
Κι' ὄλο ἀκλουθῶ ἓνα δρόμο
Μὲ δίχως τελειωμό.

Μύρια σφυρίζουν βέλη
Καὶ χάμον τρέχει τὸ αἷμα
Καὶ γὰ γοργὰ τὸ βλέμμα
Γυρίζω καὶ γελῶ,

Κάπον ἡ μεγάλη φύσι,
Κάπον καὶ μένα στέλλει,
Γίγαντα ἄλλοῦ μὲ θέλει,
Ἐρμὸ ζωῶφι ἐδῶ.

Καὶ μιὰν ἀξίνα πιάνω
Καὶ σκάφτω, σκάφτω, σκάφτω,
Ρῶδα κομμένα θάφτω
Κι' ἀρώματα ἀκλουθῶ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Η ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΥΠΟ Ο. NEUSCHOTZ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

Τὸ ποιητικὸν πνεῦμα τῶν Ῥουμούνων ἔσχεν ἐξέλιξιν ὄλως διάφορον τοῦ τῶν ἄλλων λαῶν ἐν γένει. Ἐνῶ πανταχοῦ ἡ ποίησις προηγήθη τοῦ πεζοῦ λόγου, παρὰ τοῖς Ῥουμούνοις ἀνεπτύχθη πολὺ βραδύτερον τούτου. Μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος δὲν εὐρίσκομεν ἔχνη οὔτε δημῶδους οὔτε φιλολογικῆς ποιήσεως. Ἡ πρώτη δὲν ἐπέπρωτο νὰ γεννηθῇ ἢ μετὰ τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ Ῥουμουνοῦ Κράτους περὶ τὰ 1850 ἢ ἄλλη δὲν εὗρεν ἢ ἓνα καὶ μόνον ἀντιπρόσωπον κατὰ τὸν 13' αἰῶνα, τὸν μητροπολίτην Δοσοφτέι, καὶ ἓνα καὶ μόνον κατὰ τὸν 17' αἰῶνα, τὸν Γενακίτσα Βακαρέσκο. Σημειωτέον ὅτι ὁ Δοσοφτέι δὲν διέπλασεν ἢ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν, θαυμαστὴν ἀληθῶς κατὰ τὸ ὕψος καὶ τὸν πλοῦτον τῶν παρ' αὐτοῦ πλασθεισῶν λέξεων, ἀλλ' ἀπέχουσαν πολὺ τοῦ ἔργου τοῦ ἐκλάμπρου αὐτῆς προτύπου — τοῦ πολωνοῦ ποιητοῦ Κασανόφσκη. Τοῦθ' ἔπερ δὲν κωλύει ἵνα οἱ «στιχοῦργημένοι ψαλμοὶ» τοῦ ὧσιν ἐν τῶν περικαλλεστάτων μνημείων τῆς ρουμουνοικῆς φιλολογίας. Μετὰ τὸν Δοσοφτέι ὁ βάν Γενακίτσα Βακαρέσκο πρῶτος ἔγραψε ποιήματα εἰς στίχους ρουμουνοικῶν ἐν ἐποχῇ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κατέκλυζε τὰ σχολεῖα καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν παραδουναβίων ἡγεμονιῶν.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν, ἕως τοῦ 1830, κυριαρχεῖ ἡ νεοελληνικὴ σχολή, τῆς ὁποίας ἀρχηγός εἶνε ὁ Γιάγκο Βακαρέσκο. Τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶνε ἀσήμαντα. Ἡ γλῶσσα τῶν στίχων βρῖθει ἑλληνισμῶν ἢ φόρμα τῶν εἶνε βαρεῖα, τὰ θέματα κοινὰ καὶ τετριμμένα. Ὁ μόνος ἀληθῆς ποιητής, ὁ Βασίλειος Καρλόβα, θνήσκει ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι δύο ἐτῶν (1831), κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐποχὴν τῆς ἀπὸ τοῦ νεοελληνικοῦ πνεύματος μεταβάσεως εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ φιλολογικὴν ἀναγέννησιν τοῦ ρουμουνοῦ λαοῦ.

Μεταξὺ τῶν πρώτων ποιητῶν τῆς παλιγγενεσίας ὁ Ἡλιάδης Ραδουλέσκο καὶ ὁ Κάισαρ Βολιάν ἐν Βλαχία καὶ ὁ Γεώργιος Ἀσάνης — ὁ πατὴρ τῆς κυρίας Ἐδγάρ Κινέ — ἐν Μολδαβία, προσεπάθησαν νὰ προσδώσουν νέαν αἴγλην καὶ ἰσχυρὰν ὄθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ποιητικοῦ

πνεύματος τῶν Ῥουμούνων. Ἄλλ' ὅσῳ μεγάλαί καὶ ἂν ὑπῆρξαν αἱ προσπάθειαι τῶν, οὐδὲν τὸ ἀληθῶς μέγα, τὸ ἀληθῶς ποιητικὸν παράγαγον. Ἐλείπεν ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου ἡ παιδικὴ ἡλικία, ἔλειπεν ἀπ' αὐτοῦ διὰ τὴν φιλολογικὴν ποίησιν ἡ βᾶσις — ἡ δημῶδης ποίησις. Ὁ Βασίλειος Ἀλεξάνδρι ἐσφαλμένως ἰσχυρίζεται ὅτι πᾶς Ῥουμουνοῦ ποιητής». Οὔτε τὸ ψυχικὸν καθεστῶς τοῦ Ῥουμουνοῦ τῶν παρωχημένων αἰῶνων, οὔτε ἡ διαμόρφωσις τῆς χώρας αὐτοῦ (ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῆς Τρανσυλθανίας) ἦσαν τοιαῦται, ὥστε ν' ἀναπτύξουν κἂν παρ' αὐτῶ τὴν αἴσθησιν, ἢ κἂν τὴν ἀγάπην τῆς ποιήσεως. Ὅπως ἡ φαντασία ἀποβῇ παραγωγός, δεόν νὰ ἐκτρέφῃ αὐτὴν ἢ περὶ αὐτὴν γραφικότης ὅπως ὁ λυρικός ἐκδηλωθῇ, ἀνάγκη ἐντυπώσεων ἡδαιῶν καὶ ευαρέστων. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Ῥουμουνοῦ ἀγρότης — ὁ ὁποῖος μόνος ἐν Ῥουμανία ἀποτελεῖ τὸ ἔθνικόν στοιχεῖον — ὑφιστάμενος τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοὺς βογυάρους, διεβίωσεν ἐν ἀπολύτῳ ἀδιαφορίᾳ, ἀνευ ἔθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀνευ κἂν ἔρωτος πρὸς τὴν πατρίδα, ὑπὲρ ἧς ἔχυνε τὸ αἷμα του. Τί δι' αὐτόν, ὄντως αἱ νίκαι τῶν ἡγεμόνων του, ὅταν οὔτοι τὸν ὑπεδούλου καὶ τὸν ἐλεηλάτου ὡς ὁ χεῖριστος τῶν ἐχθρῶν του; Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας εὐνόητον τυγχάνει ὅτι οὔτε ἡ λυρική ποίησις, οὔτε τὸ ἱστορικὸν βᾶλλισμα, οὔτε τὸ ἠρωικὸν ἔπος ἠδυνήθησαν νὰ βλαστήσουν ἰσχυρῶς ἐν ταῖς ἡγεμονίαις. Ἡ Τρανσυλθανία παρέσχε τὴν πρώτην ὄθησιν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς δημοτικῆς παραγωγῆς τὰ Καρπάθια μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ αἰῶνος τούτου ἐγένοντο ὁ θεματοφύλαξ τῶν δημοτικῶν ἄσμάτων. Καὶ τὰ ποιήματα ταῦτα ἐνεῖχον τοσοῦτον μεγαλοπρεπὲς κάλλος, γοητικὴν τοσοῦτον ἐξαισίαν, ὥστε ὅταν κατὰ τὸ 1851 ὁ Βασίλειος Ἀλεξάνδρι πρῶτος συνέλεξε καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτά, ἀνηγορεύθη ὁ μέγιστος τῶν Ῥουμούνων ποιητῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ φιλολογικὴ ποίησις ἀρχεται ἀπαλλασσομένη ὀλοσχερῶς τῆς νεοελληνικῆς ἐπιδράσεως καὶ ὁρμᾷ πρὸς τὸ ἔθνικόν καλλιτεχνικὸν ἰδεῶδες. Τρία ὀνόματα ἰδίᾳ ἐξαίρονται ἐν τῇ ἐνθουσιῶδει πλειάδι τῶν νεαρῶν

ποιητῶν ὁ Γρηγόριος Ἀλεξανδρέσκο, ὁ Δημήτριος Βολντενιάνο καὶ ὁ Βασίλειος Ἀλεξάνδρι. Ἀντιπροσωπεύουσιν οὗτοι τὴν ἐθνικὴν σχολήν, οὐχὶ ὅμως χωρὶς νὰ ὑφίστανται ἰσχυρὰν τὴν γαλλικὴν ἐπίδρασιν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ 1830 ἕως τοῦ 1860, ὁπότε ἐκδηλοῦται ἡ νέα κατεύθυνσις, ἡ σχολὴ ἡ γερμανικὴ, τῆς ἰσχυροτάτης καὶ μεγαλοφυέστατης ἀντιπρόσωπος εἶνε ὁ Μιχαὴλ Ἐμνέσκο.

Ἡ ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ

Ὁ, τι ἰδίως κατέστησε διάσημον τὸν Βασίλειον Ἀλεξάνδρι (1821—1890) εἶνε τὰ «Doine Si Lacrimiore», ποιήματα γραμμένα ἐν τόνῳ λυρικῷ καὶ διατετυπωμένα ἐν τῷ τύπῳ τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων, τὰ ὁποία πρῶτος αὐτὸς συνέλεξε καὶ ἐδημοσίευσεν. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο καὶ μόνον ὁ ποιητὴς διατρέπει. Εὐθύς ὡς καταλείπει αὐτὸ, ἀποβαίνει μέτριος. Οὕτως εἰς τὰ ἱστορικὰ βαλλίσματα εἶνε πολὺ κατώτερος τοῦ Γρηγορίου Ἀλεξανδρέσκο καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Βολντενιάνο. Εἰς τοὺς πολεμικοὺς τοῦ ἔθνους εἶνε κατώτερος τοῦ Μουρεσιάνου καὶ τοῦ Καρόβα, ἐπὶ τοῖς στίχοις τῶν ὁποίων ἀναπάλονται ἐκ πατριωτικῶν ἐνθουσιασμοῦ αἱ καρδίαι τῶν Ῥουμουνῶν. Τὰ εἰδυλλιακὰ δὲν εἶνε πολὺ ἐπιτυχή. Ἀπὸ δὲ τῆς δραματικῆς ἀπόψεως ὁ Ἀλεξάνδρι δὲν παρήγαγεν ἢ τρία ἔργα ἀξία ἀναγραφῆς: Despot Voda, Ovide καὶ Fantana Blandusiei. Σημειωτέον ὅτι πάντα τὰ πρὸ τοῦ 1870 δραματικὰ ἔργα εἶνε ἀνάξια λόγου.

Ἀξιολογώτερος τοῦ Ἀλεξάνδρι εἶνε ὁ Δημήτριος Βολντενιάνο (1819—1873), ὁ ποιητὴς τῶν «Ἀνθῶν τοῦ Βοσπόρου» καὶ ὁ δημιουργὸς τῶν ἱστορικῶν θρύλων. Οἱ ἱστορικοὶ θρύλοι, ὡς «ἡ μήτηρ Στεφάνου τοῦ Μεγάλου, Μίρσεα ὁ Μέγας καὶ οἱ Πρέσβεις, ὁ Μίρσεα εἰς τὸν πόλεμον κλπ.», εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων προϊόντων τοῦ εἶδους τούτου καὶ ἐγένοντο κτῆμα πασῶν τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ. Ἀφ' ἑτέρου τὰ «Ἀνθῶν τοῦ Βοσπόρου», τὰ ὁποία ἔγραψε διαρκούσης τῆς ἐξορίας του καὶ τῶν ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν περιουσιῶν του, εἶνε οἱ πολυτιμότεροι τῶν ἀδαμάντων τῆς λυρικῆς ποιήσεως τῶν Ῥουμουνῶν. Ἄλλ' ὅ, τι ἰδίως ἐξαιρεῖ τὴν ἀξίαν πᾶν ποιήσεών του εἶνε ἡ πολυμορφία τῶν στίχων του, δι' ἧς παρέχει εἰς αὐτοὺς βραδύτητα ἢ γοργότητα καὶ συγκρατεῖ τὸν ἀναγινώσκοντα βεβωβῶσα ἢ παρασύρει αὐτὸν βιαίως μετ' αὐτοῦ πρὸς τὰ κυριαρχοῦντα ἐν αὐτῷ αἰσθήματα. Ὡς δραματικὸς συγγραφεὺς εὕρισκε τόνους ἀληθινωτέρους καὶ ζωηροτέρους τῶν τοῦ

Ἀλεξάνδρι. Ἄς ἀναφέρωμεν προσέτι ὅσον ἀφορᾷ τὸν Βολντενιάνο, τὴν «Ἑλένην», ἐν τῶν ἀρίστων μυθιστορημάτων τῆς Ῥουμανικῆς φιλολογίας καὶ ἄς ἐλθωμεν ἐπὶ τὸν μέγιστον τῶν ποιητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸν Γρηγόριον Ἀλεξανδρέσκο (1812—1855). Ἀγχινοῦστατος καὶ βαθύτατος παρατηρητὴς, κατάρθρωσεν οὗτος ἄποκαθάρτην Ῥουμανικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τοὺς γαλλισμούς, ὧν ἔβριθον τὰ ἔργα τῶν συγχρόνων του. Ἡ λυρικὴ του ποίησις ὑπερέχει τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρι καὶ οἱ ἱστορικοὶ του θρύλοι εἶνε ὑπέρτεροι τῶν τοῦ Βολντενιάνο. Ἡ Ombre de Mircea a Cozia εἶνε ἀριστούργημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐτίμα οἰανδήποτε εὐρωπαϊκὴν χώραν. Ἡ γλῶσσαν ἐν αὐτῷ εἶνε εὐγενῆς, ἡ φράσις πλαστικὴ καὶ αἱ εἰκόνες μεγαλοπρεπεῖς καὶ ζωηραί. Ὁ Ἀλεξανδρέσκο ἐν τούτοις ἀκριβῶς ἐνεκα τοῦ υπερβάλλοντος ὕψους τῆς ὡς ἄνω ποιήσεώς του εἶνε γνωστὸς μᾶλλον διὰ τῶν μύθων του. Πρῶτος ἐν Ῥουμανίᾳ μυθογράφος διακρίνεται ἐπ' ἀγχινοῖα, βαθύτητι παρατηρήσεως καὶ σαρκασμῷ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπαντᾷ οὔτε παρὰ τῷ Donici, οὔτε παρὰ τῷ Buton. Pann, οὔτε παρὰ τῷ Sion. Εἰς τὸν μύθον αὐτοῦ «Ὁ Βοῦς καὶ ὁ Μόσχος» σκώπτει θαυμαστῶς τοὺς ὄψιφαναίς, οἵτινες ἀνῆλθον εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα.

»Βοῦς ἀνώτερος ὑπᾶλληλος; Σᾶς φαίνεται περίεργον! — Ἐν τούτοις πιστεύσατέ με, παντοῦ συμβαίνει τοῦτο. — Καλλίτερα ὀλίγη κἂν τύχη ἢ πολλὴ ἰκανότης!».

Ὁ Ἀλεξανδρέσκο εἶνε ὁ μέγας φιλολογικὸς διδάσκαλος τῆς μεταβατικῆς ταύτης ἐποχῆς μεταξὺ τοῦ νεοελληνικοῦ πνεύματος (1830) καὶ τοῦ νέου ρεύματος (1860).

Ἡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ

Ἐνῶ οἱ ὡς ἄνω μνημονευθέντες ποιηταὶ παρὰ τὰς ἐξόχως ἐθνικὰς τάσεις διετέλουν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος, τὸ ἀνέον ρεῦμα, τὸ ἐγκαινισθὲν ὑπὸ τῆς Junimea, ἔφερε τὸν τύπον τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος. Περιπῶ πάντες οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ρεύματος τούτου εἶχον σπουδάσει ἐν Γερμανίᾳ. Ἐπανῆλθον ἐμπεφορημένοι τῶν ιδεῶν τοῦ Καντίου, τοῦ Ἐγέλου, τοῦ Σοπεγγάουερ. Ἡ Ῥουμανία ἐπάλλετο ἔτι ὑπὸ τὰ ἔσματα τῶν προρρηθέντων ποιητῶν. Ἄλλ' ὁ ἀτελεύτητος οὗτος λυρισμὸς, ὁ ἱστορικὸς οὗτος αἰσθηματισμὸς ὁ διαστρέφων τὴν ἱστορίαν, δὲν ἐπῆρκε πλέον εἰς τοὺς ἐκ Γερμανίας ἐπιστρέφοντας. Ἦθελον οὗτοι ιδέας, ἐζητούν τὴν βαθεῖαν μελέτην τῶν ἀληθειῶν, αἱ

ὁποῖαι συνεκίνουν τὸν φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν κόσμον τῆς ἐποχῆς τῶν.

Ἡ Junimea ἵδρυσεν τότε τὰς Convorbiri literare (Φιλολογικὰς Συνδιαλέξεις). Πᾶν ὅ, τι ἐγράφη μέγα, συγκινοῦν ἀπὸ τοῦ 1860 ἕως τοῦ 1880 — ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φιλολογικὴ ἀποτυχία τῆς Junimea μετέβαλεν αὐτὴν εἰς πολιτικὴν λέσχην — περιέχεται ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ, τὸ ὁποῖον κατέστη διάσημον. Ἐν τούτοις δύο ὀνόματα ἐξαιροῦνται εὐκαιρῶς ἐν μέσῳ πάντων τῶν συνεργατῶν του ὁ Μιχαὴλ Ἐμνέσκο καὶ ὁ Α. Δ. Ξενοπόλ. Ὁ πρῶτος ἀπέβη ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν, ὁ ἕτερος ὁ ἀξιολογώτατος τῶν Ῥουμουνῶν ἱστορικῶν.

Ἦδη αἱ πρῶται ποιήσεις τοῦ Ἐμνέσκο ἐξαγγέλλουσι τὸν ποιητὴν φιλόσοφον. Ἐξαγγέλλεται δὲ ἤδη ἐν αὐταῖς τὸ ἱερὸν πῦρ τοῦ Προμηθεῶς. Ἐκλάμπει τοῦτο ἐν τῇ Venere Si Madona, τῇ τοσοῦτω μεγάλῃ ὡς ιδέα, καίτοι ἥκιστα τελεία ὡς καλλιτεχνικὴ μορφή, ὡς ὑποφώσκει ἐν τῷ ἐλεγείῳ αὐτοῦ Mortua est, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ποιητὴς ἐνώπιον τοῦ νεκροῦ τῆς ἀγαπωμένης γυναικὸς ἐξανίσταται κατὰ τοῦ ἀνθρωποκτόνου Θεοῦ:

— Διὰ τί ἀπέθανες, ἄγγελε πελιδνόμορφε!

Ἐὰν ὁ θάνατός σου ἐνέχη ἔννοιαν τινα, ἡ ἔννοια αὕτη εἶνε πονηρά, ἄθεος! — Ἐπὶ τοῦ πελιδνοῦ σου μετώπου «Θεός» οὐ γέγραπται.

Ὁ πεσομισμὸς ἐκδηλοῦται ἤδη. Οὗτος ἔσται ὁ κυριαρχῶν τόνος εἰς ὅλα τὰ μεταγενέστερα ἔργα τοῦ ποιητοῦ, εἰς ὅλας τὰς ιδέας αὐτοῦ περὶ τῆς ζωῆς ἐν γένει καὶ περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς ἕως αὐτοῦ τοῦ ἔρωτός του. Καὶ εἰς τὸ αἰσθημα τοῦτο ὀφειλομεν τοὺς ὠραιότατους καὶ βαθύτατους καὶ καταπληκτικωτάτους τῶν φθόγγων του.

Τὸ ἰδεῶδες τοῦ ποιητοῦ εἶνε ἡ γυνὴ «μετὴν μαλαματένιαν κόμην». Τὴν ὄνειροπολεῖ, τὴν βλέπει, τὴν ἀγαπᾷ. Ἀγαπᾶται παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀπογοητεύεται, προδίδεται. Τὸ ἰδεῶδες τοῦτο ἦτο γυνὴ ποιήτρια — ἡ Βερόνικα Μιυλέα — ἡ ὁποία τῷ ἐνέπνευσε τόσας ρυθμικὰς καλλονὰς, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐμελλε νὰ ἐμπνευσθῆ καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια διὰ τὰς ποιητικὰς τῆς διαχύσεις. Ἡ καρδιά τοῦ ποιητοῦ εἶνε ἐμπλεως πικρίας.

— Τοιαύτην ὁποίαν ὁ Ραφαὴλ ἐδημιούργησε τὴν Παναγίαν, — μετὰ δὲ ἀπὸ ἀστρα, μετὰ μεϊδιάμα πρῶον καὶ παρθενικόν, — Σ' ἔθεοποίησα, ὦ γύναι ὠχρά, — ἡ ἔχουσα τὴν καρδίαν στεῖραν, ἡ δηλητηριώδη ἔχουσα τὴν ψυχὴν!

Ἄλλ' ἐν τῷ Luceaferul (Ἐσπέρω) ἐνέχυσεν ὄλην του τὴν καρδίαν, ὄλην του τὴν μεγαλοφυῖαν καὶ ὄλην τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα περιφρόνησίν του. Τὸ ποίημα τοῦτο εἶνε ἀριστοτέχνημα

καὶ λόγῳ καλλιτεχνικῆς μορφῆς καὶ λόγῳ ιδέας καὶ λόγῳ τῆς κλασικῆς ὅπως πλαστικότητος τῶν εἰκόνων. Ὁ ποιητὴς, ὁ Ἐσπερος, ἐστεμμένος ὑπὸ τῆς θείας αἴγλης, ἐράται παρθένου ἀγνῆς καὶ ὠραίας «ὁποία ἡ Παναγία ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων». Διὰ μίαν ὥραν εὐδαιμονίας θέλει νὰ θυσιάσῃ τὴν ἀθανασίαν. Ἄλλὰ καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ζητεῖ παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῶν νόμων τῆς αἰωνιότητος, ἡ ἄπιστος λήσμων τῶν θυσιῶν τὰς ὁποίας ἀπήτησε παρὰ τοῦ ἀθανάτου ἐραστοῦ τῆς, λησμονεῖται ἐν τῇ ἀγκάλῃ εὐτελοῦς ἀκολούθου. «Ἰδέ, τῷ λέγει ὁ Θεός, ἂν ἀξίωζή τὴν ἀπώλειαν τῆς θείας σου ὑποστάσεως!». Καὶ ὁ Ἐσπερος, ὁ ἐξαισιῶς μαρμαίρων ἀστὴρ, βλέπει. Καὶ ὑπέροχος καὶ θεῖος ἐν τῇ παρατήσει λέγει τοὺς ἐξῆς ὀλυμπίους λόγους!

— Ἀδιαφορεῖς, πλάσμα ἐκ χοῦ, ἂν εἶμαι ἐγὼ ἢ κανεὶς ἄλλος. Εὐτυχῶς ἐν τῇ στενῇ σὰς σφαίρᾳ, τὸ πᾶν σὰς μειδίᾳ ἐπὶ τῆς γῆς. — Ἄλλ' ἐγὼ αἰωροῦμαι ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆ ἐμῆ, μέγας, ἀφθαρτος καὶ ψυχρὸς.

Ἐν τούτοις ὁ ἔρωσ οὗτος προχέει τὰς ἀνταγείας αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ ἕως αὐτοῦ τοῦ κυκείου τοῦ ἄσματος. Ὁ Ἐμνέσκο τὸν παραβάλλει πρὸς τὸν Ἀστὴρα, ὁ ὁποῖος καίπερ ἐκλιπὼν ἐκπέμπει ἀκόμη πρὸς ἡμᾶς τὰς χρυσὰς του ἀκτίνας. Ἡ ἀπόστασις εἶνε τόσῳ μεγάλη, ὥστε ἐδέησε νὰ παρέλθουν χιλιάδες ἐτῶν ὅπως φθάσῃ μέχρις ἡμῶν.

— Τίς οἶδεν ἂν δὲν ἐσβέσθη μάλιστα — ἐκεῖ ἐν τῷ αἰθέρι τῶν οὐρανίων σφαιρῶν; — Καὶ ἂν ὅ, τι ἐξ αὐτοῦ προέρχεται — δὲν εἶνε ἡ ἀκτίς χιμαϊρικῆ;

Διὰ τί καίτοι ὁ ἀστὴρ ἐξέλιπε, — τὸ ἴνδαλμα αὐτοῦ αἰωρεῖται χλωμόν. — Ὑπῆρξεν ὅταν δὲν τὸν ἐδλέπαμεν ἀκόμη, — δὲν ὑπάρχει, καὶ ἐν τούτοις λάμπει ἀκόμη.

Τοιοῦτος ὁ ἔρωσ! Καίτοι ἔθανε, — καίτοι ἐσβέσθη καὶ ἐξέλιπε — τὸ φῶς του λάμπει ἀκόμη καὶ ἀπαύστως μᾶς καταδιώκει.

Ἐν παντὶ τῷ λυρισμῷ τούτῳ ἐνυπάρχει σπινθήρ φωτὸς ὑπέργειου, ὁ ὁποῖος ἐξιδανικεῖ τοὺς στίχους του καὶ καταλάμπει τὰς ἀβύσσους τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ιδέας. Εἰς ὅλας ἐν τούτοις τὰς ποιήσεις ὁ πεσομισμὸς ἐπιχέει ζοφερὰς λάμψεις καὶ καταδεικνύει τὴν κυριαρχοῦσαν σκῆψιν τοῦ ποιητοῦ.

— Μέγας ἢ μικρὸς, μωρὸς ἢ μεγαλοφυῆς, ἦχος, ψυχὴ, φῶς — τὰ πάντα χοῦς!

Ἡ Νιρβανὰ ἐν τῇ φοβερωτέρᾳ αὐτῆς ἀρνήσει παντὸς ὅ, τι ζῆ, ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἔτι τοῦ ποιητικοῦ του βίου βασιανίζουσα τὸν ποιητὴν, ἀφαρπάζει αὐτὸν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας. Βληθεὶς εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ λίθου, τὸν ὁποῖον παράφρων τις

ἔρριψε κατ' αὐτοῦ, ὁ μέγιστος τῶν ρουμανῶν ποιητῶν ἔθανεν ἐντὸς φρενοκομείου (1889).

— Ἦχος, ψυχὴ, φῶς — Τὰ πάντα ἀπῆλθον εἰς χοῦν.

Ἡ ἐπίδρασις τὴν ὁποίαν ὁ Ἐμινέσκο ἤσκησεν ἐπὶ τοῦ ρουμανικοῦ ἤθους εἶνε μεγάλη. Πάντες οἱ νέοι ποιηταὶ ἠγωνίσθησαν νὰ ἐμπνευσθοῦν ἀπὸ αὐτόν, νὰ τὸν μιμηθοῦν, νὰ τὸν φθάσουν. Διετέλουν ὑπὸ τὴν γοητείαν τῆς μεγαλοφυΐας του, ἦσαν ἐκβεβακχευμένοι ἀπὸ τὸν μάγον λόγον καὶ τὸν μάγον ῥυθμὸν του. Ἐν τούτοις ἀπὸ ὄλους τοὺς μαθητὰς, δύο μόνον κατάρθρωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν φωτόβολον ὁδὸν τοῦ διδασκάλου, ὁ Ἀλέξανδρος Βλαχοῦτσα καὶ ὁ Γεώργιος Κοσβούκ.

Ἡ καλλιτεχνικὴ μορφή τῶν στίχων τοῦ Βλαχοῦτσα εἶνε ἀρίστη ὡς εἶνε βαθεῖα ἐν αὐτοῖς ἡ ἰδέα. Οὕτως ἐν τῇ *Icoana* (Παναγία) ἡ ἰσχὺς τῆς ἐκφράσεως, ἡ δραματικὴ γοργότης, ἡ κατὰ τῆς ἐξολοθρευούσης Θεΐας Προνοίας ἀγανάκτησις ὑπερβαίνει λόγῳ τέχνης τὴν *Mortua est* τοῦ Ἐμινέσκο. Ἡ μήτηρ ἡ ὁποία διὰ νὰ σώσῃ τὸ ἐτοιμοθάνατον τέκνον τῆς τρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκλιπαροῦσα τὴν Παναγίαν νὰ καταπέμψῃ πρὸς αὐτὸ «Ἀπὸ τὸ βλέμμα τῆς μίαν σωτήριον ἀκτίνα» εἶνε θαυμαστὴ διὰ τὴν ζέσιν τοῦ θρησκευτικοῦ τῆς αἰσθήματος, διὰ τὸ ἄλγος αὐτῆς καὶ τὴν ἀπόγνωσιν. Ἡ δέησις ἀπέβη ματαία. Τότε ἔκφρων, ἡ δύσμοιρος ἐξακοντίζει κατ' αὐτῆς τὴν ἐξῆς βλασφημίαν.

Ἐ! σὺ ἡ ὑπεράγαν ἁγία! δὲν ἔσγες διὰ τὴν ὀδύνην μου ὀλίγον ἔλεος;

Ὅχι! Πατὴρ δὲν ὑπῆρξες μήτηρ! Τὸ βρέφος ποῦ εἰς τὸν κόλπον σου φέρεται, εἶνε οἰκτρὰ φενάκη!

Καὶ πρόφερουσα τὰς λέξεις ταύτας θρυμματίζει τὸ ἀργυροῦν εἰκόνημα τῆς Παναγίας, καὶ παράφρων ὄρμα ἔξω τοῦ ναοῦ κράζουσα:

— Φενάκη! Φενάκη!

Πρωτότυπωτέρα εἶνε ἡ ποίησις τοῦ Γεωργίου Κοσβούκ, ὅστις ἄλλως τε κύριος ἀπόλυτος τῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς προσδίδει συνάμα εἰς τοὺς στίχους του ἰδιάζουσαν ὄλιγαν γοητείαν. Ἡ «νύξ τοῦ Αὐγούστου» καὶ οἱ «Γάμοι τοῦ Ζαμφίρα» βρῖθουσι πλαστικῶν καλλονῶν καὶ γοητιδῶν εἰ-

κόνων. Ὅ,τι δὲ ἰδίως τὸν διακρίνει εἶνε τὸ χάρισμα τοῦ χρωματίζειν. Ὑπὸ δὲ τὴν ἄμεσον, τὴν προσωπικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἐμινέσκο ἦτο ἡ προμνημονευθεῖσα Βερονίκη Μικλέα (1853—1889), ἐν τῇ ποιήσει τῆς ὁποίας εἶνε αἰσθητὸς ὁ πεσιμισμὸς καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦμα τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ τὸ πρωτότυπον καὶ τὸ ἐξόχως γυναικεῖον κατὰ τε τὴν ἰδέαν καὶ τὴν διατύπωσιν.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Ἀπὸ τοὺς ποιητὰς οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν ἀνεξαρτήτως τοῦ νέου ρεύματος καὶ χωρὶς νὰ υποστῶσι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἐμινέσκο, ὁ πρωτοτύπωτερος καὶ εὐφιέστερος εἶνε ἀναμφισβητήτως ὁ *Hasdeu*. Εἶνε οὗτος πάντοτε σατυρικός, πολλάκις πονήρως σαωπτικός. Ἐνυπάρχει εἰς τὸ πνεῦμά του κατὰ τι τὸ τιτάνειον, τὸ βολταίρειον. Πολυγλωσσότατος, φιλόλογος ἐκ τῶν εὐρωμαθεστάτων, συνέγραψε πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ ἐν ἔθνικόν δράμα «Ρεσβάν», σαϊσκοπηρίου ὄλιγαν δυνάμειος. Ὡς ὁ *Ιωάννης Βακαρέσκο* κατάγεται ἀπὸ οἴκου συγγραφέων, ὅστις, κατ' ἂ ἰσχυρίζονται τινες, ἀνάγεται εἰς τὸν φιλόσοφον *Hasdai*, τὸν ὁποῖον ὁ *Σπινόζας* ἀντέγραψε χωρὶς ν' ἀναφέρῃ καὶ τ' ὄνομά του, καὶ ὡς ὁ *Βακαρέσκο*, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐγγόνη ἀφιέρωσε τὴν λύραν τῆς εἰς τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν, ὁ *Hasdeu* ἀπέκτησε θυγατέρα, ἡ ὁποία κατέλιπε τρεῖς τόμους πεζογραφημάτων καὶ ποιήσεων γεγραμμένων γαλλιστί. Ἡ *Julia Hasdeu*, παῖς τεραστία, ἡ μονογενὴς θυγάτηρ τοῦ διασήμεου πατρός τῆς, ἔθανεν ἐν ἡλικίᾳ δέκα ἐννέα ἐτῶν, ἐνῶ ἦτο ἐτοιμὴ νὰ υποστῇ τὴν ἐπὶ διδακτορίᾳ δοκιμασίαν.

Ἐν γένει, ὑφίσταται ἐν Ρουμανίᾳ ἀληθὴς ποιητικὴ ἐξέγερσις, ἡ ὁποία ἀρχεται ἐφελκύουσα τὴν προσοχὴν τῆς Ἑσπερίας. Ἐλευθέρᾳ διὰ τῆς κτηθείσης ἀνεξαρτησίας τῆς μετὰ τόσους αἰῶνας πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς καταδυναστεύσεως, ἡ Ρουμανία ἀναδείκνυται τέλος ἰκανὴ νὰ καταλάβῃ τὰξιν ἀδελφῆς δευτεροτόκου πλὴν ἀνταξίας τοῦ λατινικοῦ πνεύματος. Τὸ παρελθὸν διηύθη νικηφόρως, τὸ μέλλον θὰ δείξῃ τί δύναται νὰ πράξῃ τὸ νεαρὸν βασίλειον.

Μετάφρασις Χ. Θ. Δ.

ΑΓΩΝ ΠΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ * ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΖΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ :

Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Λασκαράτου εἶνε τὸ «Ληξούρι εἰς τοὺς 1836». Ὡς πρῶτον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἢ «Βιογραφία», ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἔτυχε νὰ τὸ ἴδῃ ποτέ· οὔτε συμπεριλαμβάνεται εἰς τὰ «Στιχουργήματα», ἐκτὸς ἂν εἶνε τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ γέννησή μου» δημοσιευόμενον. Ὅσον διὰ τὸ «Ληξούρι», ὁ ποιητὴς ὁμολογεῖ κάπου ὅτι εἶνε ἀπομίμησις τοῦ ἰταλικοῦ ποιήματος *la Secchia Rapita*, — παιδιαρῖστικῆ μάλιστα λέγει, — καὶ τὸ ἀποκηρύττει ὡς ἐστερημένον πάσης φιλολογικῆς ἀξίας, ἄσμενον δὲ κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ κάποτε κατὰ τὴν ἰδέαν. Ἡ ἀποκήρυξις αὕτη ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς «Βιογραφίας» καὶ τῶν λοιπῶν ἀνεκδότων του τότε ποιημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐμάζευσε μίαν ἡμέραν τὰσεμνότερα καὶ τὰ ἔκαυσε, παρεκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους του, ὅσοι εἶχον ἀντίγραφα, νὰ κάμουν τὸ ἴδιον. Τοῦτο συνέβη τῷ 1861. Ἀλλὰ μετὰ δεκαετίαν ὁ ποιητὴς μεταμελεῖται, καὶ τὰποκηρυχθέντα, — ἐκτὸς τῶν πυρποληθέντων βέβαια, — δημοσιεύονται εἰς τόμον. Τώρα πλέον, μετὰ τὴν ἰδίαν του εἰλικρίνειαν, ἀνευρίσκει εἰς αὐτὰ κάποιαν φιλολογικὴν ἀξίαν, καὶ ὅσον διὰ τὴν εὐπρέπειαν, ἀρκεῖται μόνον νάντικαταστήσῃ δι' ἀποσιωπητικῶν τοὺς ἀσεμνότερους στίχους, πολλάκις δὲ καὶ ὀλοκλήρους στροφάς. Ἰδοὺ μία ἰδιοτροπία, ἀκατανόητη διὰ σατυρικόν, ἢ ὅποια θὰ βάλῃ εἰς πολὺν κόπον τοὺς κριτικούς καὶ τοὺς ἐκδότας τοῦ μέλλοντος!

Δὲν εἰξεύρω μέχρι τίνος βαθμοῦ τὸ «Ληξούρι» εἶνε ἀπομίμησις τῆς «*Secchia Rapita*», διότι δὲν γνωρίζω τὸ ποίημα τοῦτο τοῦ Τασσόνη, ἀλλὰ βεβαίως πᾶν ἄλλο ἢ παιδιαρῖδες εἶνε. Οἱ ἀναγνώσαντες τὸ σατυρικὸν ἔπος τοῦ Λασκαράτου μετὰ τὰς τέσσαρας ραψωδίας του, μετὰ τὰ τεχνικώτατα ὀκτάστιχά του καὶ μετὰ τὴν ληξουριώτικην γλώσσαν του, ἢ ὅποια προσθέτει τόσῃν χροιάν κωμικότητος εἰς τὰς ἀπερίως κωμικὰς σκηνάς, εἰξεύρουν πόσον εἶνε εὐφυὲς καὶ χαριτωμένον. Ἀλλως τε ἔχει ὑποστῆ τὴν δοκιμασίαν τοῦ χρόνου καὶ ἐξῆλθεν ἀλώβητον. Ὑπάρχουν οἱ ἐνθυμούμενοι στροφάς ὀλοκλήρους ἀπέξω, μερικοί δὲ στίχοι, ὅπως αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπιλόγου :

Ὁ Μοῦσα! στὸν αἰῶνα ποῦ εὐρεθήκαμε
Ἡ κῆρυξ γὰρ παράδες ἢ ἐγαθήκαμε!

ἔμειναν πλέον παροιμιώδεις. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὀκτάστιχον, τὸ σοβαρώτερον, διὰ τοῦ ὁποίου περατοῦται ἡ τρίτη ραψωδία, μήπως δὲν θεωρεῖται — εἰς τὴν φιλολογικὴν Ἐπτάνησον τοῦλάχιστον, — ἀπὸ τοὺς ἀδάμαντας τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως :

Ὡς τόσο ἡ Νύχτα ἐργότουνε γδυμένη
Μ' ἓνα σεντόνι μοναχὸ στὴν πλάτη.
Ὁμορφῆ μοροπούλα ἀναθρεμμένη
Εἰς τὸ χορὸ, στὸ θέατρο, στὸ κρεββάτι.
Ἀνασκαμνίζεται γλυκά, καὶ πηγαίνει
Νὰ πῆσῃ νὰ ἡσυχάσῃ δουλικαμένη.

Μέσα εἰς τὸ Ληξούρι εὐρίσκονται ἐν σπέρματι τὰ θρησκευτικὰ «Μυστήρια τῆς Κεφαλλονιάς». Ἡ βιομηχανία τῶν παπάδων μετὰ τὰς ἐπιδεικτικὰς νηστείας των, μετὰ τὰς θαυματουργοὺς Παναγίας των ποῦ ἰδρῶνον ἢ κλαῖον, μετὰ τὰ ὄνειρά των καὶ τὰ ὄραματα, τὰ ἐξαργυρούμενα εἰς βᾶρος τῶν ἀσθενῶν, μετὰ τὰ ἱαματικὰ λάδια τῶν κανδηλιῶν των, — ἡ κατήλευσις αὐτῆ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, σατυρίζεται φαιδρῶς ἀλλ' ἀμειλίχτως. Ἦδη ἤρχισε νὰ σχηματίζεται ἡ φήμη εἰς τὸν τόπον, ὅτι ὁ Λασκαράτος εἶνε ἄθεος, ὁ δὲ γραμματεὺς τοῦ Δεσπότη, ὁ κατόπι λυσσώδης διώκτης του παπᾶ-Μαντζαβίνος, μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ «Ληξουρίου» ἔπαυσε νὰ χαιρετᾷ τὸν ποιητὴν, — διότι οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε τὸν Δεσπότην του, καλομεταχειρίζεται ἡ τελευταία ραψωδία, ἢ δὲ ἐκφώνησις τοῦ ἀφυπνιζομένου Δεσπότη, ἐκ τοῦ κρότου τῶν ἐντὸς τῆς ἐπισκοπῆς διαπληκτιζομένων Ληξουριωτῶν :

Εἰρήνη ὑμῖν!
Εἰρήνη ὑμῖν, σὰς τὸ ζητάω γὰρ χάρι.
Εἰρήνη ὑμῖν, ποῦ ὁ δῖος λόγος νὰ σὰς πάρῃ!

εἶχε κινήσῃ εἰς βᾶρος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος καὶ τῶν δύο πόλεων τὸν ἀσθεστον γέλωτα.

Τὰ «Μυστήρια τῆς Κεφαλλονιάς» ἐξεδόθησαν τῷ 1856. Ὑποτιτλοφοροῦνται «Σκέψεις ἀπάνου στὴν οἰκογένεια, στὴ θρησκεία, καὶ στὴν πολιτικὴ». Καὶ τὰ τρία μέρη τοῦ περιφρήμου αὐτοῦ βιβλίου εἶνε σειρά ἐντυπώσεων καὶ παρατηρήσεων, αἱ ὁποῖαι κατεγράφοντο ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Λασκα-

ράτου, χωρὶς σκοπὸν δημοσιεύσεως κατ' ἀρχάς. Ἐπειτα, ὅταν ἐνόμισεν ὅτι ἡ δημοσίευσίς των θὰ ἠδύνατο νὰ ποθῆ ὠφέλιμος εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς πατρίδος του, ἐπεθεώρησε τὰ διάφορα αὐτὰ ἄρθρα, τὰ κατέταξε, τὰ συνήρμωσεν, ἤρχισε νὰ τα τυπῶν σιγὰ-σιγὰ, καὶ ἐπὶ τέλους τὸ βιβλίον ἐφάνη.

Ἐδῶ ὁ Λασκαράτος δὲν εἶνε πλέον ὁ φαιδρὸς σατυρικός ποιητὴς τοῦ Ληξουρίου. Γελά ἀκόμη, ἀστεϊεύεται, σαρκάζει, διότι αὐτῆ εἶνε ἡ φύσις του : «νὰ λῆθ τὴν ἀλήθειαν γελῶντας» ἀλλὰ πρὸ πάντων λογικεύεται, καὶ παρατηρεῖ, καὶ κατακρίνει, καὶ καυτηριάζει, καὶ πατάσσει, καὶ συμβουλεύει καὶ νοουθετεῖ. Εἶνε ὁ κοινωνικός φιλόσοφος, ὁ σοβαρὸς ἠθικολόγος, ὁ θρησκευτικὸς ἀνακαινιστής. Ἡ σύγχρονος κεφαλλονίτικη οἰκογένεια δὲν τοῦ ἀρέσει· θέλει μίαν οἰκογένειαν, βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ συμφέροντος· μίαν οἰκογένειαν ἢ ὅποια νὰ εἶνε ὁ παράδεισος τοῦ οἰκογενειάρχου, ἀκριβῶς ὅπως ἦτο ἡ ἰδική του. Καὶ συμβουλεύει τὸν ἐξ ἀμοιβαίας κλίσεως καὶ ἐκτιμήσεως γάμον· καὶ ὑποδεικνύει τρόπον οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ ἀνατροφῆς, καὶ θέλει τὴν σύζυγον ἰσότιμον βοηθὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὸν οἶκον. Ἐπίσης δὲν τοῦ ἀρέσει καὶ ἡ θρησκεία, ὅπως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τὴν εἶχαν καταστήσει οἱ παπάδες. Θέλει μίαν θρησκείαν ἀγίαν, ἀγνήν καὶ καθαρὰν, ἀληθῶς χριστιανικὴν θρησκείαν, χωρὶς προλήψεις, χωρὶς εἰδῶλα, χωρὶς νηστείας καὶ χωρὶς θαύματα. Τὴν αὐτὴν εἰλικρίνειαν τέλος καὶ ἀγνότητα ζητεῖ καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν, τὴν ὅποιαν δὲν ἐννοεῖ ἀλλῶς παρὰ ἐπιδιώκουσαν τὸ ἀληθές συμφέρον τοῦ τόπου, καὶ ὄχι τὸ ἀτομικὸν τοῦ πολιτευομένου¹.

Ὁ Λασκαράτος κρημνίζει, καὶ ἐκ τῶν ἐρείπιων προσπαθεῖ νὰ νοικοδομήσῃ. Ἀλλ' εἶνε ἐξοχος πρὸ πάντων ὅταν κρημνίζῃ. Ἡ εἰκὼν τὴν ὅποιαν δίδει τοῦ κεφαλλονίτη οἰκογενειάρχου, τοῦ ἄρχοντα πρὸ πάντων, ὅπως ἦτο τότε ἡ στηλιτεύσις τῶν καταχρήσεων τοῦ κλήρου, τοῦ υποθάλλοντος τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν τοῦ ὄχλου, διὰ

¹ Οἱ κατηγοροῦντες καὶ σήμερον ἀκόμη τὸν Λασκαράτον ὡς ἐχθρὸν τῆς ορθοδοξίας, νομίζω ὅτι ἔχουν ἄδικον, διότι, μολονότι ἐχθρὸς τοῦ «πίστευε καὶ μὴ ἐρέυνα», δὲν ἐκτόπησε τὰ οὐσιώδη δόγματα τῆς θρησκείας μας, ἀλλὰ τὰς καταχρήσεις τῶν ἱερέων καὶ τὰς προλήψεις τοῦ ὄχλου. Ἐπίσης ἀδικοῦσιν οἱ παριστάνοντες αὐτὸν ὡς ἐχθρὸν τῆς πατρίδος, διότι ἂν δὲν ἦτο πολὺ ἐνθουσιασμένος μετὰ τὴν Ἑνωσιν, θεωρῶν αὐτὴν περὶ τὸ παρὸν ἀσύμφορον διὰ τὴν Ἐπτάνησον, ἀλλὰ καὶ πόσοι τῶν Ἐπτανησίων καὶ ἐκ τῶν προτέρων δὲν εἶχον τὴν ἰδίαν γνώμην, καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων δὲν τὴν ἐπεδοκίμασαν ;

νὰ χρηματίζεται ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ· καὶ τέλος ἡ γελοιογραφία τοῦ δημαγωγοῦ Ριζοσπάστου καὶ τοῦ κόλακος Καταχθονίου, — τῶν δύο ἀντιθέτων κομμάτων τῆς ἐποχῆς, εἰς κανὲν τῶν ὁποίων δὲν ἀνήκεν ὁ Λασκαράτος, — ἀποτελοῦν σελίδας ἐξόχου σατύρας, ἀνωτέρας τόπου καὶ χρόνου, αἱ ὁποῖαι, ὅπως ἀναγινώσκονται καὶ τώρα, ὅτε παρῆλθεν ἡμισυ αἰῶνος, θάναγινώσκονται πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔχει τὴν σφραγίδα τοῦ ὑπερόχου φιλοσοφικοῦ καὶ παρατηρητικοῦ πνεύματος, καὶ αὐτῆ θὰ το διατηρήσῃ πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ἡ ἀλήθεια εἶνε μία, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐζήτησεν ὁ Λασκαράτος. Τὰ πρόσωπα καὶ αἱ περιστάσεις παρέρχονται, ἀλλ' ἡ ἰδέα, ἡ οὐσία μένει.

Εἶνε ἀπερίγραπτος ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὅποιαν ἐπροξένησεν ἡ δημοσίευσίς τῶν «Μυστηρίων». Οἱ παπάδες, τῶν ὁποίων ἐκινδύνευε τὸ ἐμπόριον, κατεξάνεστησαν, διέδοσαν ὅτι ὁ Λασκαράτος κτυπᾷ αὐτὴν τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, ἐξηρέθησαν ἐπικινδύνως ἐναντίον τοῦ συγγραφέως τὸν ὄχλον, καὶ κατέπεισαν τὸν τότε Μητροπολίτην Κεφαλληνίας, Σπυρίδωνα τὸν Κοντομιχαλόν, νὰ φορήσῃ τὸ «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως». Ἡ 2 Μαρτίου 1856 εἶνε ἡμέρα ἱστορικὴ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ. Ἀπὸ πρωίας οἱ κώδωνες ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν ἐσήμαιναν νεκρικὰ, καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν ἀνεγνώσθη ὁ ἀφορισμὸς μετὰ ὄλην τὴν πομπὴν καὶ τὴν παράταξιν. Ὁ ὄχλος ἐξεμάνη καὶ ἐκινδύνευε πλέον αὐτῆ ἢ ζωῆ τοῦ ποιητοῦ. Ἦδη καὶ πρὸ τοῦ ἀφορισμοῦ, κάποιος τὸν εἶχε πτύσῃ εἰς τὸ πρόσωπον, ἐν μέσῃ ἀγορᾷ. Ἡ ὑψηλὴ ἀστυνομία τῷ παρήγγειλε νὰ μείνῃ κλεισμένος εἰς τὸ σπίτι του καμμιὰ σαρανταρῖα ἡμέρες, ἕως νὰ κατευνασθοῦν τὰ πνεύματα. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ εἰς τὸ σπίτι του δὲν ἦτο πλέον ἀσφαλής, διότι ἡ ἰδία ἀρχὴ τὸν ἐσυμβούλευσε μετ' ὀλίγον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν νῆσον ὀλωσδιόλου. Ὁ Λασκαράτος ὑπήκουσε, καὶ τὴν νύκτα τῆς 15 Μαρτίου, διὰ τῆς λέμβου τοῦ Τοποτηρητοῦ, ἐπεβιβάσθη τοῦ ἀτμοπλοίου, τοῦ ἀναχωροῦντος διὰ Ζάκυνθον. Μετὰ πολυῶδονον ταξείδιον ἐφθασεν εἰς Ζάκυνθον ἓνα πρωὶ Κυριακῆς, τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας. Ἀλλὰ τὰ βᾶσανά του δὲν ἐτελείωσαν. Μόλις ἀπεβιβάσθη, δύο ἀχθοφόροι Κεφαλλῆνες, ἀναγνωρίσαντες τὸν ἀφωρεσμένον, θεώρησαν καὶ αὐτοὶ χριστιανικὸν καθήκον νὰ τον ἐμπτύσουν. Καὶ ἐν ᾧ ἡμίθανῆς ἐκ τοῦ κόπου καὶ τοῦ πόνου ὠδηγεῖτο εἰς τὴν φιλικὴν οἰκίαν, ὅπου θὰ κατέλυεν, εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ζακύν-

* Τέλος ἴδε σελ. 317.

θου ἀνεγινώσκето δεύτερος ἀφορισμὸς ἐναντίον του, αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ζακύνθου, ὁ ὁποῖος ἔκρινε καλὸν νάκολλησθαι κατὰ πόδα τὸν Κεφαλλῆνα συναδέλφον του. Ἀδύνατος λοιπὸν καὶ ἡ ἐν Ζακύνθῳ διαμονή! Οὕτω, μετὰ πολλὰς ἀλλὰ ματαίως ἐνεργείας περὶ ἄρσεως τοῦ Ζακύνθου τοῦλάχιστον ἀφορισμοῦ, ὁ Λασκαράτος ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ καταφύγιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ τὴν 9 Ἀπριλίου ἔφθασεν εἰς τὸ Λονδίνον.

«Σὲ τούτῃ μου τὴν περίστασιν, —λέγει ὁ συγγραφεὺς εἰς μίαν τῶν ἐξαισιῶν σελίδων τῆς «Ἀπόκρισής σου εἰς τὸν ἀφορεσμὸν», — ἐγνώρισα διὰ πείρας ἐκείνου ποῦ εἶχα ἀκουστὰ ἕως τότες. . . . ἐγνώρισα τὴ φύσιν τῆ θεϊκῆς τῆς συνείδησης καὶ τὴν ἀπειρὴ δύναμίν της. Κατατρεγμένος ἀπὸ ὅλην τὴν κοινωνίαν ἀπαρτημένος ἀπὸ δλους, δικούς καὶ φίλους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐτολμούσανε νὰ με σιωπῶσιν ἀφορεσμένος ὅλοῦθε με τὸ σήμασμα τῆς καμπάνας φτυσμένος εἰς τὸ πρόσωπο καὶ ξαναφτυσμένος θεωρημένος ἀπὸ δλους ὡσάν προδότης τρυπωμένος μέσα στὸ σπίτι μου, καὶ τὸ σπίτι μου καμωμένο στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων ἀναθεματοῦρι τὰ παιδιά μου ὑβρισμένα καὶ καταραμένα στοὺς δρόμους βγαλμένοι μέσα ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς οἰκογενείας μου καὶ διωγμένοι ἀπὸ χώρα σὲ χώρα. . . . ἤμουν ἀπάνου ἀπ' ὅλα τούτα, — καὶ ἤμουν ὁ Κύριος τῆς κοινωνίας ἐκείνης. Ἡ συνείδησή μου μ' ἐσήκωνε ψηλά, καὶ ψηλάθε μου εἰδείχεν ἕνα ἀνθρώπου ἀσχημισμένον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἔλαβε τὴν γενναιότητα νὰ τοὺς εἰπῇ τὴν Ἀλήθεια. . . .»

Ἡ πεποίθησις, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς εἰς τῶν εὐγενῶν μαρτύρων τῆς ἀληθείας, τὸν ἔκαμνε νὰ μὴ φοβῆται τὰς καταδρομάς, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα νὰ τὰς θεωρῇ ὡς κάτι ἀναπόφευκτον, καὶ νὰ τὰς ἐπιζητῇ ὡς συντελοῦσας εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ἀληθείας.

«Ἡ Ἀλήθεια χρειάζεται καταδρομὰς, — γράφει κάπου εἰς τὸν «Λύχνον», — καθὼς ἡ ζωγραφία χρειάζεται ἰσκιούς. Ἡ Καταδρομὴ εἶνε ὁ δείχτης τῆς ἀληθείας. Ἀλήθεια χωρὶς καταδρομὴν, εἶνε δύναμις χωρὶς ὄθησιν· εἶνε πρᾶγμα ποῦ μένει ἀνεργόν, ἀμελημένον καὶ γλήγορα λησμονιέται.»

Μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη ἐπανῆλθεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἐδοκίμασε νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Ζακύνθῳ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καὶ νὰ ἰδρῶσιν τὸν «Λύχνον», δεκαπενθήμερον ἐφημερίδα, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο «νὰ διδῇ ὠφέλιμος ἀνάγνω-

σες εἰς τὰς οἰκογένειας». Τὸ πρῶτον φύλλον ἐξεδόθη τὴν 5 Μαΐου 1859, — ἀγνότατον, ἀθώοτατον, οἰκογενειακώτατον. Ἀλλ' ἦτο ἐφημερὶς ἀφορισμένου, καὶ αὐτὸ ἤρκεισε νὰ παρεξηγηθῇ. Δύο ἀθῶαι φράσεις, μία διὰ τὴν σαρακοστήν καὶ μία διὰ τὰ Μυστήρια, ἐθεωρήθησαν ἀντιθρησκευτικαί, καὶ ὁ Μητροπολίτης Ζακύνθου, παρακινήθεισ ὑπὸ τοῦ τύπου, προέβη εἰς καταδίωξιν! Νέα φυγὴ τοῦ Λασκαράτου εἰς Ἀθήνας, ὅθεν ἐξεδόθη τὸ δεύτερον φυλλάδιον τοῦ «Λύχνου» τὴν 1ῃ Ἰουλίου. Τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον, ἐξεδόθησαν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν. Τὸ πέμπτον, τὸ ἕκτον καὶ τὸ ἕβδομον πάλιν εἰς τὴν Ζακύνθον. . . . καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ὀγδοῦ μέχρι τέλους εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ὅπου τέλος πάντων ὁ Λασκαράτος ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς. Ἀλλὰ τὸ ὄγδοον φυλλάδιον φέρει ἡμερομηνίαν 28 Ὀκτωβρίου! Αἱ καταδίωξεις, βλέπετε, δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὸν δημοσιογράφον νὰ ἐκδίδῃ τὴν ἐφημερίδα του κατὰ δεκαπενθήμεριαν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τῆς διατηρήσῃ τὸν οἰκογενειακὸν χαρακτῆρα. Ἀνεφαίνετο ἀτάκτως ὡς κομῆτης, καὶ ἦτο συγχρόνως οἰκογενειακὴ, πολιτικὴ, θρησκευτικὴ, φιλολογικὴ, καὶ πρὸ πάντων πολεμικὴ, — ἀναντιρρήτως ἢ περιεργότερα τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων, μὴ ἔχουσα ἐφάμιλλον ὡς πρὸς τὴν παραδοξότητα καὶ τὴν ἰδιορρυθμίαν, παρὰ μόνον ἴσως τὸν «Φοῖβον» τοῦ μακαρίτου Πύργου. Δὲν ἔχει ὅμως ἐφάμιλλον βεβαίως οὔτε κατὰ τὴν εὐφυίαν καὶ τὴν διαλεκτικὴν, οὔτε κατὰ τὴν ὀξύτητα τῆς πολεμικῆς, οὔτε κατὰ τὴν εὐλικρίνειαν τῶν προθέσεων, οὔτε κατὰ τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὴν χρηστότητα! Ὀλόκληρος ὁ Λασκαράτος εἶνε μέσα εἰς τὴν πολυτιμὸν αὐτὴν συλλογὴν. Διὰ τοῦ «Λύχνου» καὶ τῶν παραρτημάτων του, — τὰ ὁποῖα πολλάκις εἶνε ὀλόκληρα βιβλία, ὅπως τὸ ἐπιγραφόμενον: «Ἡ καταδρομὴ μου εἰς αἰτίαν τοῦ Λύχνου», 1862, καὶ «Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Δημοσιογραφία, ἀντιπαραταγμένη στὲς ὑστερινώτερας καταδρομὰς τοῦ Λασκαράτου» 1868, — ἐπάταξε τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀγυρτίαν, ἀνεσκεύασε τὰς ἐναντίον του κατηγορίας, ἐπολέμησε καὶ ἐτσάκισε κυριολεκτικῶς τοὺς ἀντιπάλους του, ὑπερήρησε τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν ἐναντίον τοῦ δασκαλισμοῦ, καὶ παντοῦ, εἰς ὅλα τὰ στάδια, εἰς ὅλα τὰ σημεῖα, εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, ἐπέζητησε τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν. Τὸ τελευταῖον φυλλάδιον (49^{ον}) τοῦ «Λύχνου» ἐξεδόθη τὴν 1ῃ Ἰουλίου 1868.

Φιλότικος, ἰδοὺ μὲ μίαν λέξιν ὁ χαρακτῆρ τοῦ Λασκαράτου. Τὸ ἐπίθετον τοῦ το ἔδωσε κἀ-

ποτε ἡ κυρία Ἰουλιέττα Ἀδάμ, καὶ ὁ Λασκαράτος τὸ παρεδέχθη, τὸ υἱοθέτησε, καὶ εἰς τοὺς «Ἀνθρωπίνους Χαρακτῆρας» πρῶτον-πρῶτον — ὅπως, λέγει, ἄλλοι συγγραφεῖς βάζουν τὴν εἰκόνα των, — μᾶς παρουσιάζει τὸν χαρακτῆρα τοῦ Φιλονίκου, ὡς τὸν ἰδικόν του.

Τῷ 1867 τὰ πράγματα ἦσαν πλέον ἤσυχα καὶ ὁ Λασκαράτος ἔμενε ἀνενόχλητος. Ὁ Λομβάρδος, ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς του πολέμιος, εἰς τὸν ὁποῖον ὤφειλε τόσας καταδίωξεις, εἶχε σιωπήσῃ. Ὁ παπᾶ-Ζερβός, ἕνας ἀρχιμανδρίτης, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ τὸν δοκιμάσῃ καὶ αὐτός, ἀλλὰ «δὲν τὸν εὗρηκε πολὺ τρυφερόν, ὡς φαίνεται», τὸν ἄφησε γρήγορα. Οἱ παπάδες καὶ οἱ παπαδαθῶποι εἶχαν λουφάξῃ, καταγιγόμενοι: «νὰ γλύφουν τὰς πληγὰς» ποῦ τοὺς εἶχε δώσῃ τὸ σατυρικόν του μαστίγιόν. Ἀπὸ παντοῦ ἡσυχία, στασιμότης, νέκρωσις, ἀπελπισία.

Αἱ «Παρατηρήσεις του ἐκ τῶν φυλακῶν τῆς Κεφαλληνίας» βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκεν ἰταλιστὶ τῷ 1860, καθὼς καὶ μία «Στιχογραφικὴ» τυπωθεῖσα τῷ 1865, καὶ ὁ «Βίος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου» μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ ἐκδοθεὶς τῷ 1866, — δὲν ἦσαν βιβλία ἱκανὰ νὰ γεννήσουν σκάνδαλον, θόρυβον, καταδρομάς. Παρ' ὀλίγον νὰ συρῆθῃ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς σατυρίσας τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ Βασιλέως μ' ἕνα ποίημα εἰς τὸν «Λύχνον», ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐθεωρήθη κατόπιν ὡς σατυρίζον μόνον τὸν τότε Δήμαρχον Ἀθηναίων. Προσεπάθησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Βουλευτήριον, βέβαιος ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρισκεν εὐρύτατον στάδιον διαμαχῶν, ἀλλ' ἀπέτυχεν εἰς τὰς ἐκλογὰς.

Ἐπὶ τέλους ὁ Λασκαράτος δὲν ἠμύρησε νὰ κρατηθῇ περισσότερο, καὶ . . . ζητεῖ ἑξαφνα ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην τὴν ἄδειαν νὰ βαπτίσῃ ἕνα παιδί. Φυσικὰ ἢ αἰτήσις τοῦ ἀφορεσμένου ἀπορρίπτεται, κ' ἐκεῖνος εἰς ἀπάντησιν ἐκδίδει τὴν «Ἀπόκρισιν εἰς τὸν ἀφορεσμὸν τοῦ Κλήρου τῆς Κεφαλλονίας τῶν 1856», τὴν ὁποῖαν εἶχε γραμμῆν ἀπὸ τότε. Ἐλύσσαζαν πάλιν ἐναντίον του οἱ παπάδες καὶ οἱ παπαδαθῶποι, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ κάμουν τίποτε ἄλλο χειρότερον, τὸν ἐνήγαγον εἰς τὸ δικαστήριον διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ ἐξουβρίσει. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν «Μυστηρίων» εἶχε παρέλθῃ δεκαετία, καὶ ὁ σπόρος τοῦ Λασκαράτου ἤρχεισε νὰ φυτρώη, καὶ τὰ πνεύματα εἶχαν μεταβληθῇ. Οὕτω τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων, μὲ μεγάλην πλειονοψηφίαν, τὸν ἐκήρυξεν ἀθῶον.

Ἄν δὲν ἀπατώμαι, αὐτὴ ἡ δίκη, καθὼς καὶ ὁ μικρὸς, ἀκίνδυνος θόρυβος, ἐκ τοῦ παρακολου-

θήσαντος βιβλίου «Ἡ Δίκη μου μετὰ τὴν Σύνοδον», ἦσαν αἱ τελευταῖαι περιπέτειαι τοῦ Λασκαράτου. Ἐκτοτε ὁ βίος του διέρρευσε εἰρηνικὸς καὶ ἀκύμαντος, μὲ πολλὴν οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν, μὲ κανὲν ἄρθρον ἢ κανὲν ποίημα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας εικοσαετίας, — ἕως οὐ ἐπῆλθε καὶ τὸ γῆρας, καὶ ὁ ποιητὴς ἀπεχαιρέτησε διὰ παντός τὴν Μοῦσαν μετὰ τὸ ὑστατον ἐκεῖνο ποίημα:

Τέλος πάντων θάρρη ἡ ὥρα
Ὅπου θὰ σπαρῆ στὴ χώρα,
Πῶς πεθαίνει ὁ Λασκαράτος
Τῶν κατεργαρέων ὁ γάτος.

Κλάψες, δάκρυα στὴ μάντα
Μοῦσά μου, ἔχε γειά γιὰ πάντα!

Περὶ τὸ ὄνομα τοῦ Λασκαράτου ἐγίνε κάποιος θόρυβος καὶ πάλιν, ὅταν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, διὰ τῶν ὠραίων ἐνεργειῶν ἐνὸς ἀληθοῦς ποιμενάρχου, τοῦ μακαρίτου Δόριζα, ἀφάσισε νὰ λύσῃ τὸν ἀφορισμὸν, καὶ νὰ προλάβῃ οὕτω τὸ σκάνδαλον τὸ ὁποῖον θὰ ἐγεννᾶτο, — ὡ μεταβολὴ καίρων! — ἐν συνωδευτέῳ εἰς τὸν τάφον ἀνευ θρησκευτικῆς πομπῆς ὁ ἐνδοξὸς γέρον, ὁ ἀγαθώτερος, ὁ χρηστότερος, ὁ χριστιανικώτερος τῶν ἀνθρώπων! Ἐν ἔτος καὶ ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν λύσιν ταύτην, τὴν 24 Ἰουλίου, ὁ ἐνενηκοντοῦτης Λασκαράτος παρέδιδεν ἡσυχῶς τὸ πνεῦμα, περιστοιχίζόμενος ὑπὸ τῆς λατρευτῆς τοῦ οἰκογενείας.

Ἰπολείπεται νανοῖζωμεν δύο ἀκόμη βιβλία τοῦ Λασκαράτου, τὰ ἀρίστα ὑπὸ φιλολογικὴν ἐποψίν: τὸ «Ἰδοὺ ὁ ἀνθρώπος» καὶ τὰ «Στιχογραφήματα».

Τὰ «Στιχογραφήματα» ἐξεδόθησαν ἐν Κεφαλληνίᾳ τῷ 1872 «ἐπιμελεῖα καὶ ἐνεργεία φιλομούσων τινῶν νέων». Γνωρίζομεν πόσον ὀλίγην ὑπόληψιν ἔτρεφε πρὸς τοὺς στίχους τοῦ ὁ ποιητῆς, καὶ εἶδομεν ὅτι εἰς μίαν ἐποχὴν τοὺς ἀπεκήρυξεν. Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ὁ ὡς ποιητῆς μᾶλλον φημισθεὶς καὶ δοξασθεὶς, ἐλάχιστα ποιήματα συνέθεσεν, ἀφ' οὗ ὁ μετρίοφων αὐτὸς τόμος, ὁ ἐκ 200 μόλις σελίδων ἀποτελούμενος, περικλείει ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ ἔργον του. Ἀλλὰ τὰ «Στιχογραφήματα» εἶνε μία ἀκόμη ἀπόδειξις, ὅτι τὸ καλὸν δὲν ἐγκραται εἰς τὸ πολὺ. Θαυμάζομεν πολλὰ, χωρὶς νὰ πορρίπτωμεν κανὲν σχεδὸν ἀπὸ τὰ νεανικὰ αὐτὰ ἔργα, τὰ τόσον ὠριμα, τεχνικὰ καὶ πρωτότυπα. Ἐγνωρίσαμεν ἤδη τὸ «Ληξούρι» καὶ θὰ ἐπεθύμομεν νὰ γνωρίσωμεν καὶ τὰλλα. Ἀλλ' ἡ ἀνάλυσις θάπεθαινε μακρὰ διὰ τὴν ἀπλὴν ταύτην βιογραφικὴν μᾶλλον ἢ κριτικὴν μελέτην.

Ὅπως δὴ ποτε, θὰ ἤθελα νὰ μελετηθῶν καλλιτέρα τὰ ποιήματα τοῦ Λασκαράτου, καὶ νὰ εἶνε προχειρότερα εἰς τὴν μνήμην τῶν κριτικῶν μας τουλάχιστον, ὥστε πρὶν ἀποφασίσῃ κανεὶς νὰ ὀνομάσῃ δυνατὴν, τολμηρὰν ἢ ὑψηλὴν μίαν σάτυραν τοῦ Σουρῆ παραδείγματος χάριν, νὰ ἐνθυμητῆται τὸν «Πνίχτην», τὴν «Βάρκα-Κανονιέρα», τὸν «Λάζαρον» καὶ τὸ «Κόκκινο Αὐγὸ» πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ ὀνομάσῃ εὐφυστάτην καμμίαν παρωδίαν οἰουδήποτε, νὰ ἐνθυμητῆται τὸν «Καυγᾶν μεταξὺ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλεύως» πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ χειροτονήσῃ ὡς τέλειον καὶ ἀμίμητον ἐν σονέττον, νὰ λάβῃ τὴν καλωσύνην νὰ ρίψῃ μίαν μακτιὰν εἰς τὸ εὐτράπελον τοῦ Λασκαράτου, τὸ ὁποῖον ἐπιγράφεται «Εἰς τὸν Ἐρωτα» καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο τὸ σοβαρὸν «Εἰς τὸ Λονδίνον τὰ 1851» καὶ τέλος πρὶν ὀνομάσῃ κανέν ποιηματάκι ἀλλὰ Ραμπαγᾶ ἑλαφρόν, φαιδρὸν καὶ χαριτωμένον, νὰναγνώσῃ πρῶτα τὸν «Παπᾶ Γεράσιμο» :

Ὁ Παπᾶ-Γεράσιμος
Ἦταν ὁ ἐφημέριος
Τοῦ χωριοῦ, στὰ Σώματα.
Κάθε τὸ κοντόβραδο
Ἐπερνε τὸ ράσο του
Κ' ἔβγαينه στὸ ψήλωμα
Καὶ τὴν κουβεντιάσανε.

Τὸ τελευταῖον, τὸ γερωντικὸν βιβλίον τοῦ Λασκαράτου, ἐξεδόθη τῷ 1886. Εἶνε πλουσία συλλογὴ «ἀνθρωπίνων χαρακτήρων» ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «Ἴδου ὁ ἄνθρωπος». Ὅσα ἀπεθασάρισεν ἐκ τῆς μακρᾶς του πείρας καὶ ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίας του ὁ φιλόσοφος παρατηρητῆς, τὰ ἐχρησιμοποίησε πρὸς φιλοτέχνησιν τῶν μικρῶν αὐτῶν ψυχολογικῶν καὶ κοινωνικῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας ὀνομάζει χαρακτήρας. Εἶνε ἐν μωσαϊκόν, τὸ ὁποῖον καταπλήσσει μὲ τὸ πλῆθος, μὲ τὴν ποικιλίαν καὶ μὲ τὴν λάμπιν τῶν ψηφίδων του· καὶ εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ μωσαϊκὸν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἴσως θὰ παρατηρήσῃ κανεὶς, ὅτι ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀτήμαντοι· ἀλλ' οἱ πλείστοι ὁμῶς τῶν τύπων καὶ τῶν χαρακτήρων, τοὺς ὁποίους ἀναπλάσσει ὁ Λασκαράτος, εἶνε μικρὰ ἀριστουργήματα παρατηρητικότητος ὀξείας, ἀμιλλώμενα πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν μεγάλων χαρακτηρογράφων. Ὁ Λασκαράτος παραπονεῖται, ὅτι ἡ μικρὰ κοινωνία, εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησε τὸν περισσότερον καιρὸν, δὲν τῷ ἔδιδεν ὕλην διὰ τελειότερας μελέτας. Φαίνεται ὁμῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε παντοῦ ὁ ἴδιος,

καὶ ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ὁ δυνάμενος, καθ' ἓνα ἢ ἄλλον τρόπον, νὰ φιλοσοφήσῃ ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἐννοήσῃ.

Εἶπομεν, ὅτι ὁ Λασκαράτος εἶνε μία ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας μορφὰς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἡ δύναμις, τὸ ὕψος, ἡ ἰδιορρυθμὸς εὐφύια καὶ τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα τῆς σατύρας του, — διότι ἡ σάτυρα ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἐννοιαν τοῦ ἔθους, εἶνε τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν καὶ τῶν ἐμμέτρων καὶ τῶν πεζῶν του, — τῷ δίδουν θέσιν μεταξὺ τῶν κορυφαίων ἐργατῶν τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους. Ὁ τοπικὸς χαρακτήρ τῶν ἔργων του προσθέτει εἰς τὴν ἀξίαν των, ἀλλὰ δὲν ἀφαιρεῖ. Ἀνήκει ἐξ ἄλλου εἰς τὴν ὑγιᾶ σχολὴν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς καλλιέργειας τῆς ζωντανῆς μας γλώσσης, καὶ τὰς ματαίας ὅσον σφαλερὰς προσπαθείας τῶν λογιωτάτων πρὸς ἀναβίωσιν τῆς ἀρχαίας. Ἐπειδὴ αὐτὴν δὲν εἴμποροῦν νὰ τὴν ἐννοοῦν καὶ νὰ τὴν γράφουν, — ἔγραψεν ὁ Λασκαράτος, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐξ Εὐρώπης ἐπιστροφὴν, — ἔπλασαν μίαν τεχνικὴν γλῶσσαν (τὴν καθαρεύουσαν) ὅπου δὲν εἶνε μήτε ἀρχαία, μήτε νέα. Ὁ λαὸς δὲν τὴν ἐννοεῖ, καὶ ἡ ἑλληνικὴ καρδιά δὲν τὴν αἰσθάνεται. Καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῶν «Στιχοῦργημάτων» του ἔγραψεν: «Ὅταν τὸ πνεῦμα τῆς ἑλλάδος, ὅταν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ξυπνήσῃ, καὶ ξυπνήσῃ ὄχι πλέον λογιωτατίστικο, ἀλλὰ ἑλληνικὸν πνεῦμα, καὶ ἐλευνολογήσῃ καὶ τὸν καιρὸ τὸ χαμένον καὶ τὸ χαρτὶ τὸ χαλασμένον τὸ τόσο, — δὲν θὰ εὖρη παρὰ κάποια λίγα γραμμένα στὴ γλῶσσά του, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αὐτὰ τὰ Στιχοῦργήματα». Καὶ διὰ τοῦ «Λύχνου» του ἀκόμη ἐπολεμοῦσε τὴν «τεχνικὴν γλῶσσαν», καὶ ὁσάκις ἀνεδημοσίευσεν τίποτε, τὸ μετέφραζεν εἰς τὴν δημοτικὴν, ἢ ὅπως ἔλεγε, τὸ ἐκαθάριζεν ἀπὸ τοὺς λογιωτατισμούς. Μὲ τοιαύτας ἀρχὰς καὶ μὲ τοιαύτην ἰδιοφυίαν γράψας ὁ Λασκαράτος, λάμπει ἰσότημος εἰς τὴν πλειάδα τῶν μεγάλων ἐπανησιῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐκτὸς τῶν θεωριῶν των, μᾶς ἀφῆκαν ὀδηγούς ἀκόμη φωτεινότερους, τὰ ἔργα των.

Οἱ Κεφαλλῆνες, οἱ ὁποῖοι ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ τιμήσουν βέβαια δι' ἀνδριάντος τὸν τιμήσαντα τὴν εὐάνδρον νῆσον, δὲν θάνασθήσουν ἀπλῶς μίαν δόξαν τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος των, ἀλλὰ μίαν δόξαν τῆς ἑλλάδος ὅλης. Ὁ Ἀνδρέας Λασκαράτος δὲν εἶνε μόνον ὁ μέγας ἀνὴρ τῆς Κεφαλληνίας, — εἶνε μορφή πανελλήνιος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

“CHE FECE... IL GRAN RIFIUTO,,

Σὲ μερικὸς ἀνθρώπους ἔρχεται μιὰ μέρα
ποῦ πρέπει τὸ μεγάλο Ναὶ ἢ τὸ μεγάλο τὸ Ὅχι
νὰ ποῦνε. Φανερόνεται ἀμέσως ὅποιος τῷχει
ἔτοιμο μέσα του τὸ Ναί, καὶ λέγοντάς το πέρα

πηγαίνει στὴν τιμὴ καὶ στὴν πεποίθησί του.
Ὁ ἀρηνηθεὶς δὲν μετανοιώνει. Ἄν ρωτιοῦνταν πάλι,
ὄχι θὰ ξαναέλεγε. Καὶ ὁμῶς τὸν καταβάλλει
ἐκεῖνο τ' Ὅχι — τὸ ὀρθόν — εἰς ἄλλην τὴν ζωὴ του.

ΚΩΝΣΤ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

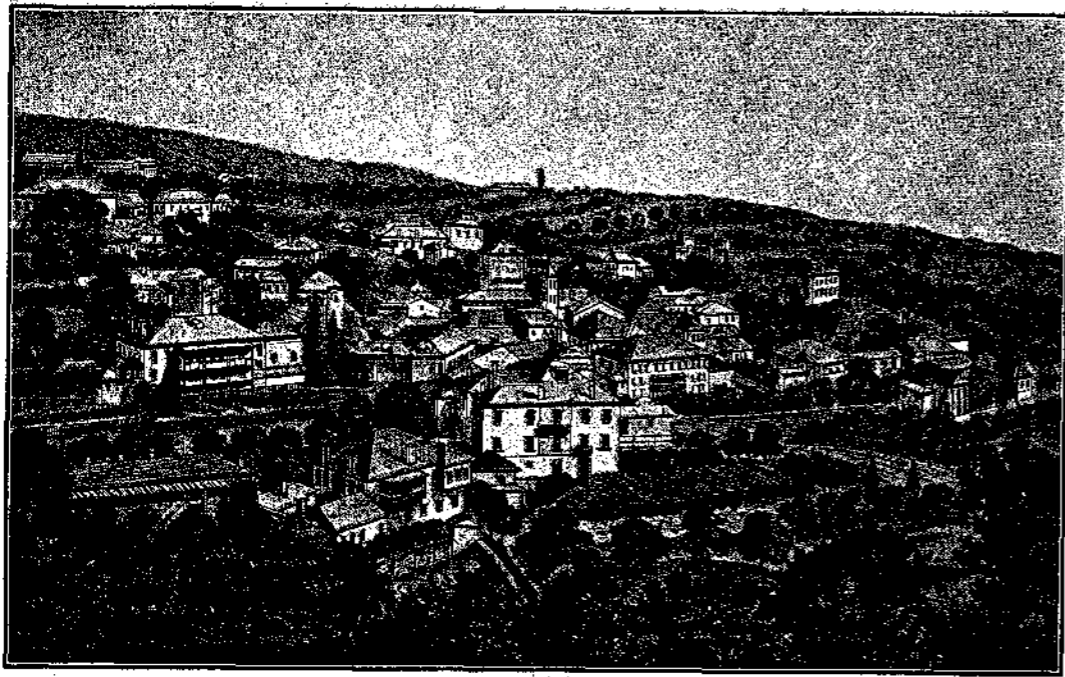
ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

Ὅστις θέλει νὰ συναντήσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὄλον ὁμοῦ τοὺς ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἁθωνος ἐνασκουμένους μοναχοὺς, ἰδιοορρυθμίτας, κελλιώτας, ἀσκητὰς καὶ ἐρημίτας, πλὴν τῶν κοινοβιατῶν, ὅτινες οὐδέποτε ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν Μονὴν τῆς Μετανοίας των, δὲν πρέπει νὰ μεταβῇ οὔτε εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ Ῥωσικοῦ, ἔνθα χιλιάδες μοναχῶν ὄλων τῶν ταγματίων συρρέουσι, τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, οὔτε εἰς τῶν Ἰβήρων, οὔτε εἰς τὸ Βατοπαίδι. Πρέπει νὰ ἐυρεθῇ εἰς τὰς Καρεάς, ὅπου τῇ 15 Ἀγούστου, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας, ἀνοίγει ἡ μεγάλη ἐτησίαι τῆς Χερσονήσου ἀγορὰ, τὸ παζάρι καλουμένη, διαρκοῦσα ἐπὶ δεκαήμερον. Αἱ Καρεαὶ εἶνε ἡ ἀρχαία Σκήτη τοῦ Προιάτου, σεβασμία καὶ ἐρημική, ἦτις διὰ τοῦ χρόνου,

τοῦ ὄχι μόνον τὰ θορυβώδη ἐρημόνοτος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔρημα ἐκπολιζόντος, μετεβλήθη εἰς ὄραιοιαν κωμόπολιν, οἰκουμένην μόνον ὑπὸ μοναχῶν καὶ τῶν ὀλίγων ἐμπορευομένων κοσμητικῶν, ὅτινες μοναχικὸν καὶ αὐτοὶ διάγουσι βίον, διότι, ὡς γνωστόν, γυναῖκες καὶ πᾶν εἶδος ζῴου θήλεος ἀποκλείονται ἀπὸ τὴν χώραν αὐτήν, εἰδικῶς ἀφιερωμένην εἰς τοὺς ἀφήσαντας τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐγκόσμια ἢ ἐγκολπωθέντας τὸν μονήρη βίον.

Κειμένη, ἡ ὁροσόλουτος κωμόπολις, ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς χερσονήσου, κατὰ πλάτος, δίωρον ἀπέχουσα ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν δύο θαλασσῶν, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραεῖας καστανοφρυτείου βουνοῦ, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν Κονακίων τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἐν οἷς κατοικοῦσιν οἱ ἀντιπροσώποι αὐτῶν, διότι αὐτὴ εἶνε ὡς πρωτεύουσα τοῦ Ἁγίου

Αἱ Καραῖαι.

Ὅρους, καὶ ἐξ ἄλλων οἰκημάτων, ἐξαρτημάτων τῶν διαφόρων μονακίων, ἕτινα μὲ τὸς κήπους τῶν ὄλων τοὺς δροσεροὺς καὶ μὲ τὰ πικρὰ διωροφῶρα, παρέχουσιν ὄψιν ἐπαύλεων, πλουσίαν οἰκητόρων, μὲ πένθημον ὄψιν καὶ σιωπηλὸν ἐξωτερικόν, μὲ τοίχους σκοτεινοὺς ἐκ τῆς πολυκαιρίας καὶ μὲ στέγας ὄλας ἐκ πλακῶν φαιῶν, ὡς ἐκ μολύβδου, ἐξ ὧν ἀναθρώσκει θολίσκος μικρὸς μετὰ Στανροῦ, ὁ θολίσκος τοῦ ναύκου τῶν. Ἀπὸ τὸ κελλίον τῶν Σκουρταίων, τὸ κείμενον ἐν ἡλίῳ, εἰς τὸν βαθὺν μέσα δρυμὸν, θεωμένη ἡ μοναδικὴ αὕτη κωμόπολις, παριστᾷ γραφικώτατον θέαμα, μὲ τὸς τεφροὺς θολίσκους τῶν ναῶν τῶν μονακίων καὶ μὲ τὸς καταπρασίους θόλους καὶ χρυσοὺς στανροὺς τοῦ μεγαλοπρεποῦς ὄψιν τοῦ Στραγίου. Διερχόμενος τὴν κεντρικὴν, παρὰ τὸ Πρωτάτον, ὁδόν, ὄπου τὰ οἰκήματα ὄλα κολλητὰ τὸ ἐν μὲ τὸ ἄλλο, καὶ ὄπου τὰ ἐμπορικὰ καὶ παντοπωλεῖα, καταπλήττεσαι ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἡσυχίαν. Ὅς εἰς τὸ μέγα τσαροὶ τῆς Πόλεως οἱ σιωπηλοὶ ἔμποροι ὄθωμανοί, ὄθω κ' ἐδῶ, οἱ μοναχοὶ ἔμποροι, κάθηται εἰς τὰ κατώφλια τῶν μαγαζίων τῶν, συμπλέκοντες κομβολόγια ἀπὸ χάνδρας φυτικῆς, τὰ δάκρυα τῆς Παναγίας, αἰτνες ὄμοιάζοντες πρὸς θαλασσινὰ κογχύλια, ἢ πλέκοντες σκούφους, βωβοὶ καὶ πένθημοι, ἄλλοι ὄπτιοντες καὶ ἄλλοι τὸν ἐποδηματοποιὸν μετερχόμενοι, οἱ

ὄποιοι ἀνεγείρονται μόνον τὸ βλέμμα τῶν μὲ τὰς πολὺ ἐμπορικὰς λάμπεις τῶν, ὄσας τὰ ποδοβολήματα τῶν ἡμῶνων ἀντηχοῦσι σφοδρῶς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, ὄτε οἱ Κρηταῖζήδες μισθούμενοι ἀπὸ τὴν Δάγην, κομίζουσιν εἰς Καραῖας τοὺς προσκυνητάς, τὰ λάβρον τὰ διαμονητήριά τῶν ἀπὸ τὴν Μεγάλην Μέσην καὶ ἀρχίσουν τὸ προσκύνημα.

Ὅλη αὕτη ἡ κεντρικὴ καὶ λιθοστρωτος ὄδος, μὲ τὰ μαγαζεῖα τῆς, ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἀπὸ τὸν περίφημον τοῦ Πρωτάτου ναὸν διερχομένη, ἔνα τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ Ἄθωνος, τὸν ὄποιον ἀνεκαίνισεν ὁ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, καταλαμβάνεται, κατὰ τὴν πανήγυριν, ἐπὸ παντοίων ἐμπορῶν, ἐλθόντων ἐπὶ τούτω ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Σμύρνης, Θεσσαλονίκης καὶ Σερρών. Ὅλα τὰ πτωχὰ ἐκεῖνα μαγαζεῖα τῆς πολίχνης πληροῦνται τότε διαφόρων ἐμπορευμάτων. Τὰ πεζούλια τῆς ὄδοῦ, τὰ πέτρινα, μεταβάλλονται εἰς προθήκας, καὶ αἱ γωνίαι, ἐδῶ κ' ἐκεῖ χρησιμοποιοῦνται καλῶς εἰς τὴν ἐμπορικὴν αὕτην τοῦ Ἄγιου Ὅρους ἐκθεσιν εὐρωπαϊκῶν καὶ ἐγγυρῶν προϊόντων.

Καὶ κατέρχονται οἱ μοναχοὶ ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη τοῦ Ἄθωνος, διὰ τὰ προμηθευθῶσι τὰ χρῆσι-

μείοντα, προωρισμένα ἔχοντες ἀπὸ καιρὸν καὶ τὰ εἶδη, τὰ ὄποια θὰ ἐκλέξουν, καὶ τὰ χρῆματα, τὰ ὄποια θὰ πληρώσουν. Τόσον δὲ προβαίνει ἀξίονα ἢ συγκέντρωσις, ὄστε, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως, δὲν δύνασαι τὰ διασχίσῃς τὴν στενὴν ἐκείνην τῆς ἀγορᾶς ὄδον.

Καὶ συναντᾷς πλέον ἐκεῖ ὄλους τοὺς γνωρίμους σου, φαιδρὸς ὄλους καὶ χαροπούς, ὄς εἶνε οἱ ἐορτάζοντες, διότι ἐορτὴν θεωροῦσιν οἱ ἀγορεῖται τὰς ἡμέρας τῆς ἀγορᾶς ἀτάρακας καὶ ἀφίλαντοι ὄντες καὶ δαπανῶντες ἐν ἡλαρότητι, εἰς προμήθειαν τῶν πρὸς τροφήν, ὄτι ἐκέρδησαν ἐν ἡλαρότητι πάλιν, χειρωνακτιῶντες.

Ἡ ἀγορὰ εἰς ἀκμὴν. Κατάμαυρος ὄλη πλέον ἡ ὄδος τοῦ παζαρίου. Ἦλθον καὶ ἀπὸ τὰ πλέον μακρῶν μέρη μοναχοί. Ἦλθον οἱ ἀσκηταὶ ἀπὸ τὴν Ἄγιαν Ἄνναν καὶ τὰ Κανσοκαλύβια ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον, ἦλθον καὶ οἱ ἀσκηταὶ ἀπὸ τὴν Βατοπαυδινήν Σκήτην ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον. Ὅλοι μὲ τὰ τρίχυνα καθαρὰ ὄσασα τῶν καὶ μὲ τὰ καλυμμάχια μέρη ὄφθαλμῶν. Ἦλαροὶ τὰ πρόσωπα, πληρὴ σιωπηλοὶ αὐτοί, ἐν στενοχωρίῳ συμφροόμενοι, μέσα εἰς τοὺς ἄλους κελλιώτας τοὺς ἔχοντας εἰς τὰ πρόσωπα τῆς ἀνυποταξίας τὰ χρώματα, μὲ ξανμιζόμενα τὰ ὄσασα, ὄς οἱ διάγοντες τὸν ἐλεύθερον ἐν τῷ βουνῷ βίον, παρερχόμενοι μὲ βλέμματα φαιδρὰ καὶ μὲ γέλωτας κοσμίους πάντοτε, μὲ προσρήσεις χαροπὰς πρὸς τοὺς ἰδιορρυθμίτας, ὄπου μὲ τὰ λινοῦφανα ὄσασα τῶν, ἐπιδεικνύουν τὴν εὐμάρειαν τῶν μεγάλων ἰδιορρυθμῶν μονῶν.

Καὶ ἀκούει τις δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μέσα εἰς τὴν κατάμαυρον ἐκείνην συνάθροισιν:

— Ἐὄλογεῖτε!

— Ὁ Κύριος!

Ἡμέρας τινὰς, μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀγορᾶς, ὄτε ἀρχίζει τὰ ὄλιγοστεῖν τὸ πλῆθος τὸ πικρὸν, ἐμφανίζονται εἰς τὴν λιθοστρωτον ὄδον οἱ προηγούμενοι τῶν Μονῶν, ὄδο - ὄδο, ἐν πομπῇ πολλῇ, ἐπισκεπιτόμενοι μὲ τὸ μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη καὶ τὰς λίρας εἰς τὴν τσέπη, τὰ ποικίλα ἐμπορεύματα, ἐκ τῶν ὄποιων θὰ ἐκλέξωσιν ὄτι καλὸν καὶ σπάνιον ὄψιν διὰ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν, καὶ ποτὰ ἐκλεκτὰ διὰ τὴν φιλοξενίαν. Ὅλοι δὲ καὶ πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἀπὸ προμηθευθῶσι τὰ χρῆσιμα, θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖ ξενοδοχεῖον, ἐνδον τοῦ δροσεροῦ κήπου, ὄπου θὰ φάγωσι καὶ θὰ πίωσιν, ἐν

διαχύσει εὐφροσύνης, ἀλοθανόμενοι τὴν εὐχαρίστησιν ἀνθρώπων, οἱ ὄποιοι, μετὰ πολὺμηνον ἀπομόνωσιν, συναντῶνται πρὸς τοὺς ὄμοιους τῶν, βλέποντες ὄτι δὲν ἦσαν μόνον αὐτοὶ κλεισμένοι τόσον καιρὸν εἰς τοὺς σιωπηλοὺς τοῦ μοναστηρίου τῶν τοίχους. Ἐκεῖ, βλέπεις τοὺς ὄσασους κελλιώτας, οἱ ὄποιοι ἀτημέλητοι, μὲ τὰ χονδρὰ χαρακτηριστικὰ τῶν καὶ τὸ βαρὺ βᾶδισμα, ἀπὸ ἔκαμαν τὴν προμήθειαν τῶν, εἰσέρχονται ἐν βοαῖς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καταμεσήμερον, μὲ βρεγμένην τὴν κόμην ἀπὸ τὸν ἰδρώτα, καὶ ἀναψύχονται ἐκεῖ πίνοντες βότκιν καὶ τρώγοντες καρπούζια, ἐκεῖ ἐγγὺς ὄπου οἱ ἔσθροβοι συνεσταλμένοι διαλέγονται μὲ τοὺς ὄχρους Φουμάνους τῆς Σκήτης τῆς Βλαχικῆς...

Μόνον οἱ κοινοβιᾶται, μόνον αὐτοὶ δὲν ἔχουσι τὴν ἄδειαν τὰ ἐγκαταλίπωσι τὸ κελλίον τῶν, ἔστω καὶ διὰ μίαν ἡμέραν. Αὐτοὶ ὄυτε ἀγοράζουσι, ὄυτε πωλοῦν. Φροντίζει δὲ αὐτοὺς ὁ ὄικονόμος τῆς Μονῆς.

Ἄλλὰ τὸ ὄραϊότερον θέαμα τῆς πανηγύρεως ταύτης τῶν μοναχῶν καὶ σεμνότερον εἶνε ἡ παράταξις τῶν ἐρημιτῶν, οἱ ὄποιοι ἀπὸ τὰ Καντονάκια, ἀπὸ τὸ ἄκρωτήριον τοῦ Ἄθωνος τὸ πετρῶδες καὶ ἄγονον, ἐκόμισαν τὰ πωλήσωσιν αὐτοπροσώπως τὸ ἐργόχειρόν τῶν, καὶ ἂν ἀγοράσωσιν, εἰτα, ὄλίγα ὄσπρα, διὰ τὸ ἀσκητικὸν δειπνόν τῶν, καὶ καραμέλλας διὰ τοὺς ξένους. ὄχροὶ καὶ ἀσθενεῖς τὴν ὄψιν ἀπὸ μακρᾶν, ἄλλὰ μὲ πρᾶσιτα ὄγειας ἀπὸ πλησίον, ὄς ἐπαῖται ἴστανται σιωπηλοὶ καὶ βλέποντες μόνον πρὸς τὸ ἐργόχειρόν τῶν, τὸ ὄποιον κρατοῦσιν εἰς χεῖρας ἐπὶ ἀγροτικῶν κανίστρων. ὄβτος φέρει εἰς τὸ κανίστρον τοῦ παμπούκιλα ξυλογλυπτικὰ τεχνουργήματα, ἄγριασματάρια, ἦτοι στανροὺς διὰ τοὺς ἱερεῖς διαφόρου ποιότητος, καὶ ἐγκόλλια. Οἱ ὄδο ἐκεῖνοι ἀδελφοὶ εἶνε ἀπὸ τὴν καλύβην τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ, ἐσφηνωμένην ἐπὶ τὸς σπηλαίου ὄς φωλεὰν ἀετοῦ, καὶ πωλοῦσιν εἰς τὰ κανίστρα τῶν κτένα χονδροκαμωμένα, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὄποια μεταχειρίζονται ἰδίως οἱ Ρῶσοι διὰ τοὺς πάγονας. ὄ ρεανίας ἐκεῖνος πάλιν, ὄπου ἔχει ἐξογραφημένην εἰς τὸ πρόσωπον τὴν ἡσυχίαν, ἐκόμισεν ἀγοραφίας σεμνᾶς. Εἶνε ὁ μαθητῆς τοῦ γέρω-Δανιὴλ τοῦ Σμυρναίου, ἐνός τῶν πρώτων ζωγράφων τῆς Ἐρημῶν, καὶ πρώτου Πνευματικοῦ τοῦ Ἄθωνος ὄλου, τοῦ ὄποιον τὴν καθαρὰν καὶ ἡγιασμένην Κέλλαν χαιρετίζουσιν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ πέλαγος μὲ εὐλαβείας τὰ κατερχόμενα ἐκ Πόλεως ἀτμόπλοια τοῦ Κουρτζῆ. Καὶ ὁ ἄλλος ὁ ὄχρῶλεν-

κος νεανίας βασιάζει δομαθὸν κομποχοινίων πολυχρόμων, καὶ σταυροδάκια ἀπὸ Ἰονίου. Αἱ τιμαὶ εἶνε γραμμῆται ἐπάνω εἰς τὰ πωλούμενα πράγματα καὶ πάλιν διὰ παρατηρήσων καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπὶ τῶν ἀγοραστῶν, λέγουσιν ἡρέμα ὡς προσενηγὸν οἱ πτωχοὶ Ἐρημίται:

— Ὁ, τι θέλετε, δώσετε!

Μετ' ὀλίγας ἀκόμη ἡμέρας ἡ κίνησις ἀραιούται, τὰ ἐμπορεύματα ἄλλα μὲν ἐλαττοῦνται, ἄλλα

δὲ ἐκλείπουν, ἕως οὗ καταπαύσῃ πᾶσα δοσοληψία, περατωθείσης τῆς προθεσμίας πλέον τῆς ἀγορᾶς. Τὸ παζάρι ἐληξεν. Οἱ ἔμποροι ἀπῆλθον ἐκδαπανήσαντες τὰ κομισθέντα, ἀντὶ ἐκείνων δὲ πληρώσαντες ἀγιορείτικαὶς λίραις τὰ βαλλάντια των. Αἱ Καρεαὶ ἀπέλαβον πάλιν τὴν ἡσυχίαν των τὴν συνήθη. Κ' ἐκεῖ ὅπου δι' ὀλίγας ἡμέρας βοή χειμάρρου ἀντήχει, κελαρύζει πάλιν τὸ ἥξιμον τῆς πηγῆς ρεῦμα, ὡς μινύρισμα ὄφρατος βρέφους, ἐγκαταλειφθέντος ὑπὸ τῆς μοίρας του ἐκεῖ ὑπὸ τὰς ἱερὰς καστανέας.

A. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

Αἱ ἀθηναϊκαὶ καλλοναὶ

τῆς παρελθούσης γενεᾶς*

Δύο ἀκόμη καλλοναὶ τῆς αὐτῆς τῆς Ἀμαλίας ἦσαν, ἡ Ἐλένη Τσαμαδοῦ, σύζυγος Πλαπούτα, τῆς ὁποίας ἐμάγευεν ἡ ἀγαλματώδης στάσις, καὶ ἡ Ἀσπασία Καρμπούνη, ἡ ἔπειτα βαρωνίς Σότεμβεργ, τῆς ὁποίας σώζεται μετὰλλιον μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Τῆ ἀεὶ μειδίωσι».

Ἐφώτισεν ἀκόμη τὰ τελευταία ἔτη τῆς ζωῆς τῆς Ἀμαλίας ἄλλη περικαλλὴς κόρη, ἡ Ρεγγίνη Φίλωνος, ἡδὴ κ. βαρωνίς Βύρτζβουργ. Ἡ δεσποινίς Φίλωνος ἦτο μία τῶν ὀλίγων θελκτικῶν ξανθῶν τῆς ἐποχῆς τῆς, ἡ χυμώτιζε δὲ τόσον διὰ τῆς καλλονῆς ὅσον καὶ διὰ τῆς λεπτότητος τοῦ πνεύματός τῆς.

Ἡ τελευταία Ἑλληνίς, ἡτις

περιλήφθη εἰς τὴν ἐκλεκτοτάτην ἀκολουθίαν τῆς πρώτης βασιλίσσης, ὑπῆρξεν ἀνταξία τῶν πρώτων. Ἡ κ. Ξανθὴ Διαμάντη ἀπέθανε πρὸ ὀλίγου μόλις καὶ ὅσοι τὴν εἶδον καὶ τώρα ἀκόμη ἐθαύμαζον τὴν ἀγαλματίνην ἐκείνην καλλονὴν, ἡτις ὅμως περιέκλειε τόσῃν θέρμην καὶ τόσῃν ζωρότητα.

Καὶ ἐνῶ αὐταὶ ἦσαν αἱ καλλοναὶ, τὰς ὁποίας ἀνήγαγεν εἰς τὸ ὕψηλόν ἀξίωμα τῆς Βασιλικῆς συντρόφου τὸ καλλιτεχνικὸν ἔνστικτον τῆς Ἀνάσσης, ἄλλη ὁμάς ζηλευτῆ ὠραίων ἐσχηματίζετο ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πόλεως.

Ἀπὸ τοῦ 1848 ἤδη μία Ἀθηναϊκὴ αἰθουσα περιέκλειε τότε ὅ,τι ὠραιότερον εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἡ πρωτεύουσα. Εἰς τὸν

Ἄνθ' Ἐριεση
τὸ γένος Δεσποτοπούλου.

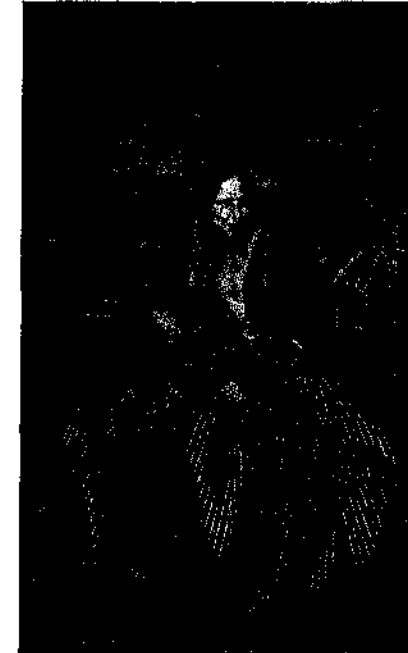
* Τέλος ἴδε σελ. 323

ἀρχοντικὸν οἶκον τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου (τὸ ἱστορικὸν μέγαρον Μιχαλβόδα, τὸ ὅποιον ἀπομένει ἀκόμη μνημεῖον ἐνδοξὸν τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως ἐν

ἀπὸ τοῦ 1818 ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ θαυμάσῃ τὸ ἑκτακτὸν ἐκεῖνο Φαναριωτικὸν ἄνθος.

Πλὴν τοῦ μεγάρου τοῦ Μιχαὴλ βόδα, αἰθουσαὶ ἐκλύουσαι τὸν κόσμον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν αἱ τοῦ Περικλέους Ἀργυροπούλου, τοῦ Ν. Μαυροκορδάτου, τοῦ Ἀλκ. Ἀργυροπούλου καὶ ὁ ἀρχοντικὸς οἶκος τῶν Παπαρηγοπούλων, ὁ ὁποῖος μέχρι ἐσχάτων ἀκόμη εἶχε διατηρήσῃ ἀμείωτον τὴν παλαιὰν του λάμπην.

Εἰς τὰς ὀλίγας ἀκόμη τότε αἰθούσας αὐτὰς ἀπέκτησαν φήμην καλλονῶν πλὴν ἐκείνων τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν ἤδη, αἱ δύο ἀδελφαὶ Ὀλιγκα καὶ Μάσιγκα Δηλιγιάννη, ἡ κ. Χατζοπούλου, τὸ γένος Ρώμα, ἀποθανούσα ἐν ἔτος μετὰ τὸν γάμον τῆς, καὶ ἡ κ. Σταμπολοπούλου νῦν κ. Πετμεζᾶ. Περὶ μιᾶς ἐκ τῶν ὠραιότερων γυναικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διηγοῦνται χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον. Λέγεται ὅτι εἰς χορὸν τινὰ τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας μία ἐκ τῶν τότε ὠραιότατων γυναικῶν τῶν Ἀθηνῶν ἔκαμεν ἑκτακτὸν αἰσθησίν. Πρὸ πολλοῦ ἤδη ἡ ὠραία

Μαρία Κριεση
τὸ γένος Ρεῖβα.

Ἀθηναίς), εἶδοντο οἱ μεγαλοπρεπέστεροι χοροὶ καὶ αἱ καλλίτεροι ἐσπερίδες. Εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν, ἡτις εἶχε γίνῃ τὸ ἐντευκτήριον τῆς ἀριστοκρατικῆς Φαναριωτικῆς τάξεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ξένοι εὕρισκον τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ νὰ ἐκτιμήσωσι τὰ θέλητρα τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, διέλαμψαν ἡ δεσποινίς Σούτσου, ἑγγονὴ τοῦ Καρατζᾶ καὶ ἀδελφὴ τῆς κ. Ναταλίας Σούτσου, ἡ δεσποινίς Μουρούζη, ἡ Ξανθὴ νηρηίς, θαῦμα λεπτότητος καὶ κομψότητος, αἱ θυγατέρες τοῦ Καλλιμάχη, τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας τῆς Βλαχίας — ἄλλαι ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν — ἡ Ἀσπασία ἔπειτα κ. Ρώμα καὶ ἡ Ζενεῖς, περὶ τῶν ὁποίων ἡ παράδοσις λέγει ὅτι μεταξὺ τῶν δύο ἡ προτιμῆσις ἦτο δυσχερεστάτη, τόσον χάριν καὶ τόσα θέλητρα εἶχον καὶ αἱ δύο.

Τοῦ Μιχαὴλ βόδα κόρη ἦτο καὶ ἡ περίφημος πριγκίπισσα Ἐλένη Σούτσου, ἡ μήτηρ τῆς κ. Κοζάκη Τυπάλδου, τῆς ὁποίας τὴν εἰκόνα παραθέτομεν ἐκ τοῦ λευκώματος τοῦ Δυπρέ, ὅστις

Ἡ κ. Σταμπολοπούλου
νῦν κ. Πετμεζᾶ.

Ἀθηναία εἶχε κατακτήσῃ τὴν φήμην, τῆς ὁποίας ἦτο ἀξία, τὴν ἰσπερὶν ὅμως ἐκείνην ἡ μορφὴ τῆς ἀπῆστραπτεν ἐκτάκτως. Μεταξὺ τῶν προσ-

κεκλημένων τοῦ Ἀγγλου πρέσβευς ἦτο καὶ Ἑβραῖός τις, ὅστις ἤρχετο ἐξ Ἰνδιῶν. Ὁ παρούσας τὸν διακεκριμένον ξένον πρὸς τὴν ὠραίαν

Βαρώνις Σοκέρου
τὸ γένος Καρμπούνη.

Ἀθηναίαν τῷ ἀνεκείνωσε συγχρόνως καὶ τὴν ἀπορίαν του.

— Ἡ κυρία αὕτη εἶνε πάντοτε μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας γυναῖκας τῆς πόλεώς μας. Ἀπόψε ὅμως ἔχει κάτι τὸ ἐξαιρετικόν. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἦτο ἔτσι.

Μετ' ὀλίγον ἡ παρατήρησις αὕτη ἦτο εἰς ὄλων τὰ στόματα. Ὅλοι ὠμολόγουν ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἡ καλλονὴ τῆς ὠραίας Ἀθίδος εἶχε διπλασιασθῆ. Ὅταν ὁ χορὸς ἐτελείωσεν, ὁ Ἑβραῖος εἶπεν εἰς τὸν φίλον του Ἕλληνα :

— Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχει παράδοσις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅστις φαίνεται αἰφνιδίως ὠραιότερος ἀπὸ ἄλλοτε θ' ἀποθάνῃ ἐντὸς τοῦ μηνός.

Δέκα πέντε ἡμέρας ἀπὸ τὴν ἐσπέραν τοῦ χοροῦ, ἐνῶ ὁ Ἑβραῖος ἦτο ἤδη μακρὰν τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἀτυχὴς δεσποῖνα ἐκηδεύετο ἀφαρπασθεῖσα ὑπὸ ἐπιδημικοῦ νοσήματος ἐντὸς μιᾶς ἐβδομάδος.

Κυρία περὶ τῆς καλλονῆς τῆς ὁποίας ἐγένετο τότε πολὺς λόγος ἦτο καὶ ἡ κ. Κριεζῆ, τὸ γένος Γρίβα, καλλονὴ διαβολικῆ, τύπος Παρισινῆς

ὠραίας, ἣτις ὅμως ἀπέθανε νεωτάτη. Διέλαμψεν ἐπίσης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἡ κ. Δεκόζη Βούρου, καὶ σήμερον ἀκόμη διασώζουσα νωπὰ τὰ ἔγνη τῆς καλλονῆς, καὶ ἡ κ. Ἀνθὴ Κριεζῆ τὸ γένος Δεσποτοπούλου.

Τύπος Ἑλληνικῆς ὠραιότητος, μὲ θαυμασίαν ἰδίως κατατομὴν, ὑπῆρξε καὶ ἡ Μαρία Φιλήμονος, ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀλησημονήτου Τιμολέοντος Φιλήμονος· ὠραία δὲ καὶ ἡ δούκισσα Τασσὲ δελὰ Παζερῆ, δείγμα δὲ κομψῆς καὶ θελκτικῆς εὐμορφιάς ἡ κ. Κωστῆ μὲ κόμην τεφρόξανθον, σπανιωτάτην καὶ καταπληκτικὴν τελειότητα σώματος.

Οἱ διερχόμενοι ἐξ Ἀθηνῶν ξένοι εἴτε ὡς αὐλοῖκοι τοῦ Ὄθωνος, εἴτε ὡς διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, ἢ ἀκόμη ὡς περιηγηταὶ ἢ περαστικοὶ ταξιδιωταί, οὐχὶ σπανίως ἐξεδήλωσαν ἐκφραστικώτερον τὸν θαυμασμόν των πρὸς τὰς ὠραίας τῆς ἐποχῆς, λαμβάνοντες Ἑλληνίδας συζύγους.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἤδη ἔτη τῆς ἀποκαταστάσεως ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ρ. Ραγκαβῆ, ἡ Ραλλοῦ, ὑπανδρεύετο τὸν Σκῶτον εὐπατρίδην Σκῆν, ἡ δευτέρα Εὐφροσύνη τὸν κόμητα Ἀδὸλ-

Βαρώνις Πουσαλά
τὸ γένος Καρμπούνη.

φον Ροζέν. Ἡ ὠραία κόρη τοῦ Γεωργίου Ἀργυροπούλου ὑπανδρεύθη τὸν κόμητα Ρουάν, πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, εἶδομεν δὲ πῶς κατέληξεν

ὁ γάμος ἐκεῖνος. Καὶ ὁ Βαυαρὸς λοχαγὸς Τρεντίνης, εἰς τὴν ἰδιαίτεράν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως ἀπεισπασμένος, ἐνυμφεῦθη Ἑλληνίδα, τῆς ὁποίας ὅμως δὲν κατώρθωσα ν' ἀνακαλύψω τὸ ὄνομα.

Μία ἐκ τῶν θυγατέρων τοῦ Κασσιέρη, ἐπιμηλοῦ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλ. Σούτσου, ἐνυμφεῦθη τὸν ἔμπορον Σάρρο καὶ ὁ γάμος ἐκεῖνος ἐθεωρήθη δυσάρμοστος. Ἡ κόρη τοῦ ἡγεμονικοῦ θεράποντος ἠδύνατο βεβαίως νὰ ὑπανδρευθῆ ξένον, ἀφοῦ δὲν ἦτο τὸ πρῶτον δείγμα τὸ συνοικέσιον τοῦτο. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀπαραιτήτως ὁ ξένος ἔπρεπε νὰ εἶναι τοῦλάχιστον ἴσος πρὸς τὴν νύμφην, ἔμπορος δὲ, ὅσον διακεκριμένος καὶ ἐν ἦτο, δὲν ἐθεωρεῖτο ἀκόμη ἱκανὸς νὰ συγγενεῖται πρὸς οἰκογένειαν ἀνωτάτου ὑπαλλήλου.

Ἐπίσης ξένον, τὸν συνταγματάρχην βαρῶνον Ἐδουάρδον Ράινεκ, ὑπανδρεύθη ἡ κ. Εὐφροσύνη Μαυροκορδάτου, ἡ κόρη τῆς δὲ δεσποῖνις Βιλεμίνης Ράινεκ, ἔπειτα κ. Βαλτατζῆ, διεκρίθη εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Ἀμαλίας.

Ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς Αὐλῆς κυριῶν ξένους δια-

κεκριμένους ὑπανδρεύθησαν αἱ φημιζόμεναι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δεσποῖνις Πανᾶ τὸν δούκα Τασσὲ δελὰ Παζερῆ, αἱ δεσποῖνιδες Καρμποῦνη ἢ μία τὸν γραμματέα τῆς Αὐστριακῆς πρεσβείας Πουσαλά καὶ ἡ ἄλλη τὸν πρόξενον τῆς Ἰταλίας ἢ Αὐστρίας Καλλιάνη.

Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὸ πρόχειρον τοῦτο σημείωμα, ἀποτελοῦν τὸ περιθώριον τῆς μελέτης περὶ τῶν ὠραίων γυναικῶν, θὰ παρελείφθησαν βεβαίως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὑπανδρευθεῖσαι ξένους.

Ὅλοι ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλω τὰς σημειώσεις ἅς κατέστρωσα εἰς τὸ ἄρθρον αὐτό, ἐτελείωσαν τὰς ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐντυπώσεις των διὰ τῆς ἐξῆς παρατηρήσεως :

— Τώρα ἔχομεν πολλὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται εὐμορφαι· τὰς ὠραίας ὅμως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν τὰς ἔχομεν πλέον! . . .

Καὶ — δυστυχῶς! — πρέπει νὰ συμφωνήσωμεν μαζί των.

Γ. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

Σεφύλλισμα μιάς Ανθολογίας.

Τόμοι τρεις. Σελίδες 2434. Ένας θερισμός στίχων, σωρευμένων εις τὰ άλωνα. Ό,τι σχεδόν ειπεν εις ρυθμόν και εις ρίμαν όλόκληρος ό νεοελληνικός αίων. Ό,τι έδεθη εις μέτρα, έρρευσεν εις δεκαπεντασυλλάβους, έτυλίχθη έντός ίάμβων. Όλοι οι ρυθμοί εις τους όποιους έκλαυσαν ή έγέλασαν τὰ έκατόν αυτά ελληνικά έτη.

Είνε μία ποιητική άνθολογία τής Ελλάδος, ό «Παρνασσός», γεωπονική συγκομιδή που έγινε με τόσην έπιμονήν και με τόσην ήρεμίαν μακράν ήμών εις την Σμύρνην. Μία άνθολογία τών ελληνικών στίχων δέν είνε έντελώς τό μικρότερον δώρον πρός την βιβλιοθήκην μας, πρός τους ιστορικούς τής τοπικής φιλολογίας πρός την νεοελληνικήν φιλολογίαν. Δυστυχώς αι Άνθολογίαι έως τώρα έθεωρήθησαν έν Ελλάδι αποκλειστικά έργα τής ψαλίδος, έκτός μιάς φιλοτίμου, όσον ήτο δυνατόν, εξαίρεσεως τής «Λαικής Άνθολογίας». Οι έκδόται, σύροντες μίαν ψαλιδιάν, έκποτον δ,τι εξέιχε και δ,τι έπιπτεν έντός του καλάθου έγίνετο βιβλίον και τό βιβλίον αυτό ώνομάζετο Άνθολογία, πρός χανδάκωμα τής ποιητικής λέξεως, ή όποία ήγει ως λεπτός βόμβος μελίσης και ύπενθυμιζει άδρους παρθενικούς δακτύλους μόλις θύγοντας. Άνθολογίαν μιάς έποχής ιδιαιτέρως δέν είχομεν. Άνθολογίαν όλων τών έποχών μαζί, ούτε. Οι έκδόται μας ήρνήθησαν και την άνθολογίαν, ή όποία χαρακτηρίζει, και την άλλην που χρησιμεύει τούλάχιστον ως στατιστική. Διά τουτο έκπλήττει τό έκ Σμύρνης άπρόσπτως πεισόν βιβλίον, ή όγκωδεστέρα και ή λεπτομερεστέρα στατιστική τών ελληνικών στίχων, ένα είδος ποιητικής άπογραφής όλων τών νομών του έσωτερικού και τών βιλαετίων τής Ανατολής, όλων τών όνομάτων, τὰ όποια έτέθησάν ποτε κάτωθεν ελληνικού στίχου και του επαγγέλματος άκόμη και τής πατρίδος και τής ήμερομηνίας τής γεννήσεως του ποιητού. Είνε περιττόν να είπω ότι τὰ έπτὰ δέκατα τών όνομάτων ούτε ήτο

δυνατόν να τὰ ύποπτευθη κανείς εύρισκόμενα πουθενά άλλου έκτός του δημοτολογίου. Ένας κόσμος άγνώστων, οι όποιοι έκλαυσαν εις μέτρα και έχάθησαν εις τό κενόν. Άλλος κόσμος άγνώστων, εις τους όποιους απέθανεν ό ποιητής και επέζησεν ό ιατρός, ό καθηγητής, ό έμπορος έλαίων. Άνθρωποι οι όποιοι έγγραφαν κατά λάθος, ή πρός εξιλέωσιν τής Μαρίας τής έποχής των, ή διότι έγγραφε και ό Παπαρρηγόπουλος, ποιηται πρό παντός κρημισθέντες από τον Βουτωναίον, ή βυθισθέντες εις τον κάλαθον τής «Πανδώρας».

Οι περισσότεροι άπήλθον έκ του ματαίου κόσμου, οι άλλοι εύρίσκονται άκόμη εις την γήν, αλλά χωρίς να ύποπτευθούν ποτε, ότι θα εύρίσκετο φυλλαδοδίφης τολμών να διακωνίση έντός Μουσείου τας άμαρτίας, αι όποιαί έμενον κρυμμέναι εις τὰ βάθη σκονισμένων περιοδικών, ως να τας είχον έξομολογηθή εις τους πνευματικούς. Τό έργον τής Σμυρναίας Άνθολογίας μετέχει όλίγον τής Ιεροσουλίας. Πόσοι θα άνατιναχθούν έντρομοί εις την εμφάνισιν της! Υπάρχουν στίχοι, οι όποιοι έγγράφησαν εις την ήλικίαν του μόλις σκιαγραφουμένου μύστακος, έχοντες την ιερότητα αιώνιως κλειδωμένου έρωτικού συρταρίου. Άλλ' ή Άνθολογία τής Σμύρνης έσπασεν όλα τὰ συρτάρια, ήρεύνησεν όλα τὰ μπαούλα, εξετίναξεν όλον τον χάρτην τών παλαιοπωλείων. Και εξήλθεν από την έρευναν αυτήν, μία έργασία, πρό τής όποιας πρέπει να μείνωμεν έμβρόντητοι διά την λεπτομέρειαν και την έπιμονήν. Οι «τεθνεώτες ποιηται» καταλαμβάνουν ιδιαιτέρως τον πρώτον τόμον, κοιμώμενοι έν ειρήνη. Έπειτα έρχονται οι ζώντες, νέοι με παλαιούς, Άθηναίοι με Καππαδόκας, και

με τον Νικολετόπουλον
ό Μπαύρον ύπνώττει,

όπως έγγραφεν ό Παράσχος διά τὰ λευκώματα.

Άνοιγω και βλέπω τυχαίως έν όνομα. Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος. Είνε ό Ζάν Μωρεάς.

Δέν γράφω στίχους' έσβυσαν οι ήχοι τής χορδής μου εις τας θυέλλας τής ζωής. Τὰ άλγη τής ψυχής μου, δέν είνε τών νεανικών όνειρων τώρα κλάνη, δέν είνε ή φανταστική άκάνθινος στεφάνη, ήν μόνοι περιβάλλονται, ζητούντες εις όνειρους, οι καίδες, τής φανταστικής αγάπης των τους λήρους...

Από την συλλογήν * Τρογόνες και * Εχίναι, Ι. Παπαδιαμαντόπουλου.

Συναντώ τον κ. Παλαμάν. Η Άνθολογία έξαντλεί όλα τὰ «Τραγουδία τής πατρίδος μου» του ποιητού, άνασύρει όλόκληρον τον Παλαμάν του 1883. Ό άλλος Παλαμάς είνε άγνωστος εις τον συλλέκτην. Άκολουθούν οι άρχίζοντες από τό Π, Πάλλης, Πανάς, Παράσχος, Περβάνογλους, Περδικίδης... Από την συντροφίαν έσώθη άγνωστον πώς — και είχε γράψει μίαν φοράν ώραίους στίχους—ό Παπαδιαμαντής.

Άνοιγω εις τό Α.

Ό Φαύστος ως τι αίνιγμα
ως άλλός τις γρίφος
κεκαλυμμένος την μορφήν
μυστηριώδης βαινει
και προχωρών ό Βέρτυρος
τώ έγχειρίζει ξίφος
και λέγει: Πλήζον, στήθος ζών
τό φάσγανον ψυχραίνει.

Είνε έκ ποιήματος «πρός τον Γκαίτην» του κ. Σπυριδάνος Λάμπρου. Άκολουθούν του αυτού τὰ ποιήματα «έφυγε», «ό πυργίτης», «θα πηγαίνω», «τώ δαφνηφορήσουντι».

Κάπου άνακαλύπτεται ό κ. Γεράσιμος Μαυρογένης με μίαν μετάφρασιν ειδυλλίου του Θεοκρίτου, γεμάτην δημοτικήν δρόσον. Από τὰ ποιήματα του Προβελεγγίου, ό άνθολόγος συνέλεξε με κάποιαν μοχθηρίαν έπιμελώς όλα τὰ εις καθαρεύουσαν. Συναντώ την μετάφρασιν του «Άμλέτου» υπό Περβάνογλου :

Είναί ή μή, νύν τούτ' έστι τό ζήτημα...

Θεέ μου!

Μεταξύ τών λυρικών του κ. Λάντς και τών στίχων τής Σαπφούς Λεοντιάδος, έχει σφηνωθεί ό Λασκαράτος, μεταξύ Κοντοπούλου και Κουτούβαλη, ό Κορομηλάς, ό Ζαλοκώστας και ό κ. Ζάνος είνε όμου, ό Σουρής παρά τον Σάρρον, έπειτα ό Τωμαζαίος παρά τον Άβεντιν πασσάν, ποιητήν γράφοντα στίχους εις την ελληνικήν δημώδη και βαλήν του Αρχιελάγου, ό Ναημ-Φράσσαρης, ό Γουσταύος Λαφόν, ό κ. Καζάλης... Άκολουθούν εις ιδιαιτέρον διαμέρισμα 20 Σμυρναίοι ποιηται όλόκληρον συνδικάτον τής καθαρευούσης.

Και έπειτα άλλοι έκ τών «τεθνεώτων». Ό Κάλβος παρά τον Σαλτέλην και τον Ραφόπουλον. Ό Παπαρρηγόπουλος με τον Τερσέτην. Ό Βαλαωρίτης παρά τον Φατσεάν. Ό Όρφανίδης, του όποιου ή «Χίος Δούλη» ένεκα τής έκδόσεως τής άνθολογίας εις Σμύρνην, έγινε «Χίος φίλη». Ό Ιωάννης Μαυρομιχάλης ό ποιητής τής «Αλώσεως τής Τριπόλεως» και του «Κοριολάνου». Ό Βερσής, ό Καλλιβούρσης, ό Παρμενίδης, ό Θαλειδής, ό Παπάζογλους...

Ω! σεις καταπληκτικά όνόματα τών άγνώστων που έχάθητε εις τό κενόν, ώραιαί όρμαι που άπελήξατε εις τό μηδέν, στιγμιαίοι σπασμοί γηραιών νεύρων, σεις που έδέσατε εις μέτρα τας σελίδας τών έρωτικών έπιστολαρίων, και σεις που είπατε τας ιδιωτικές σας ύποθέσεις εις στίχους, και σεις που έσπείρατε ρίμας εις τους άγρους... Άν ή επανάστασις ένός Σολωμού και ένός Βηλαρά και ένός Χρηστοπούλου έσάλπιζεν ένωρίτερα τό έωθινόν, αν ό βραχνάς του δασκαλισμού δέν έσφιγγε τόσον δυνατά την άναπνοήν τών γενεών, ποία βλάστησις και ποία άνοιξις θα έχύνετο τώρα από αυτήν την Άνθολογίαν, μέσα εις την όποιαν κοιμάται τον ύπνον του ματαίου τόση τέφρα...

ΤΟ ΚΟΣΜΗΜΑ

ΕΝ ΓΑΛΛΙΑΙ

Κατὰ τὰ τελευταία ἔτη ἡ κοσμηματικὴ τέχνη ἐν Γαλλίᾳ προώδευσεν ἐπαισθητῶς. Ἀπέβαλε τὰ παλαιὰ καὶ ἠκολούθησε δρόμον νέον καὶ εἰς τὴν ἔμπνευσιν καὶ εἰς τὴν τελειότητα τῆς ἐργασίας. Στοιχεῖα, ἀντληθέντα ἀπὸ πηγᾶς παλαιᾶς καὶ περιβληθέντα τὴν χάριν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος καὶ τὸ δεσπότην τοῦ νέου, ἀπέτελεσαν τὴν νέαν τέχνην.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, μέχρις ἀκόμῃ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1889, ἡ αὐτὴ τεχνοτροπία εἰς τὸ κόσμημα, ἡ ἐπίδειξις ἀπλῶς τοῦ ἀδάμαντος καὶ τῶν πολυτίμων λίθων ὅσω δυνατόν μεγαλειώτερας ἀξίας καὶ σπανιότητος, ἀδιαφοροῦσα περὶ τὰ λοιπὰ. Τίποτε νέον. Ἡ ἰδία ἀρχὴ πάντοτε, τὸ ἴδιον πνεῦμα τοῦ πλοῦτου, μόνον αὐτοῦ, παρουσιαζομένου εἰς σχῆμα ἀνθους, πτηνοῦ κλπ. ἐκ τῶν στιλπνοτέρων καὶ βαρυτιμωτέρων ἀδαμάντων. Ἀλλ' ἡ τέχνη, ἡ ἀληθινὴ τέχνη, ἡ κερδίζουσα καθ' ἡμέραν ἔδαφος εἰς πᾶν ὅ,τι μᾶς περιβάλλει, καὶ εἰς τὰ πρακτικώτερα ἀκόμῃ ἀντικείμενα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὤφειλε κατὰ μεγαλειότερον λόγον νὰ λάβῃ τὴν πρέπουσαν θέσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν κοσμημάτων.

Ἡ ἀρχαιοῦς παρέσχεν εἰς τοὺς νεωτέρους τεχνίτας νέα στοιχεῖα. Οἱ θησαυροὶ τῆς αἰγυπτιακῆς τέχνης, τῆς ἑλληνικῆς, τῆς φλωρεντινῆς, τῆς βυζαντινῆς ἢ λαμπρότης, τὰ λεπτεπίλεπτα θαύματα τῆς ἰαπωνικῆς ἠνοιξαν νέους δρόμους εἰς τὴν τέχνην τοῦ κοσμήματος. Τὰ διάφορα σχήματα αὐτῶν, ἐγκαταλειπομένων τῶν παλαιῶν, ἔδωκαν ἀρχὴν εἰς νέους συνδυασμούς παραδόξους καὶ τολμηρούς, πολλάκις ὅμως καὶ ἐμπνεύσεως νοσηρᾶς. Οἱ περιφρονημένοι μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων, τὰ μιλτωμένα κοσμήματα, τὰ ἀκμάσαντα κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ τὴν Ἀναγέννησιν, ἐγκαθίστανται καὶ πάλιν εἰς τὸν θρόνον τῶν καὶ στολιζοῦν τὰς ὠραίας κομ-

μώσεις, τοὺς λευκοὺς λαιμούς, τὰ κρινοδάκτυλα χεῖρα τῆς παρισινῆς καὶ ἐκείθεν, ἀπὸ τὴν πρωτεύουσιν αὐτὴν τοῦ νέου καὶ τοῦ ὠραίου, διαδίδονται κατὰ κανόνα εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Καὶ οὕτω ἀναλαμβάνουν καὶ πάλιν τὸ πρότερον γόητρον τὰ μέχρι τοῦδε παρημελημένα περιλαίμια, αἱ πόρπαι, αἱ κτέναι, τὸ σμάλτο, οἱ μικροτέρας ἀξίας λίθοι, ἐν γένει ἡ ποικιλία τῶν χρωμάτων. Ἐγκαταλείπονται αἱ ἀπλαῖ γραμμαὶ τοῦ χρυσοῦ, αἱ χρησιμεύουσαι ἀπλῶς εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἀδάμαντος. Καὶ ὁ τεχνίτης τῶρα εὐρίσκει στάδιον ν' ἀναπτύξῃ ὅλον τὸν πλοῦτον τῆς φαντασίας του. Ἡ βασιλεῖα τοῦ ἀδάμαντος πίπτει διὰ νὰ μείνῃ κτῆμα τῶν νεοπλοῦτων καὶ διὰ νὰ κυριαρχήσῃ ἡ τέχνη, ἡ χάρις, τὸ ὠραῖον. Ἀπὸ τὸν κόσμον δὲν θὰ λείψῃ ἡ δουλικὴ λατρεία τοῦ χρυσοῦ τοῦ λάμποντος· ἀλλ' ἡ ἀριστοκρατία ἢ ἀληθινή, τοῦ πνεύματος, θὰ διδῇ πάντοτε τὸ σύνθημα εἰς τοὺς δυναμένους νὰ αἰσθανθοῦν τὸ καλόν.

Ἄλλ' ὅ,τι λείπει ἀπὸ τὴν τέχνην αὐτὴν καὶ ἠμποροῦσεν ἴσως νὰ θεωρηθῇ προσωρινή, συρμὸς μόνον, εἶναι ὁ ρυθμὸς, ὁ χαρακτήρ. Βλέπομεν πολλάκις ἐν κόσμημα νὰ παριστᾷ ὠρισμένον ἄνθος π.χ. πιστῶς ἐκ τῆς φύσεως ἀντιγραμμένον. Ἄλλ' ἡ ἀντιγραφὴ αὕτη δὲν προσδίδει κανένα χαρακτήρα διακοσμητικόν. Τὸ ἄνθος, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀποτελεῖ τὸν ὠραιότερον διακόσμον ἐπὶ τοῦ στηθοδέσμου ἢ τῆς κομμώσεως γυναικός, ἀλλ' ἐν ἄνθος τεχνητὸν εἶτε ἐπάνω εἰς κόσμημα, εἶτε ζωγραφισμένον εἰς τοῖχον, ὅσον τέλειον καὶ ἂν ἦναι, τότε μόνον παρέχει ἐνδιαφέρον, ὅταν ὁ τεχνίτης προσδώσῃ εἰς αὐτὸ κάποιον ρυθμόν.

Ὅπως δὴποτε ἡ τέχνη τοῦ κοσμήματος εἰσέρχεται εἰς νέον δρόμον, ὁ ὁποῖος βέβαια θὰ ὀδηγήσῃ τοὺς καλλιτέχνους εἰς δημιουργίαν νέων πραγμάτων, σύμφωνα μὲ τὰς τάσεις καὶ τὸ πνεῦμα τῆς σήμερον.

ΑΓΑΘΩΝ ΦΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ. Ὅταν φιλοξενούμεν, ἀναπνῶν καὶ τι ἐκ τοῦ βάθους μας, τὸ ὅποιον μᾶς δίδει τὸν ἑλληνικὸν τύπον. Ἐμεθεαίοντως φιλόξενοι καὶ διὰ τὸν καλὸν ξένον, καὶ διὰ τὸν Γαλλικὸν θίασον, καὶ διὰ τὸν φίλον ποῦ ἐρχεται ἀπλῶς νὰ μᾶς χαιρετίσῃ, καὶ δι' ἐκεῖνον ποῦ θέλει νὰ μᾶς κλέψῃ τὰ μυστικά τοῦ κράτους, καὶ δι' ἐκεῖνον ποῦ ἐρχεται ὑπὸ τὴν προστασίαν μας νὰ πειράξῃ ἕνα ξένον βασιλέα. Τὸ ἀπόσταγμα ὅλων αὐτῶν εἶνε ὅτι ἠκολοῦθήσασιν πιστὰ τὴν παράδοσιν τῆς φιλογίας τῶν πατρικῶν ἐστίων ποῦ ἠναπτον διὰ τὸν ξένον, ὅτι ἡ φιλοξενία μας ἔχει τόσον ποῖσιν, ὅσον ἔχουν καὶ τὰ προκτῆρα μεταξωτὰ μᾶς κόρης, τὰ ὅποια εἰς ἐπαρχιακὸν ὅπιτι τῆς Ἑλλάδος στρώνουν τὴν κλίνην καὶ σωθεύονται περὶ αὐτῆς διὰ νὰ κοιμηθῇ ὁ ξένος. Ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε τόσον γλυκὺ παιδίον διὰ πολλὰ πράγματα, οἱ τριακόσιοι ξένοι μας δὲν εἶνε δυνατόν παρὰ νὰ χορτάσουν καλωσύνην. Ἀλλὰ αἱ καλωσύνη ποῦ θὰ κάμουν καὶ αὐτοὶ εἰς ἡμᾶς—μία ἐξ αὐτῶν εἶνε καὶ ἡ ἐνεσις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, διότι ἐπαρακοιμήθημεν ἐσχάτως—εἶνε ὄχι ὀλιγώτεροι. Καὶ ἀναφέρω μίαν πρόχειρον, τὰ ὠραία λόγια ποῦ θὰ εἴπουν διὰ τὴν πρωτεύουσιν τῆς Ἑλλάδος. Μήπως νομίζετε ὅτι ἡμεῖς τὴν γνωρίζομεν τὴν πόλιν ποῦ κατοικοῦμεν; Ἡμεῖς γνωρίζομεν μόνον τὴν ἀσχυ-

μίαν τῆς, καὶ ἐκεῖνον ποῦ δὲν ἔχει ἀκόμῃ. Οἱ ξένοι γνωρίζουν μόνον τὴν καλλονὴν τῆς. Πόσα μυστικά ὠραιότητος θὰ ἀποκαλύψῃ αὕτη ἡ πόλις πρὸς τοὺς τριακοσίους ξένους! Ἄς τοὺς ἐρωτήσωμεν, νὰ τὰ μάθωμεν. Εἶνε μυστικά τὰ ὅποια κρύπτουν αἱ Ἀθῆναι διὰ νὰ μὴ τὰ μάθωμεν ἡμεῖς—οἱ κάτοικοι—οἱ ἐχθροὶ τῆς—καὶ τὰ προσθέσωμεν ἀφελέστατα εἰς τὸ παθητικόν τῆς.

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΕΛΟΣ. Ζεῦρετε διατὶ θέλω νὰ ὀμιλήσω. Ἡ δὲν ἐμάθατε τὸ ἄθλιον τέλος ἐνὸς βασιλέως εἰς τὴν Ἑλλάδα; Εἰς τὸν νομὸν Ἡλείας πρὸ ἡμερῶν συνελήφθη μὲ παγίδα μία τίγρις. Λέγουσιν ὅτι ἦτο μάλλον «Λύγξ Ἡρισός», ἀλλ' αὐτὸ μοῦ εἶνε ἀδιάφορον. Ἀρκεῖ ὅτι ἦτο θηρίον ἐκ τῶν ἡγεμόνων τῆς γῆς, καὶ χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ καμμία βιαία κλιματολογικὴ μεταβολή, εὐρέθη εἰς τόσον φαλακρὰν χώραν μόλις σώζουσαν πλέον ὀλίγα δάση διὰ νὰ μένουν μετὰ στενοχωρίας οἱ Θεσσαλικοὶ λύκοι. Τὸ μυστήριον τῆς ἐμφανίσεώς του δὲν ἐξηγήθη. Ὑπέθεσαν ὅτι ἐδραπέτευσεν ἀπὸ διερχόμενον ἐπὶ ἀτμοπλοίου θηριοτροφεῖον.

Καὶ αὕτη ἡ Μεγαλειότης, ἡ ὅποια κατέπεσεν ἀπὸ πράσινα βασίλεια, ἀγνωστον πῶς οἰκοδομημένα ἀπὸ τὴν φύσιν, ἡ ὅποια ἐδόθη ταπεινὴ εἰς τὰς φυτικὰς χαμηλότητας τῆς Ἑλλάδος, ἐφανεύθη ἀπὸ χωρικοὺς ὡς λαγός. Δὲν ἦτο αὐτὸ μόνον. Τὸ δέρμα του ἐπωλήθη ἀντὶ 15 δραχμῶν! Δεκαπέντε δραχμαὶ διὰ μίαν πορφύραν; Κλαύσατε.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

Η ΓΕΝΕΘΛΙΟΣ τοῦ Πῶλ δὲ Κῶκ, ἀνήγειρος χαλκῶν ἀνδριάντα εἰς τὸν ἐλαφρὸν καὶ εὐθυμὸν μυθιστοριογράφου, ὅστις ἐκίνησεν εἰς παιδρότητα γενεᾶς ὀλοκλήρους, ἡ δὲ γαλλικὸς τύπος εἶνε πλήρης ἀνεκδότων σχετικῶν πρὸς αὐτόν.

Φαίνεται ὅτι ἦτο αὐταρχικός, στρυφνός, ἀλλ' ἐντιμύτατος. ἔβλεπε συμβληθῆ μετ' ἑνα ἐκδότην νὰ τῷ παρέχη ἕξ μυθιστορήματα τὸ ἔτος ἀντὶ 8,000 δραχμῶν. Ὁ Πῶλ δὲ Κῶκ ἐτήρησε τὸν λόγον τοῦ. Ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη ἐλάμβανε μόνον τὸ συμφωνηθὲν ποσόν, ἐνῶ οἱ ἐκδοταὶ τοῦ ἐπλοῦτου.

Ἡ δημιουργικὴ του φαντασία δὲν ἦτο ἰσχυρά. Ἡναγκασμένος νὰ παραγγῆ ἐπανελάμβανε τὸ αὐτὸ μυθιστόρημα μετ' ἄλλα πρόσωπα ἢ εἰσοδηματίας, ἢ φοιτητής, ἢ γριζέτα, ἢ προγαστρὸν τοξιστῆς ἐπανερχόνταν εἰς τὰ ἔργα του. Τὸ ὄψος του εἶνε ἐντελὸς χαλαρὸν καὶ ἀγμέλητον. Ὁ Πῶλ δὲ Κῶκ ἔγραψε καὶ δύο συλλογὰς ποιημάτων, σπανίας σήμερον, τὰ ἔμμετρα *Διηγήματα* καὶ τὰς *Φυσαλλίδας τοῦ σάπικου*.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ ΒΑΡ, εἰς τῶν εὐφροσύνων, τῶν πρωτοτυπιωτέρων καὶ νεωτεριστικωτέρων χρονογράφων, τῶν γραφόντων εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν, εἰς τὸ τελευταῖον βιβλίον του *Μόρφωσις* (*Bildung*), περὶ τοῦ ὅπου εἶνε λόγος καὶ ἐκτὸς τῆς Αὐστρίας, γράφει περὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης: «Ἡμεῖς οἱ αὐστριακοὶ, λέγει, κατὰ τύχην γράφομεν εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐχομεν ἄλλα νεῦρα, ἄλλας αἰσθήσεις καὶ πνεῦμα ὅπως διάφορον τοῦ τῶν Γερμανῶν. . . Οἱ Γερμανοὶ ὅστινες ζοῦν μεταξὺ μας δὲν θέλουσι νὰ λέγονται Αὐστριακοὶ, οὐδὲ οἱ Αὐστριακοὶ νὰ λέγονται Γερμανοί. Οἱ Αὐστριακοὶ θέλουσι νὰ διατηρήσουσι καλὰς σχέσεις μετ' τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλουσι πολλὰ, ὅπως καὶ μετ' τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν, ἀλλὰ δὲν ἀποκορύπτουσι δι' αὐτοὺς τὴν γερμανικὴν φιλολογία εἶνε ξένη φιλολογία δὲν θὰ εὐρουν ποτὲ εἰς αὐτὴν τὸ τελευταῖον μυστικὸν τῆς ὑπάρξεως τῶν τῶν ἀριστῶν τῆς ἰδιοφυίας τῶν».

Ὡς ἦτο ἐπόμενον, οἱ λόγοι οὗτοι ἐξήγειραν τὰ νεῦρα τῶν ὀπαδῶν τοῦ παγγερμανισμοῦ, καὶ ὁ Βάαρ ὑπέστη πολὺ σφοδρὰς ἐπιθέσεις.

Εἰς ΘΑΥΜΑΣΤΗΣ τοῦ Μοντεσκίου συνέλεξε μετὰ ἐθρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ ἐδημοσίευσεν πολλὰς χειρογράφους σημειώσεις τοῦ διασήμου συγγραφέως τῶν «Περσικῶν ἐπιστολῶν». Πολλὰ τῶν σκέψεων τούτων διακρίνονται διὰ τὴν οὐδέτητα τῆς παρατηρήσεως καὶ τὴν ἀγγίνοιαν τῆς διατυπώσεως. Ἴδου δύο ἐξ αὐτῶν: «Τὸ πνεῦμα τῆς συνδιαλέξεως εἶνε ἰδιαίτερον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον συνίσταται εἰς βραγεῖς συλλογισμοὺς καὶ παραλογισμοὺς. — Ἐπ' ὅσον ἀπαιτοῦμεν περισσότερα ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς, ἀπαιτοῦμεν ὀλιγώτερα ἀπὸ τοὺς κριτικούς».

Ὡς ΓΝΩΣΤΟΝ ὁ Ἐδμόνδος Δὲ Ἀμίτσης ὁ ἄλλοτε ἀξιωματικὸς καὶ ὑπέρμαχος τῆς στρατοκρατίας, ὁ ἄκρως συντηρητικὸς, ἐγενεῖν ἀπὸ τινος ἐνθουσιώδους ὑπέρμαχος τῶν κοινωνικῶν ἰδανικῶν. Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀπορίαν περὶ τῆς ριζικῆς ταύτης μεταβολῆς, εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις τοῦ γνωστοτάτου καὶ παρ' ἡμῖν Ἰταλοῦ συγγραφέως τῆς Κοιν-

σταντινουπόλεως καὶ τῶν στρατιωτικῶν διηγημάτων εὐρίσκειν εἰς τὸ πρὸ μικροῦ ἐκδοθὲν ἔργον του «*Lotte civili*». Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Δὲ Ἀμίτσης μετὰ πυρῶδους ἐγλωττίας ὁμιλεῖ περὶ τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς σήμερον καὶ δικαιολογεῖ τὴν μεταβολὴν τῶν φρονημάτων του.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΟΦΕΤΟΥΑ. Περὶ τοῦ βασιλέως τούτου, ὁ ὁποῖος, ὡς θὰ ἐνθυμῶνται οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν, ἐγένετο ὁ ἥρωας τοῦ τελευταίου ἐν τοῖς «*Παναθηναίοις*» δημοσιευθέντος ἔργου τοῦ κ. Ν. Ἐπισκοποπούλου «*Ἐρημὸς Ψυχῆς*», ἔγραφε ποτὲ ὁ Ed. Rod: «Ὁ βασιλεὺς Κοφετούα εἶνε πρόσωπον ἀρίστου ὄλου αὐθεντικότητος, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ἡγεμόνων, οἱ ὁποῖοι προσέβησαν εἰς πέραν τοῦ δέοντος ἀναρμόστους ἐπιγαμίας. Τ' ὄνομά του δὲν εὐρίσκειται ποσὸς εἰς τὰ λεξικά, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὰ ἐγχειρίδια τῆς ἱστορίας. Πότε ἔζη; Ἄγνωστος τελείως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ βασιλέως Artus, ὁποῖος ἦτο, ἴσως καὶ πρὸ αὐτοῦ. Εἰς ποῖον τόπον ἐβασίλευεν; Οὐδὲ αὐτὸ ἠξεύρω. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ βασιλεῖόν του ἔκειτο εἰς τὴν χώραν τῆς Οὐαλλίας ἢ εἰς τὴν Ἀρμυρικὴν, διότι βεβαίως θὰ ἐνεφεροῖτο τοῦ ἰδανισμοῦ τῆς Βρετανίας. Τ' ὄνομά του δὲν ἐπέζησεν ἢ χάρις εἰς ἐν καὶ μόνον ἐπεισόδιον, εἰς ἐκεῖνον πιθανῶς τὸ ἐπεισόδιον τοῦ βίου του, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὀλιγώτερον ἐβασίλευε ὅπως μεταβίβασθῆ τ' ὄνομά του εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. — ἂν ὑποθεθῆ ὅτι ὁ ἡμιθάραρος οὗτος ἔσχε ποτὲ ἰδέας δόξης. Τοιαῦτα αἰ ἰδιοτροπίαί τῆς μυθικῆς παραδόσεως, ἢ ὅποια εἶνε περὶ τοῦ ὅς ἡ ἱστορία ἰδιοτροπία. Ὁ βασιλεὺς Κοφετούα πιθανῶς ἐπετέλεσεν ἄλλους, ἐνίκησεν εἰς μάχας, ἀνεδείχθη σοφὸς νομοθέτης, ἀνήγειρεν ἀνάκτορα, καὶ πάντα ταῦτα ἐλησημονήθησαν. Ἀλλὰ ἐνυμφεῦθη μίαν ἐπαίτιδα ἀρκεῖ τοῦτο ὅπως ἡ ποίησις τὸν μνημονεύη, ὅπως ἐξάγη τ' ὄνομά του ἐκ τῆς λήθης, ὅπως μυρῶν τὴν μνήμη του.

Ὁ Tennyson ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὸν ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα του «*Ἀγγλικά Εἰδιύλλια*». Εἶνε συντομώτατον καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἐσταύρωσεν ἐκεῖνη τὰ χέρια ἐπάνω εἰς τὸ στήθος ἦτο ὠραιότερα ἢ ὅσον αἱ λέξεις ἡμποροῦν νὰ παραστήσουσι: γυμνόπους, ἢ ἐπαίτις ἐπροχώρησε πρὸς τὸν βασιλέα Κοφετούα. Μετ' τὴν πορφύραν καὶ τὸ στέμμα ὁ βασιλεὺς κατήλθε διὰ νὰ τὴν προσαγορεύσῃ» «*Καθόλου παράδοξον, εἶπον οἱ μεγιστάνες, διότι εἶνε ὠραιότερα τῆς ἡμέρας.*»

«*Καθὼς λάμπει ἡ σελήνη εἰς συννεφώδη οὐρανόν, τοιαύτη ἐπεφάνη ὑπὸ τὰ πενιχρά τῆς ἡμέρας ὁ εἰς ἐξῆς τὴν ὠραιότητα τῶν ποδῶν τῆς, ἄλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς, ἄλλος τὴν κόμην τῆς τὴν ζοφώδη ἢ τὴν ὄψιν τῆς τὴν ἰλαρὰν. Τόσῳ πρῶτον πρόσωπον καὶ τόση ἀγγελικὴ χάρις, ποτὲ δὲν ἐφάνησαν εἰς ὄλον τὸν βασιλεῖον. Ὁ Κοφετούα ὤμοσε τὸν βασιλικὸν τούτου ὄρον: «Ἡ ἐπαίτις αὕτη θὰ γίνῃ βασίλισσά μου!»*»

Ἐίδομεν ἐν Παρισίοις, ὅπου καὶ ἐξετέθη, τὸ θαυμαστὸν pastel, τὸ ὁποῖον τὸ χαριτωμένον αὐτὸ ποίημα ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Burne-Jones, ὁ ὁποῖος, φρονῶ, δὲν γνωρίζει περὶ τοῦ βασιλέως Κοφετούα τίποτε περισσώτερον ἀπὸ ὅ, τι ἀνωτέρω ἔδαβάσατε. Περιέβαλεν αὐτὸν διὰ θώρακος ἀμαυροῦ, τοιοῦτου, ὁποῖον ἔφερον οἱ ἰππῶται οἱ ἀνήκοντες εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν τῆς τῶν μύθων, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν

οἱ μονάρχαι ἐπέζητουν ἤδη νὰ συνάπτουν πολιτικούς γάμους: ἔπειτα τὸν ἐτοποθέτησε γονυπετῆ, ἐν ἐκστάσει, πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἐπαίτιδος, τὴν ὁποίαν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ θρόνου του ἢ ὠραία ἐπώδυνος ὄψις τῆς ἀτυχοῦς κόρης ἐκφράζει τὰς μακρὰς τῆς οὐδύνας, αἱ ὁποῖαι τὴν κατέστησαν ἴσως ἀνίκανον ν' ἀπολαύσῃ τὴν ὑπεράγαν βραδέως ἐπελθοῦσαν εὐτυχίαν: οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἐν τοῖς ὁποίοις αἰωρεῖται ἐπιμόνος ἢ ἀγωνία, φαίνονται λέγοντες ὅτι φοβεῖται, ὅτι μόλις ἐννοεῖ, ὅτι δὲν θὰ δυναθῆ ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἐκστασιν τοῦ βασιλικοῦ λατρου, ὁ ὁποῖος μένει γονυκλινὴς πρὸ αὐτῆς. Καὶ τὸ ὄλον ἔργον ἀποπνέει οὕτως ἀδελφὸν ποῖαν βαθεῖαν αἰσθησὴν μελαγχολίας μαλακωτάτης, φίλτρου κατανοητικῆς, ἔρωτος δειλοῦ καὶ ἠττημένου: εἶνε ἐκ τῶν πρώτων ἀτίνα παρέσχον εἰς τὸν Burne-Jones ἐπιτυχίαν ἀναμφισβήτητον παραμένει δὲ ἐν ἐκ τῶν ὠραιωτάτων του.

Οὕτως ὡστε ὁ βασιλεὺς Κοφετούα εἶνε ἀθάνατος. Ἡ εἰρηνικὴ του δοξὰ καθιερώθη ὑπὸ τῆς τέχνης καὶ τῆς ποιήσεως. — τοῦθ' ὅπερ ἀντισταθμίζει, φρονῶ, πληρέστατα τὴν σιωπὴν τῆς ἱστορίας. Ὁ ἀβέβαιος θρύλος του παρορμᾷ εἰς ῥέθυμα πνεύματα εὐμένη, τὰ ὁποῖα θὰ ἤθελον νὰ τὸν γνωρίσουσι καλλίτερα. ἴσως δὲν θὰ ἐκέρδιζαν τίποτε: ἴσως ἢ μνηστεία του ἦτο ἢ μόνη θελκτικὴ πρᾶξις τῆς βασιλείας του καὶ τοῦ βίου του, ὁ ὁποῖος ἐγένετο πάλιν ἔπειτα ὅ, τι ἤδύνατο νὰ εἶνε ὁ βίος ἡγεμόνων τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀγωνιζομένου ἀκαταπαύστως κατὰ παντοειδῶν ἐπιδρομῶν, νικῶντος ἐναλλάξ καὶ ἠττωμένου, θνήσκοντος συνήθως θάνατον βίαιον. Οὕτως ἐζησαν οἱ πλείστοι τῶν συγχρόνων του, τοὺς ὁποῖους οὐδεὶς ἐνθυμεῖται, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδένα ζημιῶ. Οὕτως ἐζησεν ἴσως καὶ αὐτὸς οὗτος, ὅταν ἔπαυσε πλέον ἢ ἐρωτικὴ του ἐκστασις, ἥτις καὶ μόνη μᾶς κάμνει νὰ ἐνδιαφερώμεθα ἀκόμη ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν εἰδικὸς τις ἱστορικός, σοφώτατός τις ἀρχαιοδίφης ἔχη ἀκριβεστέρως πληροφορίας ὅσον ἀφορᾷ τὸν βίον αὐτοῦ, τὸν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀνακοινώσῃ τὰς πληροφορίας του! Ἐχει ἀνάγκην ἀβεβαιότητος ἢ ποιήσις: ἀφοῦ εἰς βασιλεὺς ἐπραξέ τι πλέον καὶ κάλλιον ἢ νὰ νυμφεῦθῃ ποιμενίδα νυμφευθεῖς μίαν ἐπαίτιδα, ἂς ἀποφύγομεν ἐπιμόνος νὰ ἐμβαθύνωμεν πλείοτερον ἢ ἄς μὴ ἐπιζητήσωμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἱστορίαν του.

ΒΟΥΚΙΝΙΑΝΑ. Ἐκ τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον συγγράμματος τοῦ Β. H. Gausseron, τὸ ὁποῖον φέρει καὶ τὸν ὑπότιτλον «*Σημειώσεις βιβλιολόγου*», καὶ τὸ ὁποῖον εἶνε συλλογὴ τῶν περιεργωτέρων καὶ χαρακτηριστικωτέρων γνωμῶν καὶ ἀνεκδότων, ἀτίνα ἀφορῶσι τὰ βιβλία, παραθετομεν σκέψεις τινὰς φιλοσόφων καὶ μεθυγράφων περὶ τοῦ πρὸς τὰ βιβλία ἔρωτος καὶ τῆς σωτηρίου ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ταῦτα ἀσκούσι.

«Ἐξαιρέσει τοῦ ζῶντος ἀνθρώπου, οὐδὲν θαυμαστότερον τοῦ βιβλίου. Εἶνε μῆνυμα πεμπόμενον πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ἀπὸ ἀνθρώπινα ὄντα τὰ ὁποῖα οὐδέποτε εἶδομεν, τὰ ὁποῖα ἐζησαν ἴσως χιλιάδας λεύγας μακρὰν μᾶς καὶ τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις εἰς τὰ μικρὰ ἐκείνη φύλλα τοῦ χάρτου μᾶς ὀμιλοῦν, μᾶς τέρπουσι, μᾶς τρομάζουσι, μᾶς διδάσκουσι, μᾶς ἐνισχύουσι ἠθικῶς, μᾶς ἀνοίγουσι τὴν καρδίαν τῶν ὡς πρὸς ἀδελφούς».

KINGSLEY

«Ὁ διερχόμενος μέγα μέρος τοῦ χρόνου του ἐν μέσῳ τῶν ἀφθόνων πόρων μιᾶς βιβλιοθήκης, καὶ ὁ ὁποῖος δὲν ποθεῖ νὰ τὴν αὐξήσῃ ἔστω καὶ διὰ τῆς προσθήκης ἐνὸς καταλόγου, θὰ εἶνε πράγματι ἀναίσθητος ὡς ὄγκος μολύβδου. Θὰ εἶνε νωθρὸς ὡς τὸ ζῶον τὸ ἐπικαλούμενον ὀκνηρόν, τὸ ὁποῖον ἀπώλετο ἐπὶ τοῦ δένδρου ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀνερρίχθη, ἀφοῦ ἐξήντησε πάντα τὰ φύλλα αὐτοῦ».

ISAAC DISRAELI

«Οἱ ἀγοράζοντες βιβλία μόνον καὶ μόνον διότι ἐξεδόθησαν ἀπὸ διάσημον ἐκδότην, καθὼς πράττουσι μερικοὶ οἱ ὁποῖοι δὲν τὰ χρησιμοποιοῦν, ὁμοιάζουσι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ ἠγόραζεν ἐνδύματα μὴ ἐφαρμοζόμενα εἰς τὸ σῶμά του, μόνον καὶ μόνον διότι κατασκευάσθησαν ἀπὸ διάσημον ῥάπτῃν».

POPE

«Δός μοι, Θεέ μου, ἔλεγέ τις ἀπὸ τοὺς παλαιούς, οἶκον πλήρη βιβλίων καὶ κήπον πλήρη ἀνθέων. Θέλετε ἐν πρότυπον πάσης ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος; Προσβλέψατε τὸν δυστυχῆ, ὁ ὁποῖος πωλεῖ τὰ βιβλία του. *Bibliothecam vendit!*»

JULES JANIN

«Ὁ συλλέκτης βιβλίων πρέπει, κατὰ τὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔχω περὶ αὐτοῦ, νὰ ἔχη τὰ ἐξῆς προσόντα. Ἐπιθυμίαν ἀποκτήσεως, ἀνεσιν, πλοῦτον, νοῦν κριτικὸν καὶ ἐπιμονήν. Τὸ συλλέγειν βιβλία ἐνδεχόμενον νὰ ἔχη καὶ τι τὸ γελοῖον καὶ ἐκκεντρικόν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους εἶνε στοιχεῖον ἀναζωογονήσεως ἐν κοινωνίᾳ στιγμιατισμένην διὰ τοσοῦτων αἰτίων διαφθορᾶς».

GLADSTONE

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ τοῦ Θεάτρου Νεαπόλεως παρεστάθη ἡ ἔμμετρος τραγωδία «*Διδῶ*» τοῦ κ. Πολυβίου Δημητρακοπούλου. Περὶ τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐκρίθη διαφόρως ὑπὸ τοῦ ἡμερησίου τύπου, θὰ γράψῃ προσεχῶς ὁ ἐπὶ τῶν θεατρικῶν συνεργάτης μας μετὰ τῆς συνήθους του ἀμεροληψίας.

Η «ΚΥΑΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ», τὸ γνωστὸν γαλλικὸν περιοδικόν, εἰς τὸ τεύχος τῆς 10^{ης} Αὐγούστου ἐρωτᾷ τοὺς δραματικούς συγγραφεῖς περὶ τῆς «τέχνης» τῶν.

Ὁ Παῦλος Ἐρβὲ ἀπαντᾷ: «Τὸ θέατρον ἐπιστρέφει εἰς εὐτυχὴ ἀπλοποίησιν, καὶ ἡ τραγωδία ἀπαλλαγθεῖσα τῶν ἐπισήμων τῆς μορφῶν ἀναγεννᾶται, νέα, ἀνευ πέπλου, ἀνευ πομπῆς, λογικευσμένη καὶ πεζή. Ἀπέριπτα πάν ὅ, τι βλέπτει τὴν ἐγκρατῆ ἐκθεσιν ἐνὸς γεγονότος, ἀπεμάκρυνα πᾶν εὐάρεστον ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον θὰ παρέσυρε τὴν δρᾶσιν ἐκτὸς τοῦ ἀσπυροῦ πλαισίου τῶν λογικῶν ἀναπτύξεων, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ διέκοπτε τὴν ἀπαραίτητον ἀλληλουχίαν τῶν γεγονότων. Λοιπὸν: σκηνογραφικαὶ διακοσμήσεις μόνον αἱ ἀπαραίτητοι, ἀποφυγὴ πάσης «σκηνῆς» ὅταν δύναται νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ ἡ διήγησις, παντὸς τεχνητοῦ προσώπου

ένσαρκώνοντος μίαν εκ των ψευδών εκείνων αντίληψεων, εις τας οποίας ευχαριστείται το κοινόν.

« Επειδή φρονώ ότι η νεωτέρα τραγωδία πρέπει να προσπαθήση να διδάξη τον θρίαμβον του ανθρώπου επ' εαυτού και την εγκαρτέρησιν εις την άτελη ζωήν, δια τούτο απέφυγα τας αυθαίρετως αισιόδοξους λύσεις — την τιμωρίαν της κακίας και την άμοιβήν της άρετης — ή τους επικαιρούς θανάτους, οτινες εκβάλλουν τόσον ευστόχως εκ του μέσου εις την τελευταίαν πράξιν τους ανθρώπους οτινες μάς ήνώχλουν, και παρέχουν κατ' αυτόν τον τρόπον τον θάνατον του άλλου ως λύσιν των προβλημάτων της ζωής. Διότι δε ήρνούμεθα να κόψωμεν πάσαν δυσκολίαν του καθήκοντος, του έρωτος ή του χρήματος δια της πεπαλαιωμένης ψαλίδος της θεατρικής Μοίρας, το νεώτερον θέατρον επεκλήθη, — ω ειρωνεία! — θέατρον άπισιόδοξον, αισιόδοξον δε θέατρον μένει το των προκατόχων μας, το όποιον με την Φρού-φρού, την Κυρίαν με τας Καμελίαις και εν γενει όλα τα έργα του Δουμᾶ είνε άπέραντον κοιμητήριον.

« Επειδή ήρνήθην να προσαγάγω εις το κοινόν την άγονον ψευδή αντίληψιν, δια τούτο άπέρριψα από όλα τα δράματά μου το αυθαίρετως συμπαθητικόν πρόσωπον, το όποιον εις το θέατρον αποτελεί την χαράν του κοινού και την επιτυχίαν του έργου. Ηθέλησα τύπος μέσης τινός ανθρωπότητας, ανθρώπου πράττοντας, όπως όλοι μας το καλόν ή το κακόν κατά τα όρμέμφυτά μας, περιοριζόμενα από την άγωγήν.

«Το μονοκόμματον πρόσωπον, το όλον καλόν ή όλον κακόν, μένει εν τῷ θεάτρῳ μία των χειριστων απαιτήσεων του κοινού. Εις την προσπάθειάν μας να επανέλθωμεν εις την κλασικήν τραγωδίαν έχομεν ν' αντιπαλαίσωμεν κατά τινων αντιστάσεων του κοινού. Είνε πράγματι δύσκολον να ήγκλιματίσωμεν εις το θέατρον την τραγωδίαν, δηλαδή το δράμα άνευ κομικῶν στοιχείων. Άλλοτε το θέατρον έξη έξ δλίγων επιλέκτων — οι συγγραφείς εισγάζοντο δια κοινόν εύπατριδών ή πλουσίων οι όποιοι ήρχοντο να ζητήσουν εις το θέατρον φιλολογικήν τέρψιν. Σήμερον ένεκα των μεγάλων δαπανών εις τας οποίας υποβάλλεται δι' ενόκλια, δια τους καλλιτέχνας, την σκηνοθεσίαν, έχει ανάγκην κοινού ανανουμένου και πολυπληθοῦς. Το κοινόν τούτο ζητεί ψυχαγωγίαν εις το θέατρον. Ο Ωζιέ και ο Δουμᾶς εκ συγκαταβάσεως προς αυτό εισήγαγον εις όλα τα δράματά των το κωμικόν πρόσωπον, το όποιον δεν υπάρχει όχι μόνον εις τους τραγικούς του ΙΖ' αιώνος, άλλ' ούδέ εις τον Πονσάρ ή τον Δελαβίνιε».

ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ αναφέρει ότι ο Σκριβ περι το 1820, μετά τας πρώτας επιτυχίας του, έχασθίδρυσεν εις την οικίαν του εργοστάσιον κατασκευής δραμάτων, στηριζόμενος επί της αρχής της κατανόμης της εργασίας. Εξ έργάται ήρκουν να κατασκευάσουν εν βοιδεβίλ, ή δε παραγωγή του εργοστασίου έφθανεν εις εκατόν πράξεις το έτος. Η εργασία είχε κατανεμηθῆ ως εξής: α) Επινόησις της υποθέσεως β) διαγραφή του σχεδίου γ) κατασκευή του διαλόγου δ) κατεργασία των εύφωλογημάτων ε) στιχοποιήσις των ήσμάτων ζ) τελειωτική επεξεργασία την τελευταίαν ταύτην εργασίαν, αλλά ταύτην μόνην, εξετάζει ο Σκριβ.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΒΕΑΤΑ ΒΕΑΤΡΙΧ. «Εν των ωραιότερων έργων του Δάντε Γαβριήλ Ροσέτη, εν τῷ Έθν. Μουσείῳ του Λονδίνου, παριστῶν τον θάνατον της Βεατρίχης. Η Βεατρίχη, εν έκστάσει, κάθηται εις τον εξώστην του πατρικού της μεγάρου. Έχει πλησίον φαίνεται το άνακτορον όπου ο Δάντης διήλθε την νεότητά του πλησίον της άγαπημένης του. Ηρεμον νυχτερινόν φῶς χύνεται επί των υδάτων του Άρνου. Ο Έρωσ και η Έλπις συμβολίζονται με το πράσινον και έρυθρόν χρώμα του φορέματος της Βεατρίχης. Η Βεατρίχη προαισθάνεται τον πλησιάζοντα θάνατον και ζή από τούδε δια του πνεύματος εις κόσμον άλλον. Τα χέρια της φωτίζει ούράνιον φῶς. Έπάνω εις τα γόνατά της φθάνει περιστέρα φέρουσα εις αυτήν λευκόν άνθος. Έναντι, προ του μεγάρου του Δάντου, ο Έρωσ συμβολίζων, νομίζεις, τον άγγελον του θανάτου. Κάτι το όνειρώδες, το μυστικοπαθές διαπνέει το έργον, ιδιον γνώρισμα του Ροσέτη.

Παντού εις τας εικόνας του είναι χυμένη άπλότης και ήρεμία. Τα πρόσωπά του είναι, νομίζεις, φανταστικά. Ούτε όμιλοῦν, ούτε κλαίουν, ούτε γελοῦν. Τα πάντα εκφράζουν με τα μάτια, τα μάλλον όνειρώδη και γοητευτικά μάτια, τα όποια παρουσίασεν η Τέχνη από των χρόνων του Λεονάρδου Δα Βίντσι. Εις όλας του τας εικόνας άνευρίσκεται η μορφή της Έλισάβετ Siddal, της συζύγου του ήν ελάτρευσε και η όποία απέθανε δύο έτη μετά τον γάμον των.

Τα σώματα ένίστε ανατομικῶς έσφαλμένα άλλ' η μεγάλη αξία του Ροσέτη είναι η ισχυρά δόνησις που μεταδίδουν τα έργα του εις τον θεατήν, η μέθη ή ναρκόνοῦσα, το αίσθημα του πόνου και της ήδυπαθείας εν ταυτῷ. Νομίζεις ότι εύρίσκεισαι εις άγνωστον χώρον, ώραιαν. Η τέχνη του είναι σταγῶν πολυτίμου αρώματος μαγεύουσα και μεθύσκουσα. Άνθησις χρωμάτων απομακρυνόμενη του φυσικού, άναζητούσα το ιδανικόν της τέχνης μακράν της ρεαλιστικής σχολής του Millais και άλλων.

Περί τον Ροσέτη, τον Burne Jones και άλλους συγκεντροῦνται οι νέοι Προραφαηλίται και με αυτούς ανατέλλει εις την Άγγλίαν Νέα Τέχνη. Η Ιταλική Αναγέννησις με την σφραγίδα της προσωπικότητός των. Άπλότης αισθήματος σχεδόν παιδική, προσλαμβάνουσα χάριν ύψιστην. Η άκριβής μελέτη των παλαιῶν διδασκάλων με την δημιουργικήν φαντασίαν των νέων αυτών ζωγράφων.

Ο πατήρ του Ροσέτη, Ιταλός, πρόσφυξ ένεκα πολιτικῶν λόγων εις Άγγλίαν, υπήρξε σχολιαστής του Δάντου. Εις τον νέον Ροσέτη ένπνευσθη υπό του πατρός του η λατρεία προς τον μέγαν ποιητήν. Τον Δάντην έγνωρίζεν όλον εκ μνήμης. Ητο διαρκής του σύντροφος. Το 1846, δεκαοκταετής, εισήλθεν εις την Βασιλικήν Ακαδημίαν. Σιωπηλός και ατημέλητος εις την περιβολήν του δεν έκαμνε καμμίαν εντύπωσιν. Άλλ' επί των φίλων του έξήσκει άκαταμάχητον έπρροήν. Ωχρός, ύψηλός και λεπτός. Τα μάτια του γεμάτα σκέψιν. Εις τα χείλη του έπλανῶτο μειδιάμα περιφρονήσεως προς τους πολλούς. Είχε, νομίζεις, την συναίσθησιν της ύπεροχής του.

Ο Ροσέτη άνεδείχθη ως ζωγράφος και ως ποιητής. Όλοι αι επιθέσεις των αντιπάλων του, αι όποια έπικραναν την ζωήν του καλλιτέχνου, εύθις μετά τον

θάνατόν του — 1882 — κατέπεσαν και ο Ροσέτη άνεκνήρυχθη εις των μεγάλων άνδρων της Άγγλίας.

ΑΓΩΝ ΠΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΤΕΧΝΗΣ. Το έργον αυτό του Γύζη άποτελει το μεταίχμιον των δύο περιόδων της τέχνης του. Είναι αι πρώται λάμψεις του πνεύματός του ζητούντος κάτι νέον, προσπαθούντος ν' άνοξη δρόμον μέσα εις τον εύρον όρίζοντα που άποκαλύπτεται εμπρός του.

ΑΠΕΘΑΝΕΝ εν Άλεξανδρεία εκ συγκοπής της καρδιάς ο Τήνιος γλύπτης Γεώργιος Βιτάλης εν ηλικία 63 έτών. Το έργον του έλληνος τούτου καλλιτέχνου ήτο μία διηνεκής άγωνία προς την ζωήν. Απογοητευμένος πάντοτε έξίχτει παρά της πατρίδος του την πνοήν της άγάπης ήν ούδαμου εύρισκεν. Έγκαταλειμμένος παρά πάντων εις πόλιν τόσον πολυάρθρωτον από ελληνικόν κόσμον, παρέδωκε το πνεύμα του μάρτυς και ούτος της συγχρόνου ελληνικής τέχνης. Έργα αυτού είνε ο προ του Πανεπιστημίου άνδριάς του Γιάδστωνος, και ο εν Άλεξανδρεία άνδριάς του Άβέρωφ.

ΕΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗ γερμανιστί μονογραφία υπό W. Fred περί του Giovanni Segantini, μετά πολλών εικόνων εν πολυτελεί έκδόσει. Ο Σεγκαντίνη βοσκόπουλο κατά τα πρώτά του έτη, διήλθε δύο έτη εις εν όρφανοτροφείον του Μιλάνου, από το όποιον έδραπέτευσε και εις το όποιον επανήλθε το έπόμενο έτος. Βραδύτερον επώλησε τα δύο χρυσά μετάλλια, τα όποια είχε λάβει, δια να ζήση, δια μέσου δε φρικτών στερήσεων άνεδείχθη ο μέγας ζωγράφος ο επιβάλλον τον θαυμασμόν. Ελάχισται λεπτομέρειαι είναι γνωσταί περί του βίου του Σεγκαντίνη, ο δε Φρέδ προσάγει αρκετάς νέας, τας οποίας συνέλεξε δια κοπιώδους έρεύνης. Ο συγγραφέας αναλύει επιμελῶς το έργον του προώρως αποθανόντος καλλιτέχνου.

ΥΠΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ πρόκειται να γείνη νέα έκδοσις της Άγίας Γραφής εικονογραφημένης, υπό των μεγαλειτέρων ζωγράφων του αιώνος όλων των έθνών, Burne Jones, Benjamin Constant, Puvis de Chavannes, Segantini, Liebermann κλπ. Αι μάλλον αντίθετοι σχολαι και τα ποικιλώτερα είδη της ζωγραφικής θά εύρίσκωνται άδελφωμένα εις το έργον αυτό. Ελαιογραφίαι, σκίτσα με την πένα, σκίτσα με το μολύβι, απλά σχέδια, όλα όμως φέροντα την σφραγίδα μεγάλου ταλάντου.

Ο ΕΝ ΧΑΛΚΙΑΙ Σύλλογος Κυριῶν «Εργάνη Αθηνᾶ» προκηρύσσει την δευτέραν Πανελληνιον Έκθεσιν γυναικείας βιοτεχνίας. Ίδου η προκήρυξις του Συλλόγου: Άντικείμενα προς Έκθεσιν είνε δεκτά πάντα τα

εκ γυναικείας χειρός προερχόμενα άδιαφόρως του είδους και της αξίας αυτών είτε προς οικιακήν χρῆσιν είτε προς βιομηχανίαν ή βιοτεχνίαν.

Όσαύτως είνε δεκτά πάντα οιαδήποτε πνευματικά έργα προερχόμενα εκ γυναικός.

Επειδή δε είνε ένδεχόμενον πολλά είδη της χειροτεχνίας της κοινής χρήσεως να θεωρηθῶσιν ως ανάξια προς έκθεσιν, η Επιτροπή ήμῶν εύρίσκειται εις την ανάγκην να έξηγήση και τονίση, ότι η Έκθεσις κύριον σκοπόν έχει την βελτίωσιν της οικιακής χειροτεχνίας και την ένίσχυσιν και προαγωγήν της βιομηχανίας.

ΚΑΙΜΑΞ με εξ χιλιάδας βαθμίδας.

Εύρίσκειται εις την Κίναν επί του ιερού όρους του Ταϊ-Σάν, είνε δε η ύψηλότερα και η μακροτέρα των επί του κόσμου κλιμάκων.

Είνε η ύψηλότερα, διότι από της πρώτης μέχρι της τελευταίας βαθμίδας άνέρχεται εις ύψος 1810 μέτρον, και η μακροτέρα, διότι δια να την άνέλθη τις καθ' έλην την έκτασίν της, πρέπει να διανύση διάστημα είκοσι έξ χιλιομέτρον και ήμισος.

Χίλια μέτρα περίπου από της πόλεως Ταϊνγκάν-Φου ύψούται μεγαλοσπεπεσότη άψις έχουσα εκατέρωθεν δύο κολοσσιαίας παγόδας. Μετά την διάβασιν της άψίδος, μεταξύ διπλής σειράς ναών και ιερῶν άφιερωμένων εις τον Κομφούκιον, άρχεται η αναβάθασις της περιφημου κλίμακος των εξακισχιλίων βαθμίδων. Οι Κινέζοι δαπανῶσιν εβδομάδα όλόκληρον δια να την αναβῶσι, σταματώντες καθ' όδδν εις τας παγόδας και τα ξενοδοχεία του ιερού όρους του Ταϊ-Σάν.

Το ύψος τούτο αντιπροσωπεύει τριακόσια περίπου πατώματα των νεωτέρων οικιῶν, η αναβίθασις του δε δεν είνε μικρόν πράγμα, όσον και άν τελικός σκοπός της είνε η έλπις να φθάση κανείς, επί της κορυφής, εις την πύλην του ούρανού.

ΠΡΟ ΤΙΝΟΣ απέθανεν ο Μονάχω εις ιδιότροπος, ο όποιος έφερε τον τίτλον «ο έχθρός των γυναικῶν» και ο όποιος ήθέλησε να δικαιολογήση την επωνυμίαν του και περαν του τάφου.

Ο Χότμανν — αυτό ήτο το όνομά του — όταν επήγαινε εις το θέατρον, ήγόραζε τρεις θέσεις, εκάθητο εις την εν τῷ μέσῳ και άφινε κενάς την δεξιάν και την άριστεράν, εκ φόβου μη έξη θήλεις γείτονας. Όταν επήγαινε με τον τροχιόδρομον, έγέμιζε την πίπαν του με φρικώδη καπνόν και εκάπνιζεν ως άτμάμαξα, ούτω δε κατώρθωνε να κρατή μακράν τας γυναίκας.

Εις την διαθήκην του εύρίσκειται και η έξης περιχοπή:

«Παρακαλῶ τους κληρονόμους μου να φροντίσουν εκει όπου ταφῶ να μην υπάρχουν γυναίκες, ούτε δεξιά μου ούτε άριστερά μου. Αν αι περιστάσεις καταστήσουν τούτο αδύνατον, τους παρακαλῶ ναγοράσουν τρεις θέσεις, να με θάψουν εις την μέσην και ναφήσουν κενάς τας άλλας δύο».

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ. Η άνάγνωσις ένδς γεωγραφικού χάρτου των Ηνωμένων Πολιτειῶν

εἶνε πλήρης ἀπροδοκῆτων ἐκπλήξεων. Τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων ἀπὸ τῶν ἀπλῶν ἀλφαβητικῶν γραμμάτων φθάνουν μέχρι τῆς παραδοξότερας φαντασιοπληξίας.

Δύο πόλεις τοῦ Τεξᾶς ὀνομάζονται λακωνικῶτα K, ἐνῶ μία ἄλλη καλεῖται ABC. Τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον ἐχρησιμοποιήθη κατὰ κόρον. Τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠμέγα ἀντιπροσωπεύονται τὸ καθὲν ἀπὸ δώδεκα φορές, τὸ Κάπα καὶ τὸ Θῆτα ἀπὸ τέσσαρας. Τὸ ὄνομα Δέλτα φέρουν δεκαοκτὼ πόλεις τῆς Συμπολιτείας.

Ἡ Ἑλλάς ἔδωκεν εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς πόλεις τὰ ὀνόματα τῶν ἐννέα Μουσῶν, ἐτι δὲ καὶ τὸ δωδεκάθεον τοῦ Ὀλύμπου ὑπάρχουν πόλεις ὀνομαζόμεναι Ζεὺς, Ἥρα, Ἀπόλλων, Ἄρτεμις, Βάκχος κτλ. Ἡ παράδοξος φαντασία τῶν Ἀμερικανῶν ἐκδηλοῦται εἰς τὰ ὀνόματα τὰ ὅποια μεταφραζόμενα σημαίνουν «διψαν, ζῦθον, κόκκον, χῆνα, μοσχάρι, ἀστακόν». Μία πόλις ὀνομάζεται μὲ γερμανικὸν ὄνομα φανερώων ἀισχροκέρδιαν!

ΕΝΩ ἡ ἀτρόμητος Βιενναία κολυμβήτρια κυρία Βαλοῦργα Ἰκατσεσκου προτίθεται νὰ διαπεράσῃ τὸ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας στενὸν τοῦ Καλαί, δύο ἄλλαι γυναῖκες ἀνενέωσαν ἢ μᾶλλον ὑπερέβησαν τὸ κατόρθωμα τοῦ λόρδου Βύρνος, ὅστις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος διεπέρασε κολυμβῶν τὸν Ἑλλησποντον. Αἱ κολυμβήτριαι αὗται εἶνε ἡ κ. Σένθερτ ἢ νεαρὰ σύζυγος τοῦ Γερμανοῦ στρατιωτικοῦ ἀκολουθοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἡ φίλη τῆς Μις Βούδς, αἵτινες διεπέρασαν τὸν Βόσπορον κολυμβῶσαι, εἰς χρονικὸν διάστημα σχετικῶς πολὺ βραχύ. Ἐξέλεξαν μάλιστα διὰ τὸ ἀγώνισμά των ἐν τῶν εὐρύτερων μερῶν τοῦ πορθμοῦ τὸ μεταξὺ Θεραπειῶν καὶ Βέικος, ὅπου τὸ μεταξὺ τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ ἀσιατικῆς ὄχθης θαλάσσιον διάστημα εἶνε περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα. Ὁ μέγας Ἄγγλος ποιητὴς τὴν διάβασιν τοῦ Ἑλλησπόντου εἶχεν ἐπιχειρήσῃ μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου, ἐνθα ὁ πορθμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 1100 μέτρα· ὥστε

αἱ δύο κυριαὶ διήνυσαν ἑνεακόσια μέτρα περισσότερον τοῦ ποιητοῦ τῆς «Νύμφης τῆς Ἀβύδου».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν: ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ. (Ἀθῆναι 1901. Τυπογραφεῖον Γ. Σ. Βλαστοῦ).

ΛΕΥΚΩΜΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΑΓΩΝΩΝ, 1901. Ἀθῆναι, τυπογρ. Ραφτάνη-Παπαγεωργίου, σχῆμα 4^{ον}, σελ. 88, μετὰ 30 εἰκόνων ὄρ. 3).

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. Μέρος Β' ὑπὸ *Λέοντος Μελά*. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἀθῆναι, 1901. Τυπογρ. Ραφτάνη-Παπαγεωργίου, σχ. 16^{ον}, σελ. 95, ὄρ. 0.40).

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ κατὰ τὸ ἀγγλικὸν τοῦ Σμάιλες ὑπὸ *Α. Μηλιαράκη*. (Σύλλογος πρὸς διάδ. ὠφελ. βιβλ. Ἀθῆναι, 1901. Τυπογρ. Ραφτάνη-Παπαγεωργίου, σχ. 16^{ον}, σελ. 82, ὄρ. 0.40).

Ἀγγέλλονται: ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ ΚΑΙ Η ΜΕΛΟΠΟΙΑ ΤΩΝ ΧΟΡΙΚΩΝ, ὑπὸ *Γεωργίου Α. Παχτίκου*. Τὸ ἔργον θὰ περιλάβῃ μόνον τὸ ἐν τριφῶνῳ ἀρμονία συνθεθειμένον ᾠδικὸν μέρος τῆς μελοποιίας, βραβευθείσης κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τῆς «Ἐταιρείας πρὸς διδασκαλίαν ἀρχαίων ἑλληνικῶν δραμάτων». Θὰ προταγῆ δὲ λεπτομερὴς ἀνάλυσις τῆς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου καὶ μεταφράσις ὅλων τῶν μελοποιηθέντων χορικῶν ἀσμάτων.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ὑπὸ *Ι. Κονδυλάκη*.

ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Γ. Δοκρέα, πλήρης ἀνακαινίσις τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Κανελλίδου ἰδρυθείσης καὶ μέχρι τοῦδε ἐκδιδομένης ἐφημερίδος.

